

ЮВІЛЕЙНИЙ
АЛЬМАНАХ
» ЖИТТЯ «

• 27 • VIII •

1897-1972

*в 75-річницю
поселення українців
в Аргентині*

Чи у Вашій хаті вже є

Український Релігійно Суспільний Місячник

“ЖИТТЯ”

ЖИТТЯ - Це одинокий український суспільно релігійний місячник в Аргентині.

ЖИТТЯ - підтримувало і підтримує майже 25 років релігійну і національну свідомість нашого громадянства.

ЖИТТЮ - завдячуем у великій мірі національне і моральне здоров'я нашої еміграції в Аргентині.

ЖИТТЯ - має читачів по всьому світі.

ЖИТТЯ - і його річники це цінне джерело історії української еміграції в Аргентині.

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ “ЖИТТЯ”

Вирівнюйте передплату, складайте на фонд релігійної преси.

Замовлення слати на адресу:

Administración: «LA VIDA» Padres Basilianos
Curapaligue 760, T. E. 66-3612, BUENOS AIRES

Redacción: Taras Shevchenko 155, T. E. 211

APOSTOLES, Prov. Misiones

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ

ФІЛЯТЕЛІСТИЧНЕ

ПІДПРИЄМСТВО У СВІТІ

МИРОСЛАВ САМОВЕРСЬКИЙ

імпорт і експорт

ФІЛЯТЕЛІСТИЧНІ АЛЬБОМИ ТА КАТАЛОГИ
ОКРЕМИЙ ВІДДІЛ НУМІЗМАТИКИ

MAIPU 484

T. E. 392-0172

BUENOS AIRES

ЗАМОВЛЕННЯ СЛАТИ НА АДРЕСУ:

MIROSLAO SAMOWERSKYJ

Casilla de Correo 22. CORREO CENTRAL

BUENOS AIRES

ARGENTINA

EL TIGRE

EMPRESA DE TRANSPORTE DE PASAJEROS
de **Juan SYMEZUK**

Salidas diarias
de **APOSTOLES** a **COLONIA JULIO MARTIN**

- * **SAN JOSE**
- * **Gral. GUEMES**
- * **CERRO AZUL**
  - * **LEANDRO N. ALEM**
  - * **OBERA**
  - * **CAMPO VIERA**
  - * **COLONIA JULIO MARTIN**

Horarios:

De **APOSTOLES** sale a las 12 y 15.30 hs.

De Col. **JULIO MARTIN** a las 4.50 y 8.50 hs.

Informes:

Alvear 702, Tel 160 — **APOSTOLES**, Misiones

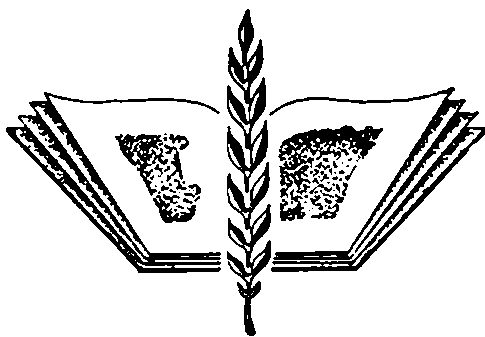
**Ювілейний
АЛЬМАНАХ
“ЖИТТЯ”**

ALMANAQUE "LA VIDA"

LIBRO CONMEMORATIVO

Del 75º Aniversario de la Inmigración Ucraniana a
Misiones, Rep. Argentina

27 de Agosto
1897 — 1972

Publicación de los Padres Basilianos
APOSTOLES, MS.   REP. ARGENTINA

ЮВІЛЕЙНИЙ
АЛЬМАНАХ
“ЖИТТЯ”

НА **1973** Р.Б.

27 серпня
1897 — 1972

Пам'яткове видання в 75-річчю
УКРАЇНСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ
в Місіонес, Аргентина

Видавництво Отців Василіян
Апостолес, Місіонес, Аргентина

Зредагували:

о. Володимир Ковалик, ЧСВВ.

о. Юрій Мельничин, ЧСВВ.

Обкладинка, заставки місяців та гестр. карти роботи о. Панкратія Нюньки, ЧСВВ.

Подяка: Щиро дякуємо Вп. Пані Ліді Тауридзькій, Др. Яремі Тауридзькому, за співпрацю та статті, а Вп. П. Михайлові Данилишині за статтю, як також за визначення цінних знімок.

Жартівливі рисунки з життя українського села роботи мистця п. Едв. Козака, поміщуємо з побажаннями "Многих Літ" — у 70-річницю його життя.

Printed in Brasil

Tipografia dos PP. Basilianos - Prudentópolis, Paraná, Brasil

ВСТУПНЕ СЛОВО

Сімдесятп'ять річчя — Діамантовий Ювілей. Сказати легко, але його дожити доволі тяжко, навіть при сьгоднішньому поступі науки, медицини, техніки. Людина, що прожила 75 літ багато трудилась, терпіла, боролась з життьовими труднощами і перешкодами. Те саме треба сказати і про громаду-спільноту.

Українські родини, що приїхали до Апостолес, Місіонес, тому 75 літ лише вони самі могли б описати початки свого побуту на землі Генер. Йосифа від св. Мартина. А може і вони не змогли б всього точно описати, бо внутрішніх страхів, смутку, безнадійности, надії чи радості годі словами висказати. Тодішній губернатор Місіонес Хуан Хосе Лянуссе про Апостолівщину писав, що в ній побували італійці, французи, еспанці — і всі повиїзджали, залишили ті околиці, переїхали в краці. Наші люди з поляками, що приїхали з українських земель, не лиш не покинули цих диких, повних бандитів околиць, але зі запустілої, дикої території створили економічно, культурно і релігійно високу Провінцію. Цю працю, цей вклад українських рук у розбудову Місіонес, аргентинський уряд пізнав, оцінив і до певної міри нагородив словами похвали та побудовою різних пам'ятників. Якогось соціально-політичного признання і нагороди українці ще не діждалися, хоч живуть тією надією.

В одному Альманаху, який даємо до рук Вш. Читачів, зацікавлених минулим, годі точно, подрібно все описати. Ми свідомі браків, недоліків, а доповнення, вдосконалення лишаємо грядучим поколінням, ми зробили, що могли посеред наших обставин і праць. Ми вважали дуже пожиточним для грядучих поколінь українського походження пригадати звідкіля прийшли їхні діди-прадіди, яку культуру, мову, історію мав український нарід, які причини морально змушують нащадків українських піонерів держатись, розвивати, плекати, любити український обряд, мову, культуру, чутись ідентичними з українським народом. Крім того ми пригадали, так своїм, як і співгорожанам інших народностей, деякі приписи-закони церковні і природні, бо їхнє зберігання багато причиняється до мирного співжиття, до плекання справедливості і любови, що є таке конечне у людській спільноті.

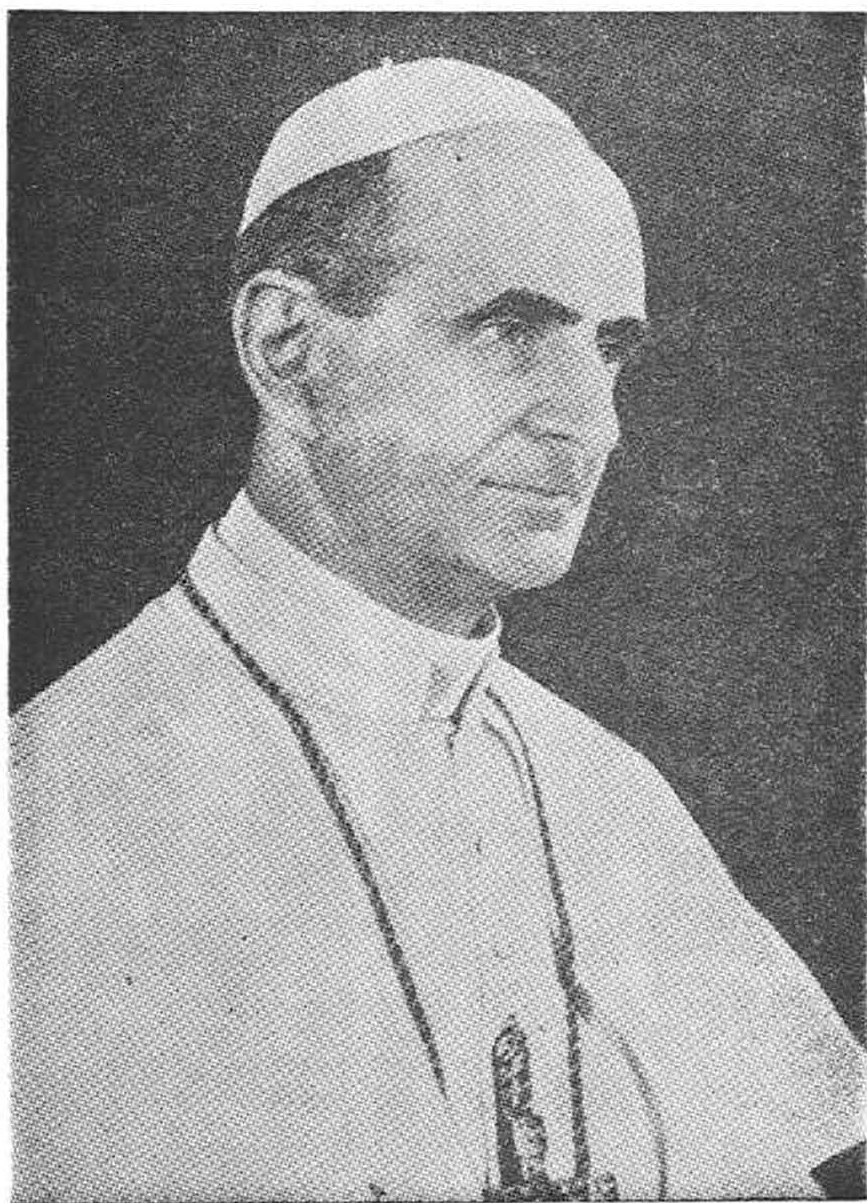
Дивлячись в історію наших перших поселенців бачимо, що вони від маленьких грошових ощадностей, від невігідних рільничих знарядів дійшли до численних мільйонів, до посідання і культивування розлогих просторів. Вони, від одного священика, однієї нужденної каплиці-дійшли до багатьох священиків, монахів, монахинь, до десятків церков і каплиць — завершених Українським Католицьким Екзархатом! Це наглядний доказ, що наш нарід є фізично і морально здоровий, що він живучий, діючий, послідовний. Це також найвиразніший доказ, що Бог не хоче знищення, ні злиття українського поселення з іншими обрядами, культурами, але Він своїм незбагненим Провидінням зберігає нас і бажає, щоб ми співділяли з ним, самі себе зберігали, тобто — свою мову, культуру, обряд, ідентичність. Бог хоче, щоб ми зберігши те, що наше по предках, по крові й культурі, вложили все те як дорогоцінну перлу в цілість аргентинської культури і добробуту.

До осягнення цієї шляхетної мети най нам : на будуче провідною ідеєю будуть слова нашого найкращого Поета Тараса ШЕВЧЕНКА:

“Чужому навчайтесь,

і свого не цурайтесь!”

Редакція

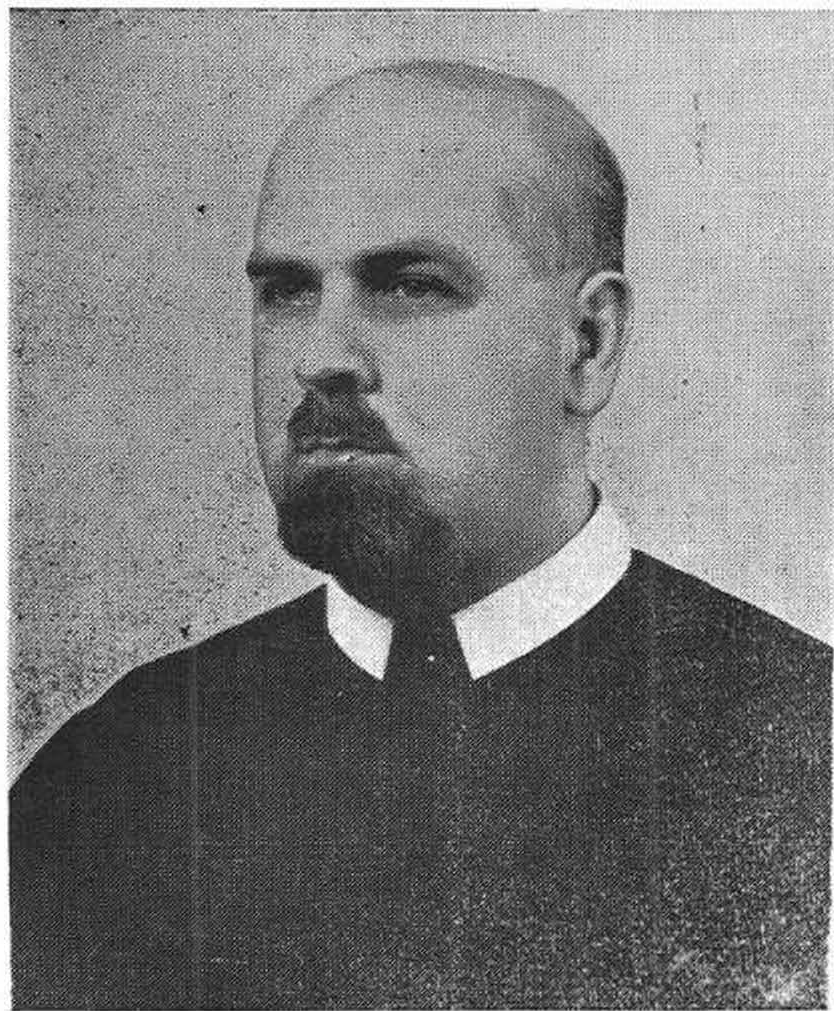
Святіший Отець Папа Павло VI, голова Вселенської Церкви

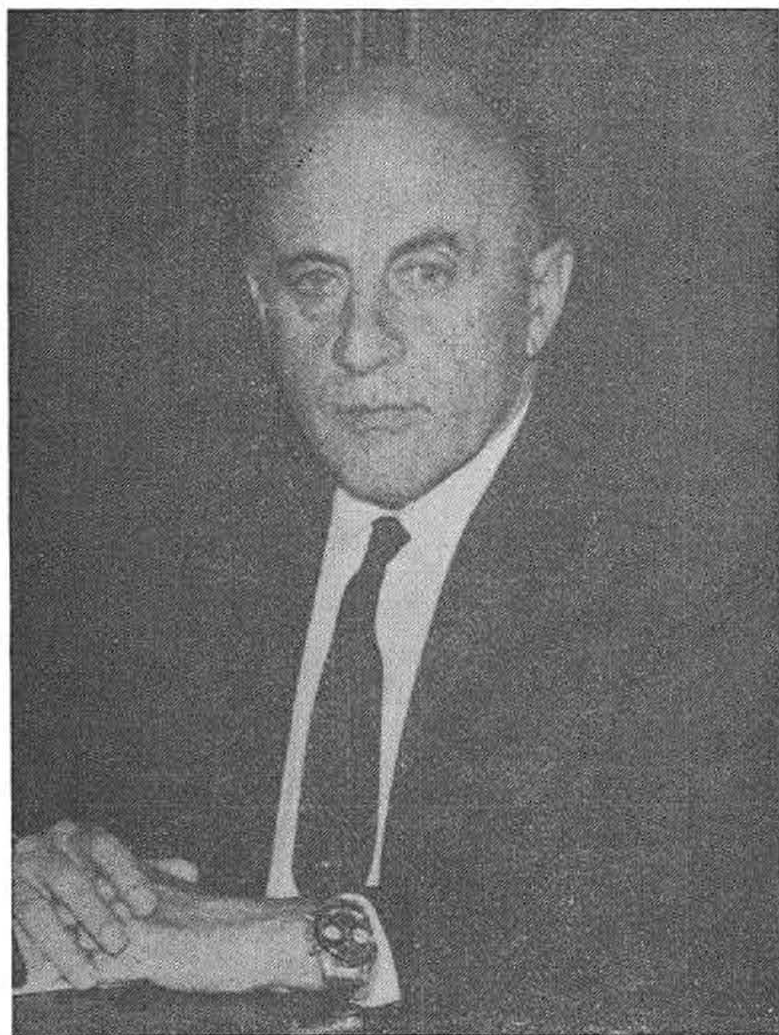
Його Блаженство Кир Йосиф Сліпий, Митрополит Київсько-Галицький, Верховний Архієпископ Української Кат. Церкви, Кардинал Вселенської Церкви.

Преосвященный Кир Андрей Сапеляк Д. Б., Апостольський Екзарх українців в Аргентині.

Всесвітліший Протоархимандрит о. Атанасій Григорій Великий, ЧСВВ.

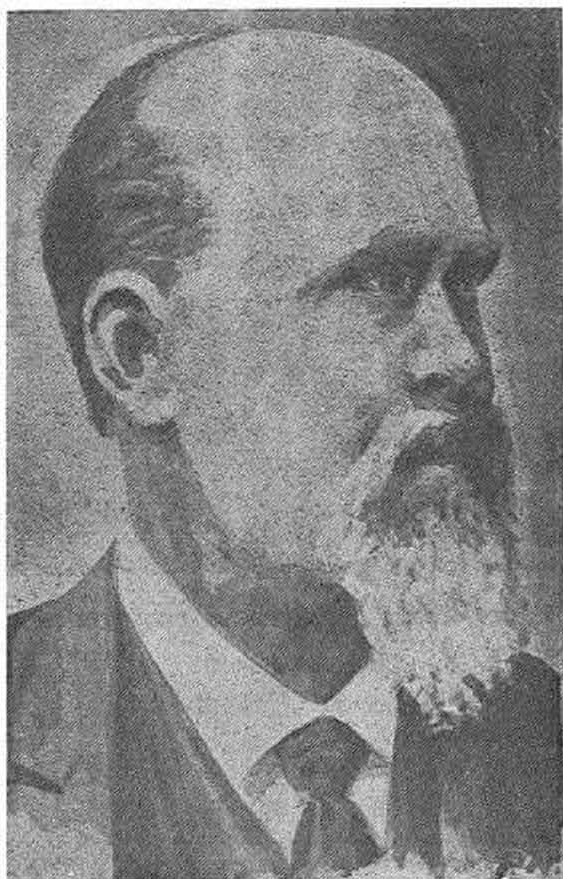

Excia. Angel Vicente Rossi, actual Gobernador de la Provincia de Misiones.
Ексц. Ангел В. Россі, теперішній Губернатор Провінції Місіонес.

Інтендент міста Апостолес п. Юліян Теофіль Зубрицький

Don Juan José Lanusse

**Дон Хуан Хосе Лянуссе
Губернатор Пров. Місіонес в часі приїзду поселенців.**

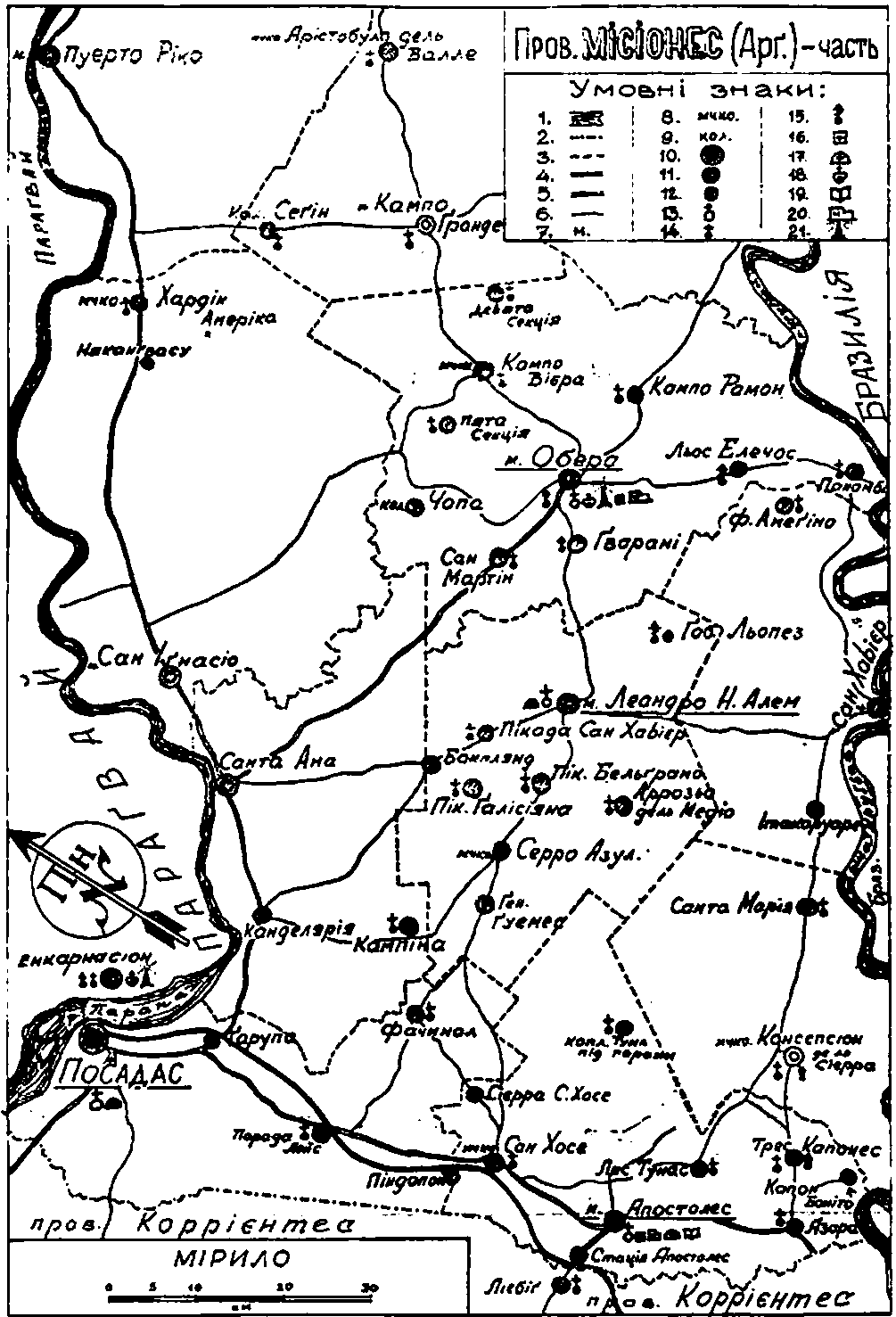

Образ в церкві Пресв. Тройці, представляє прибуття перших укр. родин до
Апостолес

ПОЯСНЕННЯ УМОВНИХ ЗНАКІВ, ужитих при карті МІСЮНЕС:

1. Вел. ріки, тут вони є гран. держ.; 2. Кордони провінцій Арг.; 3. Розмежування департаментів (волостей, збірних громад) у провінції; 4. Залізниця; 4. Шосе (бита дорога); 6. Звичайна ґрунтова дорога; 7. місто; 8. Містечко; 9. Оселя, кольонія; 10. Центр провінції (області); 11. Центр департаменту; 12. Інші містечка та оселі; 13. Парафія і церква укр. кат. обряду; 14. Церква чи каплиця укр. кат. обряду; 15. Церква або лиш більша громада українців правосл. віровизнання; 16. Манастир-резиденція Отців Василян; 17. Манастир Сестер Василянок; 18. Дім Інститут Катехиток Серця Ісусового; 19. Українське Видавництво і друкарня; 20. Українська школа чи курси українознавства; 21. Українські радіопередачі.

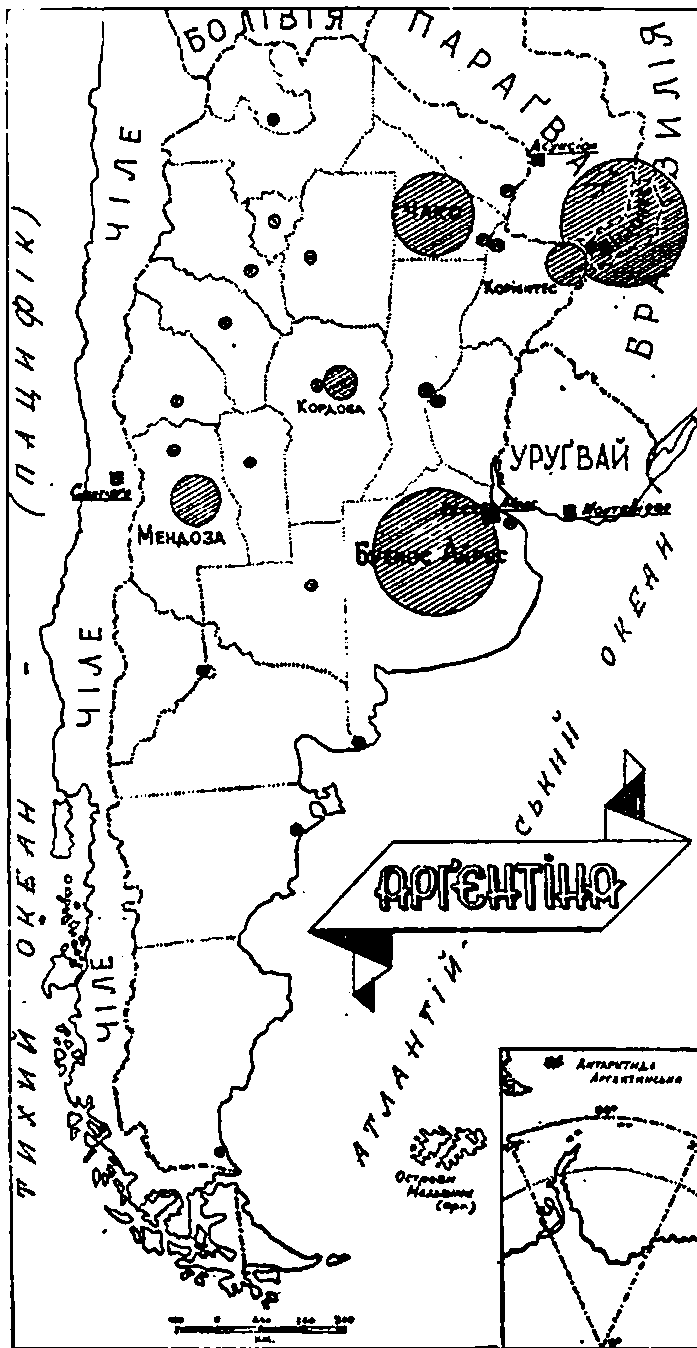

Пров. **MISIONES** (Арг.) - часть

Умовні знаки:

1.	8. мико.	15.
2.	9. кол.	16.
3.	10.	17.
4.	11.	18.
5.	12.	19.
6.	13.	20.
7. м.	14.	21.

Українські Поселення в Аргентині

--- Державні гр.   ■ Столиці провінц.   Згуртування укр. еміграції зазначено
 --- Межі провінцій   ● Осідли провінц.   кружками й названо ці провінції.

СЮПІЩЕНІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОСЕЛЕНЦІ В АРГЕНТИНІ: (назви осель):

ПРОВІНЦІЯ БУЕНОС АЙРЕС:

Місто Бс. Айрес, Авелланеда, Саранді, Вілла Діаманте, Валентія Азоема, Док-Суд, Вілла Адаліна, Мунро, Вілла Балестер, Кіхнес, Гудож, Березатері, Вілла Караса, Рамос Махія, Аедо, Лімієрс, м. Беріосо, Експедида, м. Ла Плата, Флоріда, Вероніка, Банфілья, Есейса, Касакова, Ляваколя.

ПРОВ. МІСІОНЕС:

м. Посадас, м. Апостолео, м. Леамдро Алем, м. Обера, мча: Сан Хосе, Концепціон де ла Сієрра, Сан Хавієр, Сєрро Азуа, Боніфіка, Кампо Вієра, Машо Граде, Арістобуло дель Вальє, Харадіа Амеріка. - Сєлєкція: Азара, Треє Мєпонас, Капон Бєніто, Санта Марія, Сан Ізідро, Ітакаруаре, Сієрра С. Хосє, Лас Тунас, Колонія Таралло, Генєрал Гуємєс, Кампіна, Пікада Вєлєграно, Пік. Галісієля, Пік. Сан Хавієр, Аррозє дель Медіо, Гварані, Вілла Гармонія, Кампо Рамон, Сєкція 5-а, Сєкція 6-а, Сєкція 9-а, Азєвєр, Кол. Чапа, Панаамі, Флєрєнтінє Амєріно, Пуєрто Росаріо, Кол. Дос де Мазьє, Сєрро Морєно, Вілла Бєніта, Ілдувар, Сан Мартін, Пїлданті, Інтєрнєсіонал, Км. 220, Км. 246, Км. 285, Азє-Бєрді, Сєрїя, Лєос Екєчєс, Нєкєлєвєсу, Фєчїкєл і ін.

ПРОВІНЦІЯ ЧАКО:

м. Рєсієтєнція, Сан Бєрнєрдо, Прєзідєнція Рєкє Сє-єнє Пєдє, Мєскєтєс (Корсє-єлє), Лєс Брєнєс, Тїгрє, Вілла Рїє Бєрмєхіто, Вілла Анхєлє, та мєншє.

ПРОВ. КОРРІЄНТЕС:

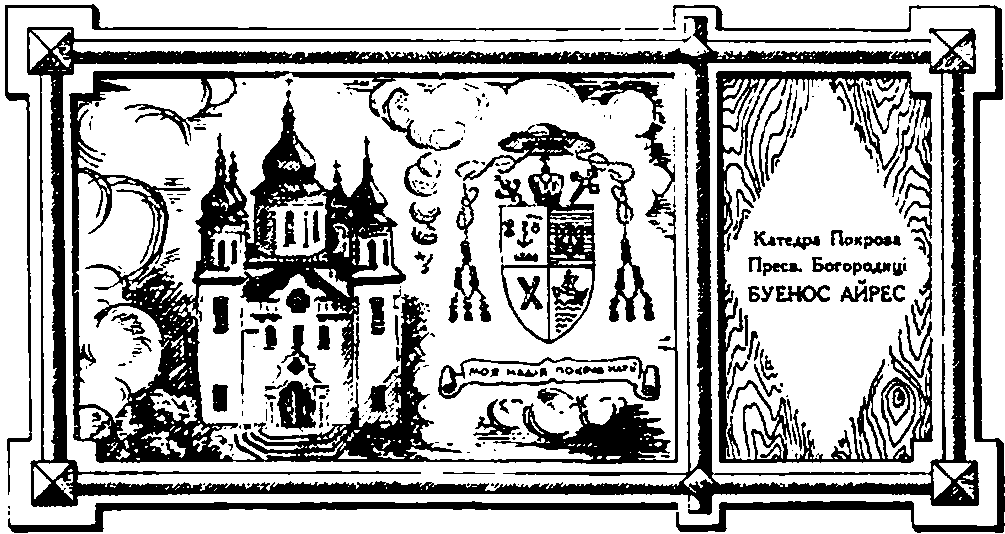
Колонія Уїлєон, Кол. Лі-єбїр, Гєбєрнєдор Вірасєорє, Кол. Гаруєс, Кол. Сан Кар-лєос, Пєлєрїтє.

ПРОВІНЦІЯ МЕНДОЗА:

Кєрмєкє, Сан Пєдрє дєль Атуєлє, Мєдіє Лєнє, Лєос Кємпєртєс, Лє Марсєліє, Кол. Азєвєр Сєстє, мчє. Бєвєш.

ІНШЄ ПРОВІНЦІЄ:

м. Кордоба, Лє Фєлєдє, - м. Сєлєкція Фє, м. Росаріє. Сан Карлєос Суд. - Росаріє дєль Тєлє, Бєлєвїлєбєсє.

СІЧЕНЬ - ЕНЕРО

ЗАПИСКИ

- 1 П Новий Рік. Василій Вел. Обріз.
- 2 В Передпразд. Сильвестер папа
- 3 С Малахій пророк, Гордій муч.
- 4 Ч Собор 70 Апост., Теоктист ☉
- 5 П Шедрий вечір - Теотемпт
- 6 С Богоявл. Господне (кропило)

- 7 Н По Бог. Г. VIII - Є. 11. С. Ів. П.
- 8 П Юрій Хозевит преп. Еміліян
- 9 В Полевкт мученик
- 10 С Григорій Ніс. свят. Дометіян
- 11 Ч † Теодосій Великий преп.
- 12 П Татіяна муч., Евпраксія пр. ☾
- 13 С По Бог. - Ермил і Стратонік

- 14 Н 29. по С. Д. - Г. I. Є. 1. ОО. Син.
- 15 П Павло Тебський, Іван Кушник,
- 16 В Поклін кайд. св. Петра апост.
- 17 С † Антоній Великий преп.
- 18 Ч Атанасій і Кирило олек. ☉
- 19 П Макарій Єгипетський преп.
- 20 С † Євтимій Великий преп.

- 21 Н 30. по С. Д. - Г. II. Є. 2. Максим
- 22 П Тимотей ап., Атанасій Перс.
- 23 В Климент Анк., свящ. Агатангел
- 24 С Ксенія Римлянка преп.
- 25 Ч † Григорій Богослов свят.
- 26 П Ксенофонт преп., Марія ☽
- 27 С † Перен. мошів св. Івана Злот.

- 28 Н 31. по С. Д. - Г. III. Є. 3. Єфрем
- 29 П Пер. мошів св. Ігната Богон.
- 30 В Три Святителі: Василій, Гр.
- 31 С Кир та Іван безсрібники

ЛЮТИЙ - FEBRUO

- 1 Ч Передпр. - Трифон Муч.
2 П Стрітєння Господне (громн.)
3 С Симон Богоприємець ☉

- 4 Н Закхея - Г. IV, Є. 4. Исидор П.
5 П Агафія мучениця, Станислав
6 В Вукол преп. еп. Смирни
7 С Партенія преп. еп. Лампс.
8 Ч Теодор Стратилат великом.
9 П Никифор муч. - Відд. Стріт.
10 С Харалампій свящ., Валент. ☾

- 11 Н Митаря і Фарисея - Г. V, Є. 5
12 П Мелетій свят., архиеп. Антіохії
13 В Мартиніян преп.
14 С † Кирило рівноап. учит. слов.
15 Ч Онисим апостол, Євсевій преп.
16 П Памфил і Порфір мученики
17 С Теодор Новобранець вел. ☽

- 18 Н Блаудного сина Г. VI, Є. 6. Лев
19 П Архип і Филимон апостоли
20 В Лев преп., еп. Катанський
21 С Тимотей преп. Євстахій свят.
22 Ч Знайд. м. мч. Євгенії, Маврикій
23 П Полікарп священ. еп. Смирни
24 С 1-е й 2-е знайд. м. гол. I. Хр.

- 25 Н М'ясопустна - Г. VII, Є. 7. ☽
26 П Порфірій свят., еп. Гази
27 В Прокопій Декаполіт преп.
28 С Василій преп. і визнавець

ЗАПИСКИ

БЕРЕЗЕНЬ - MARZO

- 1 Ч Евдокія преп., Антонина мч.
 2 П Теодот свящ.
 3 С Евтропій, Клеоник і Василик

- 4 Н Сиропустна - Г. VII. Є. 8 ☉
 5 П Конон муч., Марко преп. ПІСТ
 6 В 42 муч. в Аморії, Костантин
 7 С Василій, Єфрем, Капітон, Євген
 8 Ч Теофілакт преп.
 9 П † 40 муч. Севастійських
 10 С Кондрат, Віктор, Леонид муч.

- 11 Н 1. Посту - Г. I. Є. 9. Софрон ☉
 12 П Теофан Сигриянський преп.
 13 В Пер. м. св. Нижифора патр.
 14 С Венедикт преп.
 15 Ч Агапій та сімох з ним муч.
 16 П Савин і Папа муч. Олександр
 17 С Алексій преп.

- 18 Н 2. Посту - Г. II. Є. 10. Кирило ☉
 19 П Хризант і Дарія мученики
 20 В Іван, Сергій і Патрикій вбиті
 21 С Яків преп., Кирило Катанський
 22 Ч Василій священомученик
 23 П Никон преп. і 199 його учнів
 24 С Передпр., Захарій преп.

- 25 Н 3. Посту - Г. III. Є. 11. Благов.
 26 П Собор архангела Гавриїла ☉
 27 В Матрона Солунська муч.
 28 С Іларіон новий преп.
 29 Ч Марко преп. Кирило дякон
 30 П Іван Ліствичник преп.
 31 С Іпатій священомученик

ЗАПИСКИ

КВІТЕНЬ - AVRIL

1 Н 4. Посту - Г. IV. Є. 1. Марія Є.

- 2 П Тит преп., Полікарп муч.
- 3 В Никита преп., Володислав ☉
- 4 С Йосип пісноп. і Юрій Поклони
- 5 Ч Теодул і Агатопоп муч.
- 6 П Методій учитель слов'ян
- 7 С Акафістова - Юрій преп.

8 Н 5. Посту - Г. V. Є. 2. - Іродіон

- 9 П Євсихій муч., Вадим преп.
- 10 В Терентій, Максим мученики ☉
- 11 С Антипа священомученик
- 12 Ч Василій преп.
- 13 П Артемон священомуч.
- 14 С Лазарева - Мартин святий

15 Н Квітня - Г. VI. Є. 3. - Аристарх

- 16 П Агафія, Ірина і Хіонія муч.
- 17 В Симеон свящ., Акакій преп. ☉
- 18 С Іван преп., Віктор, Зенон,
- 18 Ч Великий Іван Старопечерник
- 20 П Велика Смерть ГНІХриста
- 21 С Януарій свящ., Теодор муч.

22 Н ВЕЛИКДЕНЬ паска, (гагілки)

- 23 П СВІТЛИЙ - † Юрій перем.
- 24 В СВІТЛИЙ - Сава Стратилат
- 25 С † Марко апостол ☉
- 26 Ч Василій свящ.
- 27 П Симеон апостол, Стефан Вол.
- 28 С Ясон і Сосипатр ап., Дада,
- 29 Н Томина - Є. 1. - 9 мч. у Кизіці
- 30 П Яків Апостол

ЗАПИСКИ

ТРАВЕНЬ - МАҮФ

- 1 В Єремія пророк. Любомир
- 2 С Атанасій Великий, Гліб
- 3 Ч † Теодосій Печ., Тимотей
- 4 П Пелагія муч., Сильван свящ.
- 5 С Ірина великомучениця

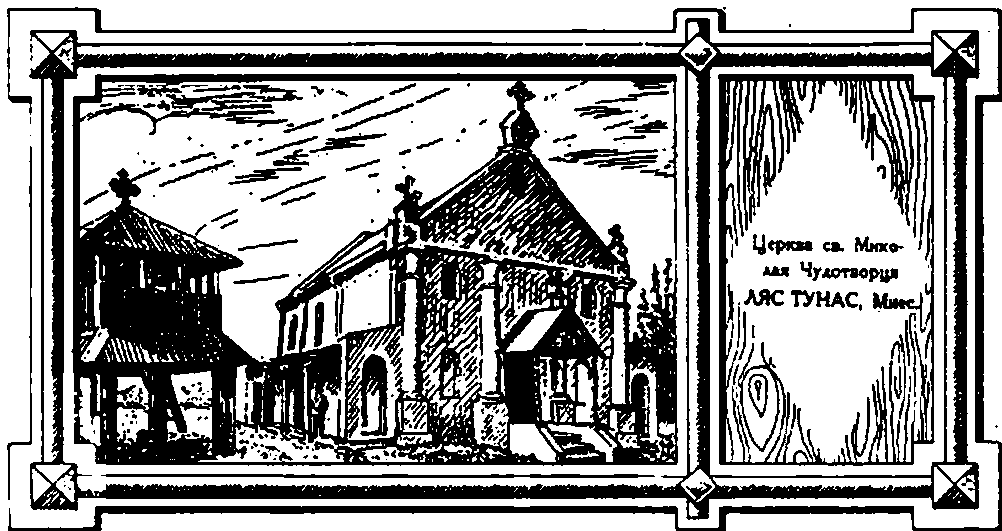
- 6 Н Мироносиць - Г. II. Є. 2. Йов
- 7 П Поява Чес. Хреста в Єрусал.
- 8 В † Іван Богослов, Арсеній Вел.
- 9 С † Пер. м. св. Миколи, Ісая
- 10 Ч † Симон Зилот ап., Ісихій м.
- 11 П † Кирило і Методій, Мокій
- 12 С Єпіфаній свят., Герман свят.

- 13 Н Розслабленого - Г. III. Є. 4
- 14 П Ісидор мученик
- 15 В Пахомій Великий преп.
- 16 С Теодор Освящений преп.
- 17 Ч Андроник апостол
- 18 П Теодор Анкир., Петро,
- 19 С Патрикій свящ.

- 20 Н Самарянки - Г. IV. Єв. 7.
- 21 П † Костянтин і Олена рівноап.
- 22 В Висилиск мученик
- 23 С Михайло преп.; Євфрозинія П.
- 24 Ч Симеон Дивног., Никита стов.
- 25 П † 3-є знайд. г. св. Івана Пр.
- 26 С Карпо апостол, Аверкій

- 27 Н Сліпородженого - Г. V. Є. 8.
- 28 П Никита преп.
- 29 В Теодосія діва і преподоб.
- 30 С Ісаакій Далматський
- 31 Ч Вознесення Господне - Єрмії

ЗАПИСКИ

Церква св. Михаїла Чудотворця
ЛЯС ТУНАС, Миколаїв.

ЧЕРВЕНОЇ - JUNIО

- 1 П Юстин філософ і муч. ☉
2 С Никифон святий

- 3 Н Святих Отців - Г. VI. Є. 10.
4 П Митрофан святий,
5 В Доротей священ., Маркіян,
6 С Виссаріон преп., Іларіон Новий
7 Ч Теодот свящ., Маркелін ☉
8 П Пер. м. св. Теодора Стратил.
9 С Кирило свят., Текля, Марта,

- 10 Н Зіслання Св. Духа - Тимотей
11 П Пресв. Тройці † Вартоломеї
12 В Онуфрій Великий, Петро Атон.
13 С Акилина муч., Трифілій свят.
14 Ч Єлисей пророк, Методій свят.
15 П Амос пророк, Єронім Стр. ☉
16 С Тихон святий,

- 17 Н Всіх Святих - Г. VII. Є. 1.
18 П Леонтій, Іпатій, Теодул муч.
19 В † Юда апостол
20 С Методій священом.
21 Ч Юліян Тарсій., Терентій свящ.
22 П Євсей священ., Галактіон
23 С Агрипина мучениця ☉

- 24 Н Пресв. Євхар. - св. Івана Хр.
25 П Февронія преподоб.
26 В Давид Солунський
27 С Сампсон преподобний
28 Ч Пер. м. свв. Кира і Івана
29 П Петро і Павло ап., (Пет. гріш)
30 С Состраданія Пр. Богородиці ☉

ЗАПИСКИ

Церква
св. Василя Великого
КАМПІНАС,
Місіонес

ЛИПЕНЬ - JULIO

- 1 Н Серія Христового - Г. II. Є. 3.
2 П † Пол. Ризи. Пр. Богородиці
3 В Якинт муч., Анатоль свят.
4 С Андрій свят., Марта преп.
5 Ч † Атанасій Атоніт преп.
6 П Сисой Великий преп., Валентин
7 С Тома з Малеї преп. ☉

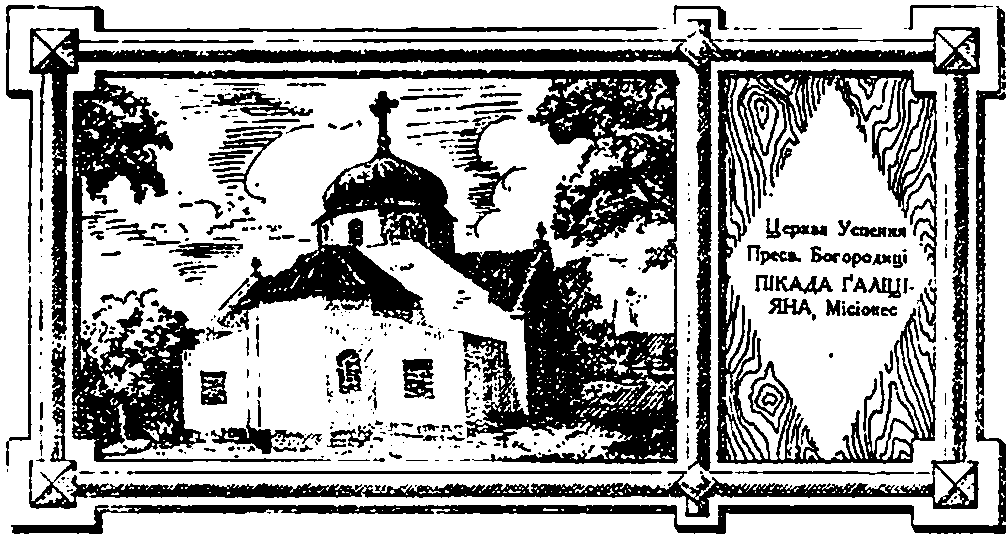
- 8 Н 4. по С. Д. ; Г. III. Є. 4. Прокопій
9 П Панкратій, священ.
10 В † Антоній Печ., Даниїл,
11 С Ольга рівноп., Євфимія муч.
12 Ч Прокл та Ілярій муч., Михайло
13 П Собор архангела Гавриїла,
14 С Акила апостол, Онисим преп.

- 15 Н 5. по С. Д. - Г. IV. Є. 5. ☉
16 П Атиноген священ.
17 В Марина великомучениця
18 С Якинт і Еміліян мученики
19 Ч Макрина, Дій преп.
20 П † Ілля пророк
21 С Симеон та Іван преп.

- 22 Н 6. по С. Д. - Г. V. Є. 6. Марія М.
23 П Трофим і Теофілакт муч. ☉
24 В † Борис і Грїб муч. Христина
25 С † Анна мати Пр. Богородиці
26 Ч Ермолай свящ., Параскевія пр.
27 П † Пантелеймон велик.
28 С Прохор, Ніканор, Інокент

- 29 Н 7. по С. Д. - Г. VI. Є. 7. ☉
30 П Сила, Силуан, Крискент,
31 В Евдоким праведний, Юліта м.

ЗАПИСКИ

СЕРПЕНЬ - АГОСТ

ЗАПИСКИ

- 1 С Пох. Ч. Хреста, Макавеї Піст
2 Ч Пер. м. св. Стефана первом.
3 П Ісаакій, Далмат і Фавст пр.
4 С Євдокія преподоб.

- 5 Н 8. по С. Д. - Г. VII. Є. 8. ☾
6 П Преображ. ГНІХ. Спаса (овочі)
7 В Дометій преподоб.
8 С Еміліян свят., Мирон свят.
9 Ч † Матій ап., Юліян, Маркіян,
10 П Лаврентій архид., Сикст свящ.
11 С Євпл архид., Гай свящ.

- 12 Н 9, по С. Д. - Г. VIII. Є. 9. Фотій
13 П Максим преп. ☼
14 В † Пер. м. св. Теодосія Печ.
15 С Успення Пресвятої Богородиці
16 Ч Нерукотворний образ І. Христа
17 П Мироя мученик
18 С Флоо і Лавр мученики

- 19 Н 10. по С. Д. - Г. I. Є. 10. Андрей
20 П Самуїл пророк
21 В Тадей апостол і Васса муч. ☽
22 С Агатоник і Северіян муч.
23 Ч Іринеї священомуч.
24 П Євтихій священомученик
25 С Перенос м. св. Вартоломея.

- 26 Н 11. по С. Д. - Г. II. Є. 11.
27 П Пимен преп., Ліберій свят.
28 В Мойсей Мурин, Августин ☼
29 С Усік. гол. Івана Христ. - піст!
30 Ч Олександр, Іван і Павло свят.
31 П Пол. чес. пояса Пр. Богородиці

Церква Верх. Апосто-
ла Петра і Павла
САН ХОСЕ, Місіонес

ВЕРЕСЕНЬ - SEPTEMBRE

1 С Церковний Новий Рік - Симеон

ЗАПИСКИ

2 Н 12. по С. Д. - Г. III. Є. 1.

3 П Антим свящ., Теоктист преп.

4 В Вавила свящ., Антіохії. ☉

5 С Захарій і Єлисавета преп.

6 Ч Чудо арх. Михаїла, Євдоксій,

7 П Созонт муч. Евод і Онисифор

8 С Різдво Пресвятої Богородиці

9 Н 13. по С. Д. - Г. IV. Є. 2.

10 П Минодора, Німфодора і Митр.

11 В Теодора Олександрійська

12 С Автоном свящ. ☉

13 Ч Корнелій сот. мч., Юліян Анк.

14 П Воздвиження Чесного Хреста

15 С Микита велик., Максим муч.

16 Н 14. по С. Д. - Г. V. Є. 3. Євфимія

17 П Софія, Надія, Віра і Любов м.

18 В Євменій преп., Ірина муч.

19 С Трофим, Саватій муч. ☉

20 Ч Євстатій велик., Михайло мч.

21 П Кондрат ап., Ісаакій і Мелетій

22 С Фока свящ., Йона пророк

23 Н 15. по С. Д. - Г. VI. Є. 4.

24 П Текля первомучениця

25 В Євфросинія преп.

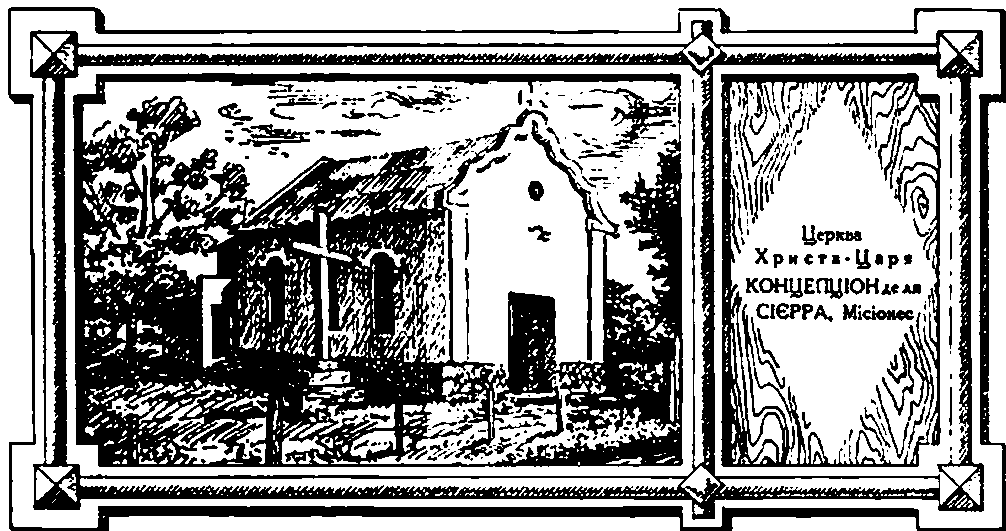
26 С † Іван Богослов ап. ☉

27 Ч Калістрат мученик,

28 П Харитон преп. Отці Печерські

29 С Кириак і Теофан Милостивий

30 Н 16. по С. Д. - Г. VII. Є. 5.

Церква
Христа-Царя
КОНЦЕПЦІОНДАЛ
СІЕРРА, Місіонес

ЖОВТЕНЬ - СЕРПЕНЬ

- 1 П † Покров -Пресв. Богородиці
- 2 В Кипріян свящ., Юстина муч.
- 3 С Діонісій Ареопаріт свящ.
- 4 Ч Єротеї свящ. ☉
- 5 П Харитина мучениця
- 6 С † Тома апостол

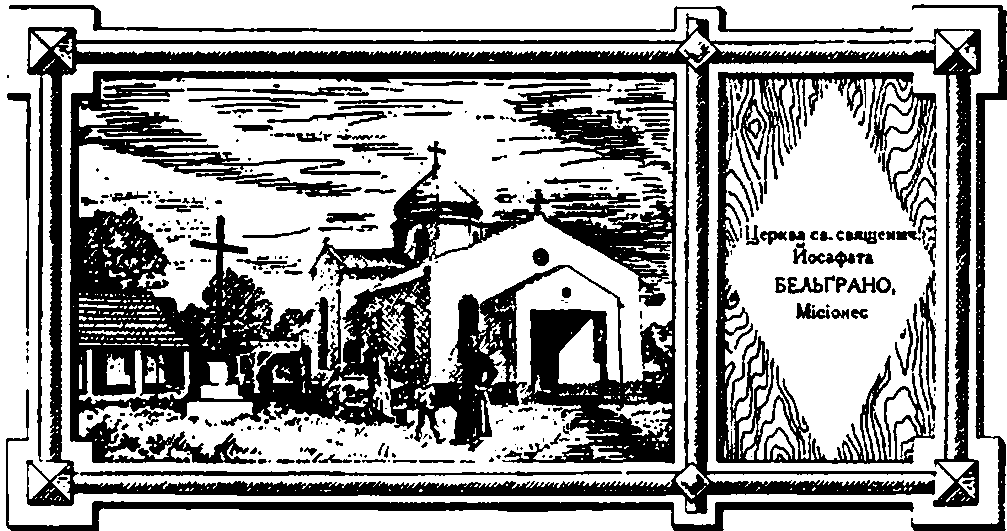
ЗАПИСКИ

- 7 Н 17. по С. Д. - Г. VIII. Є. 6. Сергій
- 8 П Пелагія і Таїсія преп.
- 9 В † Якій Алфеїв, ап. Андроник
- 10 С Євлампій і Євлампія муч.
- 11 Ч Филип ап. Теофан преп.
- 12 П Пров, Тарах, Андроник мч. ☉
- 13 С Карпо еп., Папила дяк.

- 14 Н 18. По С. Д. - Г. I. Є. 7. Назар,
- 15 П Євтимій преп., Лукіян преп.
- 16 В Лонгин мученик
- 17 С Осія пророк, Андрій Крит.
- 18 Ч † Лука апостол і еван. ☉
- 19 П Йоїл пророк, Уар мч. Іван Р.
- 20 С Артемії Великомученик

- 21 Н 19. по С. Д. - Г. II. Є. 8. Іларіон
- 22 П Аверкій рівноапостольний
- 23 В Яків брат Господній апостол
- 24 С Арета та інші мученики
- 25 Ч Маркіян і Мартирій мученики
- 26 П Дмитрій Мироточець ☉
- 27 С Нестор муч., Капітолина муч.

- 28 Н Христа-Царя - Параскевія,
- 29 П Анастасія преп., Аврамії преп.
- 30 В Зиновій свящ., Зеновія муч.
- 31 С Стахій та Амплій апостоли

Церква св. святих
Йосафата
БЕЛЬГРАНО,
Місіонес

Листопад - NOVEMBRE

- 1 Ч Косма і Дам'ян безсрібники
2 П Акиндин, Пегасій, Афтоній,
3 С Акепсим еп. Йосип свящ. ☿

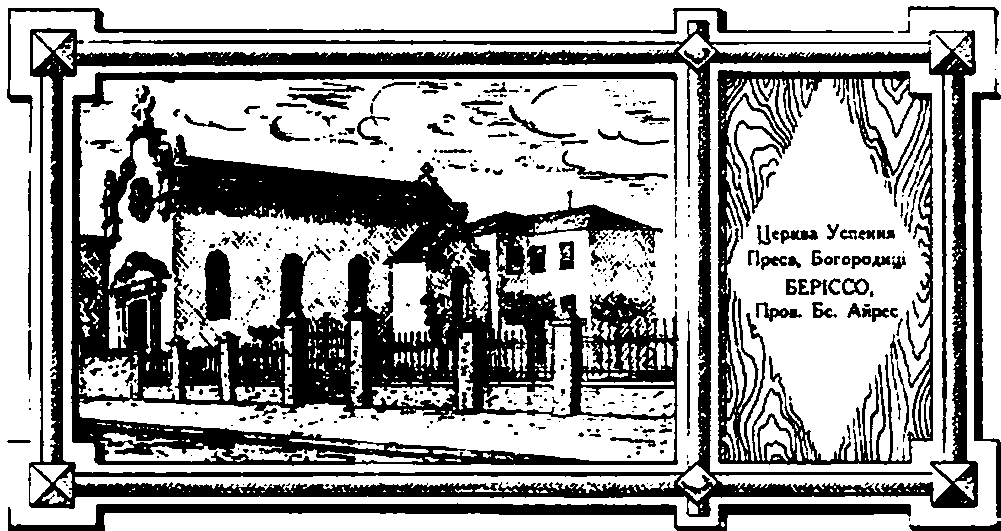
- 4 Н 21. по С. Д. - Г. IV. Є. 10.
5 П Галактіон і Єпистімія муч.
6 В Павло свят.
7 Ч Мелитинські м.: Єрон, Атанасій
8 Ч Собор Архистратига Михаїла
9 П Матрона і Теоктиста муч.
10 С Єраст, Олімп, Родіон, Кварт. ☽

- 11 Н 22. по С. Д. - Г. V. Є. 11. Теодор
12 П Йосафат свящ.
13 В † Іван Золотоустий свят.
14 С † Филип ап. — Початок посту
15 Ч Гурій, Самон, Авів муч.
16 П † Матей ап. і еванг.
17 С Григорій свят. еп. ☾

- 18 Н 23. по С. Д. - Г. VI. Є. 1. Платон
19 П Авдій прор., Варлаам муч.
20 В Григорій Декап., Прокл свят
21 С Введення в Храм Пр. Богор.
22 Ч Филімон і Архип апп.
23 П Амфілохій свят., Григорій св.
24 С Катерина і Меркурій вел. ☼

- 25 Н 24. по С. Д. Г. VII. Є. 2.
26 П Аліпій стовпник преп.
27 В Яків Перс вел., Паладій преп.
28 С Стефан муч. Іринарх муч.
29 Ч Парамон і Філумен муч.
30 П † Андрей Первозванний ап.

ЗАПИСКИ

Церква Успення
Преса, Богородиці
БЕРІССО,
Пров. Бс. Айрес

ГРУДЕНЬ - DICEMBRE

- 1 С Наум пророк
- 2 Н 25. по С. Д. - Г. VII. Є. 3. ☾
- 3 П Софонія пророк
- 4 В Варвара вел., Іван Дамаскин
- 5 С † Сава Освящений преп.
- 6 Ч Миколай Чудотворець свят.
- 7 П Амбросій свят. п.
- 8 С Непорочне Зач. Пр. Богородиці

ЗАПИСКИ

- 9 Н 26. по С. Д. - І. Є. 4. Патапій ☽
- 10 П Мина, Ермоген, Євграф мчч.
- 11 В Даниїл стовпник преп.
- 12 С Спиридон чудотворець еп.
- 13 Ч † Євстратій, Авксентій, Орест
- 14 П Тирс, Левкій, Филимон,
- 15 С Елевтерій свящ., Павло преп.

- 16 Н Праотців - Г. II. Є. 5. Аггей ☽
- 17 П Даниїл прор. Ананія, Азарія
- 18 В Севастіян муч., Модест архiep.
- 19 С Боніфатій муч. Ілля, Пров, мч.
- 20 Ч Ігнатій Богоносець свящ.
- 21 П Юліянія мучениця
- 22 С Анастасія великомучениця

- 23 Н Отців - Г. III. Є. 6. 10 крит. мч.
- 24 П Свят-Вечір - Євгенія преп. ☽
- 25 В РІЗДВО Христове - (коляди)
- 26 С Собор Пр. Богор. - св. Йосип
- 27 Ч Степан первомученик
- 28 П Нік. муч.: Никанор, Домна
- 29 С Вифлеєм. діти убиті Іродом.

- 30 Н По Різді - Г. IV. Є. 7. Анісія
- 31 П Меланія Римл. (Тебе Бога хв.)

І С Т О Р И Ч Н І Д А Т И

в житті українських поселенців в Аргентині

СІЧЕНЬ:

26. I. 1913 р. засновано Братство Пресв. Серця Ісусового - Апостольство Молитви в Азара, Апостолес.

27. I. 1937 р. вмирає о. Януарій Коцилоєвський, ЧСВВ в Апостолес.

ЛЮТИЙ:

6. II. 1949 р. посвячення каплиці в Посадас, о. Й. Галабарда, ЧСВВ.

10. II. 1946 р. посвячення фундаментів каплиці на Курусу (Корріентес).

15. II. 1917 р. посвячено фундаменти під церкву на Пикада Галіціана.

29. II. 1940 р. Сестри Василіянки відчиняють Новіціат в Апостолес.

В лютім 1948 р. виходить в Буенос Айрес перше число "Життя".

БЕРЕЗЕНЬ:

3. III. 1940 р. І. Майка, ЧСВВ. виїжджає з Апостолес до Берісса на постійну місіонерську працю.

3. III. 1943 р. Сестри Василіянки їдуть до Берікса до помічі в місійній праці.

8. III. 1947 р. приїздить з Бразилії до Апостолес на Кан Візитацію Впр. о. Гліб Кінах і о. Й. Лабай, ЧСВВ.

12. III. 1947 р. із Європи приїжджає до Буенос Айрес о. Юрій Мельничин, ЧСВВ.

13. III. 1952 р. з Бразилії приїжджають до Буенос Айресу Катехитки Серця Ісусового.

25. III. 1908 р. перша українська католицька Служба Божа на Азарі, о. Клим Бжуховський, ЧСВВ.

15-21. III. 1948 р. перша св. місія для українців католиків в Буенос Айрес, дає Впр. о. Максим Марків, ЧСВВ. в латинській церкві Сантісімо Сакраменто.

В березні 1908 р. приїжджає до Аргентини перший укр. католицький місіонер о. Климентій Бжуховський, ЧСВВ.

КВІТЕНЬ:

7. 4. 1908 р. К. Бжуховський, ЧСВВ. править першу укр. католич. Службу Божу за Туною, а на Пресв. Тройці в Апостолес посвятив першу каплицю.

16. 4. 1951 р. Отці Василяни відчиняють Новіціят в Апостолес.

В березні 1934 р. з Бразилії приїжджають нові місіонери до Апостолес: о. Януарій Коциловський, ЧСВВ. і о. Мартирій Котович, ЧСВВ.

ТРАВЕНЬ:

6. 5. 1931 р. посвячення каплиці св. Юрія на Пікада Бельграно.

22. 5. 1910 р. о. Яр. Карп'як посвятив церкву за Туною (другу); в 1910 р. заложив першу "Просвіту" імен. о. Марк. Шашкевича в Апостолес.

22. 5. 1934 р. о. Я. Коциловський, ЧСВВ. посвятив нсву церкву за Туною.

25. 5. 1930 р. о. Ст. Вапрович посвячує домівку "Просвіти" на Док-Суді (Пров. Буенос Айрес).

26. 5. 1943 р. з Бразилії приїжджає Бр. Лаврентій Струк, ЧСВВ. В травні ереговано Віце-Провінцію ОО. Василян в Аргентині. — В травні 1958 р. мистець Ілля Ахметов починає нове розмалювання церкви в Апостолес.

ЧЕРВЕНЬ:

В першій половині червня 1922 р. з Бразилії приїжджає до Апостолес Митрополит Андрій Шептицький, ЧСВВ. Дня 17. 6. починає св. місію в Апостолес, а на закінчення 25. 6. 1922 р.

посвячує церкву Пресв. Трійці в Апостолес, а 26. 6. на Трес Капонес. — На Петра і Павла 1930 р. о. Вапрович посвячує нову церкву на Сан Хосе.

ЛИПЕНЬ:

15. 7. 1956 р. в Апостолес святкування 1.000-ліття хрищення України.

31. 7. 1941 р. Єп. Вісентін з Коррієнтес апробує Марійську Дружину Дієчат в Апостолес.

СЕРПЕНЬ:

12. 8. 1943 р. ОО. Василяни купили друкарню в Посадас.

15. 8. 1945 р. посвячено нову церкву на Азарі, а 15. 8. 1942 р. на Пікада Галіціяна.

16-22. 8. 1945 р. Конгрес Марійських Дружин в Буенос Айрес, наші з Апостолес беруть участь.

29. 8. 1945 р. викінчено нову куполу на церкві в Апост.

ВЕРЕСЕНЬ:

1. 9. 1947 р. Єпископ Вісентін (Коррієнтес) переписав цілу парафію в Апостолес на Василянський Чин.

2. 9. 1951 р. перші Облечини в Апостолес, о. Р. Головацького, ЧСВВ.

17. 9. 1927 р. приїжджають до Апостолес Отці: Степан Вапрович і Степан Турчин.

21. 9. 1916 р. о. І. Сенишин посвятив першу укр. катол. церкву на Трес Капонес.

25. 9. 1939 р. Сестри Василянки Приїжджають до Аргент.

28. 9. 1952 р. Преосв. Ніль Саварин, ЧСВВ. посвятив новий новіц. дім в Апостолес.

ЖОВТЕНЬ:

9. X. 1949 р. о. О. Карплюк, ЧСВВ. посвячує каплицю на Курусу (Коррієнтес).

10. X. 1948 р. Кард. Копелло посвячує каплицю св. Василя в Буенос Айрес.

14. X. 1926 р. в Буенос Айрес вмирає о. Іван Сенишин.

15. X. 1944 р. в Апостолес вийшло перше число "Поступу".

7-11. X. 1942 р. Евхар. Провінц. Конгрес в Посадас, наші беруть численну участь.

19-21. X. 1952 р. Перший Конгрес Українців катол. в Аргентині його очолює Кир Ніль Саварин, ЧСВВ.

В жовтні 1929 р. Преосв. К. Богачевський відвідав Місіонес.

18. X. 1959 р. Преосв. Й. Мартинець, ЧСВВ. посвятив новий дім ОО. Василян в Апостолес.

ЛИСТОПАД:

1. XІ. 1936 р. о. І. Майка, ЧСВВ. посвятив історичну могилу "Борців за Україну" і відправив першу панахиду за їх душі.

2. XІ. 1952 р. Кир Ніль посвятив укр. кат. церкву в Беріссо.

25. XІ. 1934 р. на Трес Капонес зачатась українознавче навчання.

ГРУДЕНЬ:

В грудні 1948 р. започатковано Малу Семінарію в Апостолес.

7. XІІ. 1948 р. посвячення укр. кат. каплиці на Обера.

9. XІІ. 1912 р. о. Ананевич закладає Братство св. Йосафата на Азарі, і також "Просвіту".

17 і 18. XІІ. 1944 р. о. Е. Туркоєид, ЧСВВ. посвячує дві домівки "Просвіти" в Парагваю.

В грудні 1939 р. приїжджає до Апостолес Впреосв. Іван Бучко з Впр. о. Рафаїлом Лотоцьким, ЧСВВ. на Візитацію.

Церковно-релігійне життя українців в Аргентині

(історичний начерк)

Дня 27. серпня 1897 р. невеличка група українських родин з Галичини, переважно з повіту Товмач, 12 родин українських і 6 польських та одна родина італійська, разом 69 душ, прибули до запусілого містечка - Апостолес, Провінція - Місіонес. Відтак напливало багато більше наших родин. На жаль ті наші родини були, як вівці без пастиря, не поїхав з ними разом ні один священник. Хоч це були родини вбогі і селянські, однак вони мали велике прив'язання до своєї Церкви й обряду. Довго вони просили наших Владик із рідного краю, щоб прислали їм священика, однак безуспішно. Це використовували представники польського духовенства, яке доту було, чи і цивільних урядовців. Вони перетягнули на латинство багато наших родин. Отець Степан Вапрович у своїй книжечці п. н. "Аргентина-українська еміграція у ній", Львів, 1935 р. ст. 14 пише: "Інший священник поляк, усякими способами старався перетягати Українців на латинський обряд, що йому вчаси вдалося. Він саме представив перед тамошнім латинським єпископом

Впр. о. Володимир Ковалик ЧСВВ.

І. М. Протоігумен в Аргентині

(справу) так, що єпископ не позвільив поблагословити ново-збудовану церковцю в Трес Капонес. Згаданий ксьондз (Юзеф Баєрляйн-Маріянські, єрбіст, 1868-1940), жадав, щоби вперед записати землю з церковцею на колоніста поляка. Люди завуршилися. Телеграфували аж до Ексцеленції Митрополита Шептицького по нашого священика "... Про це довідався московський протоєрей з Буенос-Айрес о. Ізраїцтов і використав положення для себе. Він приїхав 1908 р. і зайняв церковцю. Так повстала схизма серед галицьких Українців" Дня 30. 8. 1908 р. приїжджає до Трес Капонес, свящ. московської церкви, українець о. Тихон Гнатюк, який помер тут 16. 4. 1943 року. Сам о. Маріянські приїхав до Апостолес, до помічч. о. Володиславові Рейнке Закшевському, 29 жовтня 1903 р. Православного священика запросив Дмитро Варениця, який потягав за православ'ям, а до того зложитися деякі рації. Наші люди від самого приїзду не мали свого священика, наша Єпархія на їхні прохання не відзивалася, люди по кілька літ не сповідані, діти не хрищені, поляки насміхалися, а навіть самі їхні священики казали, що наші ніколи не будуть мати свого священика, бо хотіли, щоб усі перейшли на латинство. Так, що причини того нещасного переходу не були "жолудкові", еґоїстичні, персональні, але характеру загального і то ідейні. Однак вони зовсім не виправдують переходу на православ'я.

Перший український католицький священик в Місіенес.

На прохання наших людей, приїжджає з Бразилії чернець-василіянин о. Климентій Бжуховський. Він народився 27. X. 1875 р. в Галичині, гімназію скінчив у Стрию, а 11 вересня 1892 року вступив до Василіянського Чина. По закінченні філософських і теологічних студій, висвячений на священика 5. серпня 1900 р., а 1902 виїхав до Бразилії, помер там 12. II. 1942 р.

О. Бжуховський приїхав до Апостолес при кінці березня 1908 р. і відразу почав свою працю. Вже дня 23. березня охрестив першу нашу дитину-Магдалину Горіянську, дочку Дмитра і Евдокії Кшимінської, як подає кн. Уроджень в Апостолес, Т. 1-а, ст. 1, Ч. 1. Дня 25. березня відправив Службу Божу на Азарі, в латинській церкві, бо нашої ще не було, зібралось дуже багато людей. Відтак правив за Туною, в першій малесенькій капличці дня 7. квітня і тут давав першу св. Місію. Люди в Апостолес вже були закупити землю під свою церкву і заохочені о. Бжуховським скоро поставили свою власну, хоч вбогу, капличку, в якій на Великдень 1908 р. вже відправилася св. Літургія. Люди христили своїх дітей, сповідалися, причащалися, вінчалися перед своїм священиком, який та-

кож закладає **Братство св. Володимира** для мужчин і **Братство св. Ольги** для жінок.

Наші люди які любили свою віру і Церкву побудували свою першу капличку за Туною 1903 р., зараз за мостом, де сьогодні живе п. Мирон Задорожний, а відтак другу, вище, 1905 р. де сьогодні є грота Матері Божої. Вона в 1907 році вже була збудована, але викінчував о. Бжуховський 1908 р. На Азарі латинники й наші люди спільно почали будувати дат. церкву 1902 і викінчили її, маленьку-вбогу 1903 р. Там почались і спільні відправи. Але коли нашим почали докучати за

Впр. о. Клим Бжуховський, ЧСВВ. перший укр. місіонар в Аргентині

обряд і що ніколи не будуть мати свого священика, головню коли в 1903 р. приїхав о. Маріянський, тоді наї на Трес Капонес ввзялися до будови своєї власної церковці 1905 р., а на Азарі започаткували будову першої своєї церковці в 1908 р. На жаль, о. Бжуховський не міг довго позіставати в Аргентині, бо в Бразилії чекала на нього започаткована праця і він, охришивши послідну дитину занотовану в наших метриках, Анну Татарин, дочку Григорія і Анастасії Юцишин, дня 27 жовтня 1908 ., відїжджає до Бразилії.

Люди знову залишилися без свого священика пів року, бо дня 3. квітня 1909 р. з Перемишля приїжджає о. Ярослав

Карп'як. Він молодий, ревний священик, викінчує церкву за Туною і посвячує її 22. травня 1910, в дні перенесення мощей св. Миколая, викінчує будову церкви на Азарі і її посвячує 9. грудня 1910 р. закладає Першу читальню імени Маркіяна Шашкевича в Апостолес 1910 р. Однак о. Карп'як не міг тут довго працювати задля здсров'я, клімат йому не служив, і він в жовтні від'їжджає до Європи. Люди не залишилися довго самі, бо 1911 р. приїжджає два нові наші священики: о. Іван Сенишин і о. Еміліян Ананевич (родж. 1888, а свячені 1911), оба зі Станиславова, перший осідає в Апостолес, а другий іде на Азару. Оба ревні, повні посвяти священики ревно беруться до Божої справи. Знаючи, що церковно-релігійне життя найкраще плекається і розвивається в церковних Братствах, тому до вже заложених Братств св. Володимира й Ольги, додають нові Братства. В 1912 р. о. Ананевич оснóвує на Азарі Братство священ. Йосафата, щоб боронив єдинення і Братство Серця Христового-Апостольство Молитви, яке оснóвувалося 26. січня 1913 р. для Азари й Апостолес. Першими членами були з Азари Насадик Іван, а з Апостолес-Заник Федь, як подає Кн. Братства, яка знаходиться в Апостолес. Щоб плекати і національне життя, культуру о. Ананевич закладає на Азарі першу Читальню 1912 р. і Соціальний Клуб "Україна", в Апостолес, також провадить читальню ім. М. Шашкевича при якій була і своя школа.

Наші люди-католики на Трес Капонес були без своєї церкви, бо побудовану забрали ті, що перейшли на православ'я. Тому о. Сенишин шукав способу, щоб набути землю і побудувати церкву для українців католиків. Трапилася нагода, бо тодішній адміністратор п. Йосиф Бялостоцький відкупив був землю 100-х 50 м. від Олекси Харкавого і її подарував о. Сенишинові під нашу церкву. З тим формується комітет будови: Іван Ільницький, Кирило Овчарчин, К. Прокопів та інші. Почалась робота і дня 21. серпня 1913 р. посвячено фундаменти, а дня 21. вересня 1916 р. оба отці Сенишин й Ананевич посвятили церкву. Головним мулярем при тій будові був українець К. Городиський із Романівки, Теревовля. В грудні перед Неп. Зач. М. Божої о. Сенишин давав св. місію на Азарі.

О. Ананевич започаткував будову церковці на Пікада Галіціяна і 15. лютого 1917 р. вже були посвячені фундаменти. На превеликий жаль, о. Ананевич по св. Михаїлові 1917 р. виїжджає до Бразилії. Головною причиною як подає п. О. Мартинюк в своїй "Історія Еміграційна...", був брак фондів на удержання священика, хоч був самотній, не жонатий. Хоч як просив о. Ананевич, щоб допомагали, складали свої пожертви, брався на різні способи, однак люди, загал, був нечулий на це, хоч вже не були такі бідні, й замало допомагали в удержан-

ні. Чи не найважливіша причина того була, що ще й до сьогодні покутує, що загальні тодішні наших людей приїхав з бідних околиць, культурно-соціально мало розвинених, а до того радикалізованих, вороже наставлених до священства.

На о. Сенишина впав великий тягар, усі колонії мусів сам обслужити, мав їх багато. Крім Апостолес мав: Азара, Трес Капонес, Туна, Сан Хосе, Пікада Галіціана, Пікада Бельграно, Пік.

Всеч. о. Іван Сенишин місіонар в Аргентині

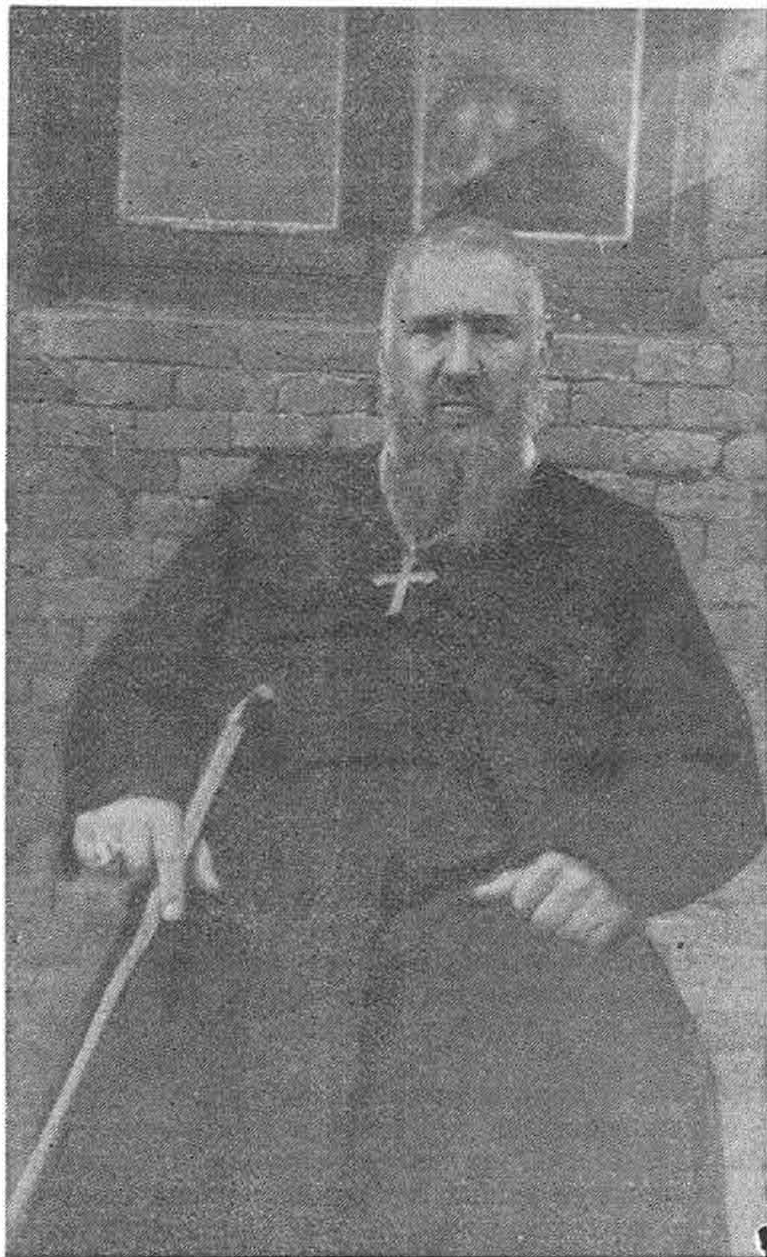
Сан Хавієр, Серро Корра, Кампінас, Бомплян. Горяч і зимно, дощі і спеки, різні нещастя і перешкоди безупинно підривали його здоров'я. Справджувалися слова: "дух добрий, але тіло немічне". Крім праці церковно-релігійної, отець Іван Сенишин працював ревно на полі промислово-суспільному, він належав до мійської Ради, був посадником м. Апостолес, провадив парафіяльну читальню ім. Маркіяна Шашкевича, і що дуже важне: оснував першу в Місіонес Хліборобську Кооперативу "Для Агріколя Українця - сусідад кооператива лімітада" уложив для неї Статут; Кооператива була затверджена президентом республіки 30. X. 1922 р. Першим головою цієї Кооперативи був сам о. Сенишин.

В 1917 р. о. Сенишин зачинає нову збірку фондів на нову церкву в Апостолес. Шукає фондів від своїх в Місіонес, як також виїжджає до Бразилії, щоб в тамошніх наших людей просити допомоги. В грудні 1920 р. відвідав Апостолес василіянський протоігумен з Бразилії о. Маркіян Шкірпан. В 1922 р. Митрополит Андрій Шептицький, ЧСВВ, прибув на канонічну Візитацію до Бразилії. Звіздам, з Прудентополя 12. квітня

1922 р. пише листа до о. Сенишина, повідомляючи його, що прибуде і до Апостолес на Візитацію. Цю Візитацію він робив на поручення свящ. Конгрегації для Сх. Церкви письмом від 4. лютого 1921 р. Ч. 4267/20. З цим повідомленням Слуга Божий подав і квестіонар, 30 різних питань, на які о. Сенишин мав відповісти. На початку червня 1922 р. Приїжджає Митроп. А. Шептицький до Апостолес у товаристві о. К. Бжуховського і Е. Ананевича. Приїхав Кир Андрей залізницею, збудованою 1910 р., на двірці чекали на нього о. Сенишин із громадою. Зараз по приїзді розпочав Слуга Божий св. Місію в Апостолес 17. 6. Крім чотирьох проповідей ще була катехизація дітей. За Туною і на Азарі також були місійні науки, а торжественне закінчення цілої місії було в Апостолес 25 червня. Того дня було й посвячення ншої церкви в Апостолес. Дня 26. червня Кир Андрей, в асисті отців: Бжуховського, Ананевича і Сенишина, посвятив церкву на Трес Капонес і вложив у престолі мощі св. Йосафата. В липні Митроп. Андрей виїжджає з Місіонес.

У вересні 1922 р. гостить в Місіонес проф. Петро Карманський, збираючи фонди для українського уряду. Він приїхав поїздом, через Урутваяну, дня 21. вересня 1922 р. до Апостолес, де на нього чекав о. Сенишин із трьома нашими купцями, замешкав в парафіяльній домі. Дня 24. 9. п. Карманський гостив на Азарі, був на відправі в церкві та на Зборах. Він між іншим так описує наших людей з Азарі: "Дивлячися в церкві на зібрану промаду, я мав враження, що нахожуся в нашій галицькій церкві в якомусь містечку Тоємаччини. Головно жінки з чорними завоями на головах, у чорних кабатах, з коралевими намистами, зберігли ще всю краєву ношу, бо недавній час еміграційного життя ще не мав змоги знищити декраю традицій рідного побуту. І здається, тутешня наша колонія не складена з такого бідного елемента, як бразилійська. Принаймні з поведення колоністів, з розмови і зі сміливого виразу очей не маєтья цього враження рабської владі. (Петро Карманський: "Між рідними в південній Америці", ст. 153). Далі пише П. Карманський: "Під церквою, на жарі сонця, відбулися збори, які тривали приблизно дві години. Зібрані слухали терпеливо реферату, та слухали його без цієї зворушливості і без сліз, як це було по всіх колоніях у Бразилії. Одначе після зазиву до складання грошей, підпертого выводами о. пароха, та ще одного з місцевих українців, зібрані дали достаточний доказ заінтересування і зрозуміння справи..." (ст. 153). У нотці, ст. 154-155 пише: "В оселі є мурована церква й українська школа, в якій учаться 31 дітей, а в решті мертва читальня "Просвіти". На жаль українці не проявили ще остільки

свого національного життя, щоб врешті покласти край поглядам місцевих автохтонних жителів, що вони є буцім то "австро-поляками грецького обряду ітп." Дня 27. вересня за Ту-

Слуга Божий, Митроп. Андрій Шецицький, ЧСВВ. в Апостолес 1922 р.

ною вітали наші п. Карманського, який на зборах між іншим сказав: "Дивлячися на цю громаду, закинута в цю далеку пу-

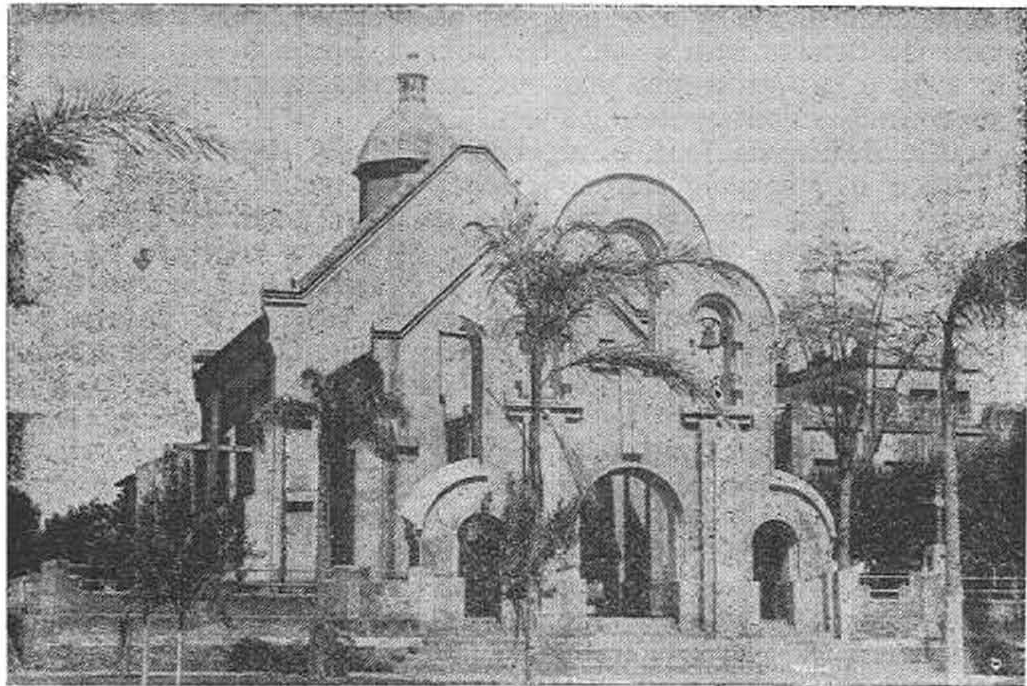
стиню, так і хотілося скрикнути: Бідні мученики, жертви кривдязчого соціального ладу в загарбаній наїзником прадідній країні! Покалічили вашого гордого духа, погасили у вашій душі сонце, відняли від вас гідність людини і викинули вас на другу півкулю, в пустинний степ, як каторжників, та ще й тут відняли від вас ваше українське серце, вашу історичну назву, і ви самі не знаєте, хто ви й що є. Всі українці римо-католицького вір'єсповідання, а навіть десятки родин греко-католиків, вважають себе поляками, виявляють польський патріотизм на кожному кроці, не дивлячись на це, що ні слова по-польськи не вміють сказати. Оце останні Могікани цієї нашої галицької рабської вдачі й темноти, жертви польського "культур-трегерства", котре наробило нашому народові стільки шкоди..." (ст. 157). Дня 9. жовтня проф. Карманський від'їхав до Бразилії, пробувши в Місіонес й Енкар'яціоні-Парагвай три тижні, зібравши для України 1.000 пезів, то є ок. 300 дол. тодішніх і про це він пише так: "Так знайте, що ці 1.000 пезів давали тверді, спрацьовані руки людей, що годинами на жарі сонця стояли, слухаючи мого оповідання про горе рідного краю, сльови ковтаючи". У нотці ст. 168 п. Карманський подає своєї рефлексії і дані, кажучи, що на Азарі є ок. 75 наших родин, в Апостолес з Туною — 400, Азара-Трес Капонес 150 родин, Бомплян 200 родин, Сан Хосе і Серро Кора кожна по 40 родин, ціла наша промада в Місіонес начисляла ок. 800 родин, 7-8 тисяч душ, ціла колонія загрожена денационалізацією задля сильного польського впливу, а "одиноким національним чинником для неї являється покищо (і по сьогодні — В. К.) — церква". Справді будовано школи при церквах та Читальні, які часто були "мертвими", як згадує П. Карманський, бо не було свідомих, інтелігентних, жертвенних осіб, все спочивало на плечах священників, яких було дуже мало і мали надмір праці церковно-релігійної. Такий стан є і сьогодні! З нашої еміграції по другій Світовій війні не приїхала ні одна інтелігентна особа, щоб працювати для народу, його збереження і розвою культурного, хоч відтак мають різні претенсії до тих людей.

В 1926 р. о. Сенишин тяжко захворів (вже єдруге), виїжджає до Буенос-Айрес на лікування і там умирає 14. жовтня 1926 р. Дня 14. 6. 1927 р. повертає знову з Бразилії о. Е. Аңаневич й обслуговує наших до приїзду нових священників і в вересні 1927 р. вертається до Бразилії. Приїхали у вересні, дня 17. до Апостолес о. Степан Вапрович та о. Степан Турчин.

О. Степан Вапрович родж. 1. V. 1899 в с. Іване Пусте, повіт Борщів, свячений в 1926 р.

Треба зазначити, що з роком 1923 почався до Аргентини

повсенний наплив української еміграції. Річно прибували по кільканадцять, а то й по кількадесят тисяч українців. Найбільша частина залишається в Буенос Айрес. В 1934 році число українців в Буенос Айрес доходило до сорок тисяч (40.000). "І нема там ні одної нашої церкви, ні одного священика!..." писав о. Вапрович у своїх споминах. Жадна католицька еміграція в Аргентині не була так опущена духовно, як українська ("Отець Степан Вапрович ст. 18). По всьї праці о. Турчин вертає до старого краю, бо здоров'я його не видержувало місіонського клімату й обставин праці. Отець Вапрович бе-

Укр. Католицька церква Пресвятої Тройці в Апостолес Місіонес

реться до ревної праці. На Сан Хосе будує нову муровану церкву, яку посвячує 1930 р. на св. ап. Петра і Павла. Будує школу в Апостолес, спроваджує дзвін до Трес Капонес і Туна.

В жовтні 1930 р. відвідує Місіонес Преосв. **Константин Богачевський**, якому товаришив о. Ананевич. Дня 12. листопада 1930 р. Кир Константин посвятив дзвін на Трес Капонес, відвідав усі наші поселення, заохочував до вірності Богові і Церкві Католицькій, і від'їхав до своєї дієцезії. Отець Вапрович в тому часі будує нову, муровану церкву св. Миколая за Туною, дерев'яну в честь св. Юрія на Пікада Бельграно, в якій 6.

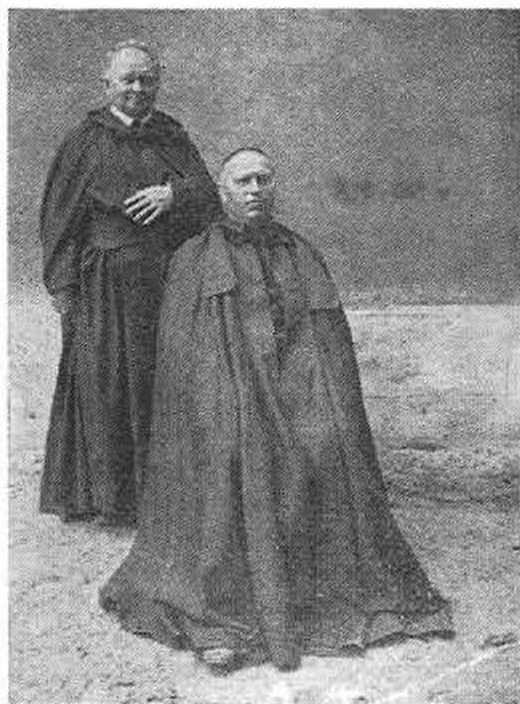
травня 1931 р. відправив першу Службу Божу. В 1932 р. заводить дяківські курси в Апостолес, бо не було кому співати Богослужень, навчав дяківства сам о. Вапрович та дяк Йсиф Чоловський, але дуже мало зголосилося, лише три особи!! В 1934 р. о. Вапрович зачинає будувати муровану церкву на Пікада Галіціана й Кампінас, а на Пікада Свека дерев'яну капличку, яка згодом перенесена, за о. Венедикта Мельника, ЧСВВ. на Л. Адем; на Трес Капонес зачинає будувати дім для священника і 17. березня закінчено будову. Сам юдин розбивався на всі боки, докладав усіх зусиль, щоб все подолати, але втома брала верх, праго природне побіджає, о. Вапрович в серці вже зачинає деліяти думку про поворот на Україну, бодай на якийсь час. Просить помочі в ОО. Василян з Бразилії, яку й дістав. В 1934 р. в Апостолес розпочалось шкільне навчання дітей у збудованому новому домі.

По Великодні 1934. р. приїжджає о. Януарій Коциловський ЧСВВ і о. Мартирій Котович ЧСВВ. В перших днях липня зачинає о. Коциловський св. місію на Трес Капонес і закінчує її 11. 7. 1934 р. В тім часі й о. Котович мав св. місію на Азарі і закінчив її дня 12. липня 1934 р. Отець Коциловський посвятив за. Туною нову-муровану церкву 1934 р. У працях та навчанні допомагали о. Вапровичеві пани: Олекса Мартинюк, Степан Наумляк, Іван Сітарський, Антін Яцюк, Михась Луціє та інші. Сам о. Вапрович був вдачі спокійної, згідливої, сильної волі, дуже добрий організатор, поєний любови до свого стада, музик, композитор, режисер ітд. — талановита людина, і Божого духа. Він в березні 1935 р. вертає до Європи, а місійну працю передав в руки ОО. Василян з Бразилії. В 1936 р. з Бразилії до помочі приїжджає о. Іпатій Майка, він то збудував гарну могилу "Борцям за Україну" на Трес Капонес і посвятив її дня 1. листопада та відправив при ній першу панахиду за поляглих борців.

В 1938 р. знову приїжджає з Бразилії о. Котович ЧСВВ, а в липні 1939 році о. Орест Дуб, ЧСВВ. В грудні цього самого року приїжджає на Канон. Візитацію Преосв. Іван Бучко. Він відвідав усі наші церкви та каплиці, був у Парагваю, Кордобі та Буенос Айрес. В Буенос Айрес, в ім'я української справи і добра, головно дівтори, молоді та робітників, радив прийняти Григоріянський календар, що й в більшості зроблено. Преосв. Бучко приїхав у товаристві о. К. Бжуховського та о. Рафаїла Лотоцького, ЧСВВ. Другого таки дня о. К. Бжуховський відїхав до Бразилії.

Сестри ВАСИЛІЯНКИ. Посеред нашої еміграції всюди, а головно в Аргентині, сповнялися слова Христові: "жниво велике, а робітників мало". Люди і священники в Аргентині просили

з Європи та Бразилії священників, але не було, а розлоге поле людських душ лежало слабо зоране й засіяне, або таки облогом, заросле бурянами, диким хабазом пристрастей та гріхів. Тому ЮО. Василіяни шукають помочі де інде, запрошують наших Сестер Василіянок з Галичини, бо Сестри Служебниці з Бразилії не могли дати наразі помочі в місійній тяжкій праці із-за малого числа Сестер, яких потрібно було в Бразилії. Вже о. Вапррович в 1932 р., будучи в Бразилії, просив Сестер Служебниць до помочі, але все відложено на пізніше, коли буде більше число Сестер. Щойно літом 1964 р. приїхало з Брази-

Вгорі: о. Януарій Коциловський ЧСВВ. місіонар в Аргентині

лії чотири Сестри Служебниці, яких запросив наш Владика Кир Андрій Сапеляк, Апостольський Екзарх. Вже в 1936 р. нав'язалася переписка ЮО. Василіян з Преосв. Діонісієм Нярадієм, еп. у Крижевцях, Югославія і через нього з СС. Василіянками з Підмихайлівцевь. Мати Моніка Полянська, тодішня ігуменя в Підмихайлівцях, зрозумівши велику потребу помочі і добра людських душ, висилає до Аргентини три Сестри, м. Софронію Ерделі, м. Маргарету Фендьо і с. Агнету Гладиш. Однак с. Агнета нагло захворіла й не могла виїхати, тому поїхали лише дві перші і прибули до берегів Аргентини в Буенос Айресі, кораблем "Хробри". По короткому відпочинку в Беріссо, зга-

дані Сестри прибули до Апостолес дня 25. вересня того самого року. Тут о. М. Котюнич та о. І. Майка приготували для них дім на мешкання, хоч "скромний, але гарний будинок, освітлений світлом, із скромно умебльованими кімнатами" (гл. "Ювілейна пам'ятка" ст. 67). Пізніше 12. X. 40. р. приїхала до помочі с. Рафаїла Кашинська ЧСВВ із Півн. Америки. В початках СС. Василіянки займаються гловно катехизацією дітей, приокрасою церкви, помічю у відправі Богослужень та опікою й вихованням дітей.

Дня 17. квітня 1940 р. приїжджає до Апостолес о. Евстасій Турковид, ЧСВВ. на Канонічну Візитацію, в заступстві Впр. о. Протоігумена Йосифа Мартинця, ЧСВВ. По цій Візитації він залишається в Апостолес. Отець І. Майка ЧСВВ. організує молодь, закладає Марійську Дружину Дівчат Неп. Зачаття, яку затверджує еп. з Коррієтес Фр. Вісентін дня 31. липня 1941 р. і агрегована до "Пріма Прімаріє дня 15. серпня 1941 р. В році 1945, 16. вересня о. Орест Дуб ЧСВВ. організує Марійську Дружину Юнаків під Покровом Непор. Зач. Матері Божої. Першим головою тієї Дружини був Франціско Опиханий, секретар — Павло Снігур, скарбник — Павло Яцишин. Марійські Дружини в Аргентині не тільки плекали релігійне життя, поглиблювали християнське знання й засади, але також пізнавали, розвивали українознавство, українську культуру. Головними провідниками і рушіями тих Дружин були священники, а згодом їм допомагали СС. Василіянки чи й Катехитки Пресв. Серця Ісусового. З браку фізичних сил не закладано світських товариств, бо як вже вище сказано, не було в Місіонес нашої католицької інтелігенції, яка могла б провадити такі організації.

Католицький священник в Буенос Айрес. Як сказано вище, в капіталі Аргентини була багатотисячна група наших поселенців, але були вони без свого пастиря. Запобігти тому лиху старався Слуга Божий, А. Шептицький ЧСВВ, а передусім це лежало на серці ревному місіонареві о. Ст. Вапровичеві ("О. Степан Вапрович" ст. 58-80). Сам о. Вапрович задумував вернутись до Аргентини і формувати, плекати релігійно-церковне життя в Буенос Айрес., але Боже Провидіння покерувало його кроками куди інде, його призначено на віцеректора і професора Духовної Семінарії в Станиславсі. Відтак, коли прийшли до Галичини большевики, його вивезено на заслання на Схід 1945 р. де набрався хвороби. Щойно в 1950 р. він повертає в рідні сторони, в 1957 р. іде до родинного села і тут із знищеним здоров'ям, з виснаженими силами, прибитий горем-докінчує своє давне і вірне життя 2. березня 1964 р. (родж. 1. V. 1899. свячений 1926 р. в Станиславі).

Так, о. Вапрович не міг здійснити своєї задушевної мрії,

працювати для своїх опущених земляків в Буенос Айрес. На його місце Боже Провидіння покликало іншого священика, ним був **о. Іпатій Майка, ЧСВВ.** Він дня 3. березня 1940 р. виїжджає з Апостолес до Буенос Айрес, щоб там, по силам, заспокоїти релігійні потреби наших вірних.

Золотоверхий Собор св. Софії в Києві — історичний пам'ятник і святість України, з XI стол.

О. Вапрович мав контакт з нашими вірними в капіталі Аргентини два рази. Перший раз при посвяченні першої домівки т-ва. "Просвіти" на Дск-Суді, дня 25. травня 1930 р., яку він

посвятив, по відправі Служби Божої в семінарійній каплиці на Вілля Девото. Другий раз бує о. Вапрович з нашими вірними з нагоди Міжнародного Евхаристійного Конгресу в 1934 р. Про той контакт з нашими він сам пише так: "Їздив я тоді по різних частях міста й околиці, щоб пізнати українські колонії. І дізнався я, що в Буенос Айресі, в місті і недалекій околиці живе коло сорок тисяч Українців, з того 70 процент, себто около 25.000 прек-католиків. А нема там ні одної нашої церковці, ні одного священика!... Отже, як вони дуже опущені духовно!... Про це в Галичині досі мало хто мав поняття!"

На таке тверде і запусчене поле пішов працювати о. Майка, ЧСВВ. З різних причин він не міг осісти в самім капіталі, але поїхав до Берісса, де замешкав якийсь час в латинського пароха, а відтак у своїй власній "палаті", "ранчіто"-маленькій, нужденній буді, бо фінанси не позволяли на гідне помешкання. Згадане "ранчіто" о. Майка побудував на площі, що її йому подарувала одна глибоко-релігійна й щедра аргентинська родина, Люїс Ельвердін та Деля Мартенес де Ельвердін. На цій ще дикій площі, згодом повстає гарна мурсвана наша церква і дім ОО. Василян, дім СС Василянок, зі школою та Приютом для дівчат. Як св. Павло заробляв своїми власними руками на хліб, щоб не бути тягарем для вірних, так і о. Майка усі свої потреби, їда, прання, чищення ітд. робив сам і заробляв сам, своєю працею на "хліб насущний". Жив, як місіонар, пустельник, обслуговував наших в Беріссо та Буенос Айрес, Богослужби відправляв по латинських церквах, звичайно в невідповідних годинах для наших вірних. Праця о. Майки, зрошена власним потом і поблагословлена Божим Провидінням, видала гарні овочі, розрослася, наче те "гірчичне евангельське зерно" в велике і сильне дерево, що під його гіллям сьогодні скриваються старші, молодь і дітвора, про що буде мова пініше.

Повертаємо знову до Місіонес, Апостолес - центру, покищо, українського релігійного й культурного життя. Дня 23. жовтня 1940 р. о. Орест Дуб їде до Парагваю, Енкарнаціон і там бере участь в Евхаристійному Національному Конгресі. Відтак ОО. Василяни з-часта відвідували Парагвай і, по спроможі, за-спокоювали їхні духовні потреби, аж доки на стало не прий-хав бл. п. о. Іван Бугера.

В столиці Провінції Місіонес - Посадас, де число наших вірних стало зростало, не було нашої церкви, ні священика старого, тільки ОО. Василяни доїзджали час-до-часу з Апостолес. Подібне було і на Обері. Щоб осісти на постійне і побудувати нашу церковцю просили дозволу ОО. Василяни, в особі о. Е. Турковида, що в 1940 р. став настоятелем ОО. Василян в

Апостолеc і парохом та магістром Новіціату СС. Василянок. Наше духовенство тоді залежало від латинського єпископа в Коррієтес, який під впливом ОО. Вербістів ніяк не хотів погодитись на будову нашої церкви в Посадас, ані Обера. Дня 7. вересня 1942 р. приходить відмовний лист від еп. Вінцентіна

Катедра св. Юра в Львові, Україна — Осідок Галицької Митрополії

до о. Е. Турковид. Однак о. Турковид, в часі Евхаристійного Провінційного Конгресу, що відбувався в Посадас в днях 7-11. жовтня 1942 р. використує нагоду і особисто просить єпископа про дозвіл осісти й будувати наш дім і церкву в Посадас, на що єпископ майже погодився. Наша громада з Посадас та різних колоній взяла численну участь в Евхаристійному Конгресі. Дня 10. X. наші мали свою Службу Божу в лат. церкві було дуже багато наших й тутешніх, правив о. Турковид, дияконували о. В. Яцюк і о. Дм. Атаманюк, проповідав о. Дуб ЧСВВ, а при кінці сказав слово сам єп. Вісентін, хвалячи наш обряд та заохочуючи до його зберігання.

Там де не може дійти особа місіонера, може дійти слово Боже друковане. Розуміючи цю дійсність і вимогу наших часів, ОО. Василіяни стараються про свою власну друкарню і про друкаря. Дня 26. травня 1943 р. з Бразилії приїжджає Брат Лаврентій Струк, ЧСВВ, друкар, дяк. Він організує церковний хор, навчає нарід церковного співу. Дня 12. 8. 1943 ОО. Василіяни закупили друкарню в Посадас від Гермінію С. Прадо і заплатили 7.250:00 пезів. Заки цю друкарню перевезено, змонтовано і ще дещо докуплено минуло досить часу. Щойно 15. жовтня 1944 року виходить перше число "ТЮСТУП", двотижневика, якого редактором є о. Дуб, ЧСВВ. Він також викінчував будови нових мурованих церков на Кампінас і П. Галіціяна; а на Кампо Віера побудував деревляну церковцю і її посвятив на Успення 15. 8. 1945.

Про Парагвай ОО. Василіяни не забували, їздили там з відправами та духовною обслугою кілька разів до року. Дня 11-22 грудня 1944 р. їде о. Турковид до Парагваю, відвідує колонії та посвятив два "Народні доми" 17. і 19. XII. 1944 р. В серпні та вересні до Парагваю їздив о. Дуб, бо приїздив п. Падучак і дуже просив священника до Парагваю. Слідуючого року відвідав Парагвай о. Турковид. Він мав дуже багато праці в Апостолес, бо крім парафіяльної обслуги, був ще духовним провідником СС. Василіянок. Дня 28 травня 1945 р. почали будувати нову куполу на церкві в Апостолес, а 28. 8. вона вже була викінчена і хрест посвячений. Будовою куполи займався Мих. Мусій. На Азарі розпочато будову нової мурованої церкви і 15. 8. 1944 посвячено нові фундаменти під згадану церкву, а 15. 8. 1945 о. Дуб посвятив нову церкву, 10. II. 1946 посвячено фундаменти під церковцю на Курусу (Корріентес).

Нові сили, з новим запалом до апостольської праці.

Часто сповняється приповідка: "Нема зла, що не вийшло

б на добре". Друга світова війна наробила багато лиха фізичного, а ще більше морального. Великі тисячі нашого народу мусіли опускати свій рідний край і шукати притулку на чужині. Подібна доля стрінула і нашу Церкву. Єрархію ув'язнено, духовенства велика частина опинилася також на Сибірі, а менша частина, зберігаючи своє фізичне життя та служачи еміграції, покинула свій край і подалася на чужину. Львина частина того духовенства переплила бездонне море й опинилася вже то в ЗДА., вже то в Канаді, вже то в Аргентині чи Бразилії. Ото ж ті, що опинилися в Аргентині сильно скріпили працю на церковній ниві.

В загальному треба сказати, що тодішня аргентинська церковна, не національна, єрархія не хотіла допустити нашого священицтва на свої території з боязни, щоб прийшовши до Аргентини не припинили денационалізації нашого хрищеного люду. Тому та єрархія не хотіла давати нашим священикам "вісто буено", вимагавше урядом до видачі дозволу в'їзду священикові. І то не лише жонатим священикам, латинські церковні власті відмовляли оце "вісто буено", але й не жонатим, як також чернецтву. Так на прм.: о. В. Ковалик, василіянин, приїхав до Аргентини як "агроном", і щойно на місці в Буенос Айрес, упорядкував свої документи. Жонатим нашим священикам забороняли правити Служби Божі чи інші священодійства по церквах. Навіть ОО. Василіянам заборонено давати дозвіл жонатим священикам на відправу Сл. Божої у їхніх церквах чи каплицях. Не могли відправляти Богослужень, а тим менше виконувати душпастирської праці над нашими вірними, деякі жонаті священики були примушені йти на тяжку працю до фабрик, або виїздити з Аргентини. Виробилась духова дуже прикра атмосфера. Та прикра ситуація ще збільшилась, коли по 1950 р. православний священик-єпископ Александер Пилипенко зробив донос на ОО. Василіян до Міністерства Культу і релігійних справ, мовляв вони з аргентинськими деякими генералами, цивільними особами та визначними українцями хочуть повалити уряд і самого президента. Цей донос читав о. Пилип де Реджіс, єзуїт, що займається тоді католиками москалями і про нього він повідомив автора цих рядків. Коли б не знайомства о. де Реджіса з визначними і впливовими аргентинськими чинниками, то мабуть уряд був би викинув з Аргентини ОО. Василіян й арештував деяких наших цивільних діячів. Про ту прикру ситуацію повідомив о. Ковалика також тодішній кард. і примас Аргентинської Церкви Я. Копельо та Апостольський Нунцій монс. Фіетта. За Божим Провидінням справи розвинули-

ся інакше, як собі того бажали злобні люди.

Отож, від 1947 р. починається посилена церковно-культурна праця, бо приїжджають нові сили-священики 12. III. 1947 р. Юрій Мельничин, ЧСВВ. Дня 8. березня 1947 р. приїхав з Риму через Бразилію Впр. о. Гліб Кінах, ЧСВВ. із Впр. о. Йосафатом Лабаєм, ЧСВВ. на Канонічну Візитацію ОО. Василіян. Вони, на візиті в Кард. Копелля 2. 4. 1947 виедали дозвіл на перебування й працю ОО. Василіян в Буенос Айрес, а в єпископа Коррієнтес монс. Вінсентіна дістали дозвіл на новіціят в Апостолес, як також, обітницю створити в Місіонес персональну парафію, з осідком в Апостолес, записану на постійно на ОО. Василіян. Не треба було довго ждати на сповнення тієї обітниці, бо хоч він був чужинець, однак таки створив парафію і навіть через свящ. Конгрегацію, переписав її на Василіянський Чин "плєно юре" дня 1. вересня 1947 р. Священик, що тією парафією завідував мав титул не лише адміністратора, але пароха.

Дня 27. березня з Бразилії приїхав о. Орест Карплюк, ЧСВВ і його назначено ігуменом та парохом в Апостолес, який 5. грудня того самого року брав участь з делегатами Марійської Дружини в прісці Мар. Дружин аргентинських до Люхан, чудотворного місця, найбільш знаного в Аргентині О. Юрій Мельничин, ЧСВВ, осідає напочатку в Беріссо, (Провінція Буенос-Айрес, допомагає о. І. Майці. В вересні, дня 5. 1947 р. приїжджає з Італії о. Володимир Ковалик ЧСВВ, й осідає в капіталі, де вже жив і працював: о. Мельничин. При кінці 1947 р. приїжджає з Канади о. Тарсикій Іванишин ЧСВВ. відтак є. Йосиф Галабарда, Бр. Константин Височанський і бр. Вінкентій Прихідко (оба сьогодні священики). Пізніше о. Родіон Голсвацький, ЧСВВ. о. Ісидор Патрило, ЧСВВ. о. Микола Каменецький, ЧСВВ. о. Панкратій Ньюнка, ЧСВВ. о. Матей Сіянчук, ЧСВВ. о. Максим Марків, ЧСВВ. о. Інокентій Баран, ЧСВВ. о. Арсеній Кузешин, ЧСВВ. о. Венедикт Мельник, ЧСВВ. о. Христофор Миськів, ЧСВВ. о. Климентій Корчагін, ЧСВВ. о. Василь Зінько, ЧСВВ. о. Микола Гембарєвський, ЧСВВ. о. Дмитро Кашук, ЧСВВ. о. Атанасій Федюк, ЧСВВ. о. Доротей Шимчій, ЧСВВ. о. Христофор Хомин, ЧСВВ.

Із світського клєру приїжджають і коротше чи довше працюють: о. Ярослав Захаріясевиц, о. Дмитро Поперечний, о. Ярослав Сірко, о. Григорій Скаськів, о. Іван Балук, о. Др. Василь Винничук, о. Микола Куницький, с. Еміліян Риндич переходить з обряду латинського на наш, подібно о. Д. Мартинюк, а з ОО. Салезіян працювали: о. Степан Чміль, о. Василь Король, о. Августин Пюрєдько, о. Данило Новак і з Конгр. Дон Орїоне — о. Михайло Микицей. Деякі з ОО. Василіян виїхали

до Інших країн, як також деякі зі світського ктеру, чи ОО. Салезіян, а решту ревно працюють по сьогоднішній день.

Православні українці по другій світовій війні дістають священника Ярославського, відтак о. Протоєрея Бориса Арійчука, який ревно працює до тепер. Винайняли залю при вулиці Суїпача, 842, там відправляють свої Богослужби. Крім того є ще православний священник в Чако і Трес Капонес, (Місіонес).

Із збільшеним числом священників збільшилося поле праці. ОО. Василіяни, думаючи про майбутнє, відчиняють в Апостолес в грудні 1948 р. Малу Семінарію, яку на початку прова-

Всецх о. Степан Вапрович

див о. О. Карплюк з о. Ю. Мельничиним, а також приготують дім для Новіціату. З Буенос Айрес 16. X. 1948 р. приїжджає о. Ю. Мельничин, ЧСВВ. в листопаді дає св. Місію разом з о. Й. Галабардою, а відтак помагає при Малій Семінарії. Дня 7. грудня 1948 р. посвячено в Обера каплицю муровану, чому дуже противилися ОО. Вербісти і єпископ довго зводікав із позволенням. В Посадас також йде будова дому й каплиці, за гроші, що їх ОО. Василіяни позичили з Американської Василіянської Провінції і дня 6. лютого 1949 р. посвячують ту каплицю, даючи перед тим св. Місію для наших

родин. Місію давав о. Й. Галабарда, ЧСВВ.

В липні 1950 р. єпископ з Коррієнтес, монс. Вісентін дає дозвіл на відчинення Новіціату ОО. Василян в Апостолес і до його започаткування приїжджає з Риму Генеральний Протоконсултор о. Глїб Кїнах, ЧСВВ. 27. вересня 1950 р. В березні 1951 р. Мала Семінарія вже мала 20 юнаків, а на Новіціят зголосилося чотири і з ними о. Кїнах розпочав Новіціят дня 16. квітня 1951 р. у провізоричнім ще дімку, бо новий будинок під Новіціят не був ще готовий. Щойно 28. вересня 1952 р. Кир Нїль Саварин, ЧСВВ, що на запрошення о. В. Ковалика, ЧСВВ. приїхав був на Перший Конгрес Українців Католиків в Аргентині, посвятив новий новіціятський дім.

Дня 26. червня 1952 р. з Бразилії приїжджає о. Панкратій Нюнька, ЧСВВ. який перебирає провадження Новіціату в Апостолес, о. Кїнах відїжджає до Риму. Крім Новіціату о. Нюнька, з іншими отцями, провадить суботню українознавчу школу, до якої вчащає велике число нашої дітвори та молоді, а в днях 8. січня до 1. шютого перепроваджує "Катехитичні курси" для дівчат, разом з о. В. Зїньком та о. Р. Голєвацьким, ЧСВВ.

Прибулі отці Василяни, й молоді, виховані в Аргентині й Бразилії, не обмежуються до суто релігійної праці, але теж ведуть культурно-народню роботу в Місіонес, це є в Апостолес та в поблизьких оселях. Навчають укр. мови молодь й дітей, організують народні бібліотеки й читання творів і рідних газет, провадять драматичні гуртки й дають аматорські виставлення; вчать рідних пісень, пропагують народне мистецтво: вишивку, писанку, уладжують національні свята, виставки рідної книжки, тощо. — В тому визначився у Місіонес: о. Василь Зїнько, о. Волод. Ковалик і інші. Так замітно оживилась молада Генерація й виявилась стихійна народня любов до рідних традицій і звичаїв.

Дуже оживилось і релігійне життя марійськими місіями Впр. о. Максима Маркова, ЧСВВ, що після Буйнещини переорує однотижневими місіями майже всі осередки поселення в Місіонес, навіть там, де не було ще церков. Майже тридцять осель тоді горнулось почути пламенне слоґо о. Місіонаря — відновилось унутрішньо, згуртувалось організаційно при своїх душпастирях, дало перші священничі й чернечі пскликання для свойого Обряду, та взялось до будови все нових церков-каплиць, як напр.: Концеціон, Санта Марія, Флорентіно Амегіно, Панамбі, Колонія Уніон, і т. . — До сьогодні ще остає відгомін цих місій. Пізніші місії давали ще отці ОО. Василяни: Впр. о. Микола Іванів, ЧСВВ. о. Тарас Олійник, о. Ілярій Бардаль — всі з Браз. Области Чина.

До будови нових великих мурованих церков в Місіонес

приклав досвідчену руку й хист та труд Впр. о. Венедикт Мельник, ЧСВВ. що будує церкви: в Пікада Бельграно, Пікада Сан Хав'єр, Аррозьо де-ль Медіо, Концепціон. — Він теж дає всюди у своїй зоні праці великопосні реколекції - місії.

В другому осередку апостольської праці, тобто в Буенос Айрес та прєвінції праця також оживилась. Щоб розбудити реліг. життя. ОО. /Василіяни запрошують з Нью Йорку о. Максима Маркова, ЧСВВ на місію, яка відбулася у лат. церкві. 15. - 26. Ч. 1948 року. На весну 1948 року ОО. Василіяни, за допомогою Генерального Заряду та Північної Американської Провінції, купують дім із більшим тереном для своєї резиденції та душпастирської обслуги наших вірних. Терен той знаходиться при вул. Курапалігуе, 760. В середині дому улаштовано досить вигідну каплицю, яку розмалював п. Володимир Каплун. Каплицю торжественно, при кількатисячній участі наших вірних посвятив кардинал, ординарій Буенос-Айрес і примас Аргентини, Я. Копелло дня 10. жовтня 1948 р. Початковс в тім домі був й інтернат для щойно прибулих з Європи наших хлопців. Тут був живчик і центр не лише церковно релігійного, але також національно-культурного життя. Тут була школа українознавства, тут Пласт мав свою домівку, тут Дивізійники і Клуб Літературний і Мистців має свою домівку, тут містилася Студія Театр - Олеся Курбаса. При церкві був гарний чоловічий хор "Сурма", який нам зробив багато доброї пропаганди по латинських церквах чи ксьлахіях. Тут також була духова оркестра. На Курапалігуе в самих таки початках заложено церковні Братства, як Братство Серця Ісусового-Апост. Молитви, Т-во. св. Володимира, Педагогічна Секція, Марійську Дружину Дівчат і Пань і відтак "УКО"-Обєднання Українців Католиків, яке мало великий і живучий вплив на розвій суспільно-культурного життя в нашій рєзлогій громаді. О. Майка ЧСВВ, ще з Берісса започаткував прощі до чудотворного місця в Люхан, а коли та проща зачала організуватись з Курапалігуе, так вона прямо перемінилася в величаву релігійно-обрядову маніфестацію. Народ організовано їхав поїздами до станції, а звідтам гарно зорганізованим походом, при звуках духової оркестри, співів народу, в порядку який звичайно держали наші пластуни, йшли вулицями міста до базиліки на Службу Божу, а по полудні був ще й "прощальний молебень" до Матері Божої. Нарід, при такій нагоді, великим числом приступав до св. Тайн.

Тому, що було в Аргентині більше число ОО. Василіян, тодішній Генеральний Заряд Чина створив Віце-Провінцію і першим М-Протоігуменом назначено в маю 1948 р. о. Володимира Ковалика, ЧСВВ. з осідком в Буенос Айрес. В липні того самого року, Впр. о. Йосиф Мартинець, тодішній Протоігумен

Дуже почитана Копія чудотворного Образу М. Божої Гошівської, виконана в Італії, благословена Свят. О. Папою Пієм XII для укр. Василіян в Аргентині і інтронізована в Апостолес Преосв. Нілем Саварином, ЧСВВ. в дні 1-го жовтня 1952 р.

О.О. Василяни в Бразилії, приїхав був до Аргентини і мав спільну конференцію з О.О. Василянми в Апостолес, бо до нього до того часу належали юридично О.О. Василяни в Аргентині, відтак він відїхав до Бразилії, зїставивши управу В-Провінції в руках місцевих отців.

Перший Конгрес Українців католиків в Аргентині. Щоб надати більшого розвою релігійному життю та обєднати українське католицьке громадянство в Аргентині, О.О. Василяни при допомозі світської інтелігенції, зорганізували згаданий Конгрес. Запрошено Прессв. Кир Ніля Саварина, ЧСВВ. який радо згодився приїхати тільки, щоб покрити кошти дороги. Ту справу полагодили О.О. Василяни. В днях 19-21. жовтня 1952 р. відбувся цей Конгрес величаво й з надзвичайним успіхом. Дві важлив речі Конгрес зробив. Найперше Конгрес єніс протест-Меморандум до Папи Пія XII у знаній справі, т. зв. папського "Листа до народів Росії", а друге "Звіт" про невідрадний стан нашої Церкви в Аргентині, про надужиття латинського клеру і "Просьбу" якнайскоріше прїзначити для нашого Обряду нашого Єпископа. Порішено й обговорено цілий ряд інших справ, але з тими двома, так важними, вислано до Риму Кир Ніля Саварина, заплачено йому дорогу, щоб він особисто вручив ті письма в руки Папи Пія XII, що він і зробив.

Дня 19. лютого 1959 р. Свящ. Конгрегація Східніх Церков творить в Аргентині Ординаріят для всіх східніх Церков на терені Аргентини. Відпоручником став монс. Тато, а делегатом для українців о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ. Чужинця, який не знав нашого Обряду ні звичаїв, ні мови назначено на опіку на для нас. З тієї нагоди О.О. Василяни знову пишуть протест-меморандум домагаючись свого, українця на єпископа для нас. Письма вислано на руки Апост. Нунція в Буенос Айрес, до Впрессв. Кир Івана Бучка, тодішнього Асесора Схід. Конгрегації о. Кусси, щоб передали цей документ до Свят. Вітця. Бажання було сповнене і в вересні 1961 р. в Римі єисвячують о. Андрія Сапеляка салезіян., на єпископа українців в Аргентині і його висилає свящ. Конгрегації, в імені Папи, як Апостольського Візитатора до Аргентини. По довгих працях, трудах, перешкодах і усильних просьбах та змаганнях українці діждалися свого єпископа в Аргентині. Воно, те Боже Провидіння має свої дивні дороги. Ще в 1949 р. один із найвищої аргентинської церковної Єрархії сказав авторові цих рядків, що "проблем обрядових в Аргентині ніколи не буде", бо ті наші священики, що є в Аргентині мають лише обслужити старих, щоб вмерли в католицькій вірі, а діти і молодь мають усі переходити на латинський обряд! Подібне говорили й інші єрархи, не кажучи вже нічого про духовенство. Сьогодні ситуація

і поняття багато змінилися на краще.

На пр. тодішній єпископ в Чако, коли ОО. Василяни приїхали з духовною обслугою для наших, не хотів дати дозволу сповідати, відтак дав, але сказав, щоб більше не при-

Українська католицька катедра в Буенос Айрес

їздили, а люди най ідуть до латинських церков.

О.О. Василяни, знаючи з достовірних джерел, що справа єпископа для наших вірних в Аргентині стає щораз більше актуальною, відпоручили о. Й. Галабарду, ЧОВВ, щоб шукав відповідного терену під катедру, а знайшовши його, щоб брався до будови катедр. Впр. о. Й. Галабарда це завдання як слід виконав. На ту ціль велику суму гроша позичила Ген. Курія О.О. Василян, решту він просив-жебрав не лиш від своїх в Аргентині, але і по інших країнах поселення, а навіть і від чужих просив, щоб наш Владика не тинявся по чужих церквах і домівках. Сьогодні українці католики в Буенос Айрес мають свою катедру і єпископа, головна праця і заслуга того О.О. Василян, як це публично підтвердив Апостольський Нунцій Монс. Маццоні з нагоди посвячення катедр, в 1967 р.

О.О. Василяни з Курапаліге обслуговували ще: Док Суд, Берналь, Кітмес, Верацатегі, Гудсон, Валентін Альсіна, Вероніка, Сан Мартін (Пров. Буенос Айрес), Флоріда. Тому, що годі зібрати всіх дітей до "субстніх" шкіл, організують "Вакаційні оселі" кожного року, а згодом будують свою власну "вакаційну оселю" на Пунта дель Індіо (Пров. Б. Айрес), де наша дітвора й молодь діставали крім релігійного, також і національне виховання.

Рефлектуючи в минуле, треба сказати, що перше чи не найбільше причинились до приєднання до наших церков і практик релігійних - відвідини родин. Коли котрийсь священник відвідав родину "відсталу", так вкортці та родина приходила до церкви, приступала до сє. Тайн. Друге, що посилювало працю — це церковні Братства, Товариства. В них не лише поглиблювалось теоретичне знання правд св. віри, але голєвно побожні практики. Церковні організації завсіди буди покажчиками релігійного життя в парафіях. Того свідком історія Церкви. Де занедбані церковні організації, там і релігійне життя підупадає, а також і патріотичне. Коли віра і любов Бога послабають, то послабає любов ближнього та Вітчизни.

Трете чого вжито було до рел.-національної праці як оруддя, було друковане слово. Василянин, о. О. Дуб почав видавати журналік "ПОСТУП", що в 1948 р. заступлений був релігійно-соц. місячником: "ЖИТТЯ"; Редактори газетки Життя були отсі О.О. Василяни: о. Волод. Ковалік, ю. Василь Зінько, о. Йосиф Галабарда, при співпраці інших. Видано теж жмінку книжок та принагідних публікацій для народу, для богослужби для ознакнення чужинців про нашу Церкву Обряд, нарід. Поширювано в народі й василянські видання з Бразилії, як: "Праця", Укр. "Місіонар", і т. п.

Зі створенням Апост. Екзархату, Преосв. Кир Андрій Сапе-

ляк почав видавати цикльостилевий "Вісник" Ап. Екзархату, та кілька релігійних книжечок.

Четверте що успішно було намічене для релігійної та націон. добра поселення — було рідне шкільництво, особливс: Духовний Малий Семінар ОО. Василян в Апостолес і Новіціят Чина тут же. — Хоч труднощі не дозволяють обидвом інституціям так розвинутиь, як на приклад у Бразилії, але й тут вони наглядні і ждуть есе сподіваних оворчів. Кількох священників василіян, і ряд свідомих громадян що перейшли шкільне обучення в Апост. Семінарі не можна поминути як позитиву останніх літ життя укр. місіонського поселення.

СТАТИСТИКА СВЯЩЕНОДІЙСТВ в парафії ОО. Василян

Пресв. Тройці в Апостолес, пров. Місіонес

Рік:	Хри- щення:	Шлю- би:	Похо- рони:	Пропо- віді:	Св. При- частя:	Сповіді:	Сл. Божі:
1967 -	162	59	28	407	28.269	14.250	1.991
1968 -	180	68	44	396	25.991	13.714	1.930
1969 -	142	58	35	422	26.144	11.899	1.986
1970 -	146	47	42	437	20.503	9.156	2.014
1971 -	165	49	50	525	19.480	9.525	2.094
Разом:	795	281	199	2.187	120.387	58.544	10.015

У праці церковно-релігійній та культурно-національній помагали так ОО. Василянам, як й іншим священикам: СС. Василянки, Катехитки Пресв. Серця Ісусового, а від недавних часів також і Сестри Служебниці.

Сестри Василянки. На запрошення ОО. Василян, у вересні 1939 р. до Апостолес приїхало дві сестри М. Софронія Ерделі, яка стала фундаторкою аргентинської Провінції і м. Маргарета Фендьо, в 1940 приїхала с. Рафаїла Кашинська. 29. лютого 1940 р. відчиняють Новіціят в Апостолес, настоятелькою і учителькою стає м. Софронія, а духовним провідником ю. Е. Турковид, ЧСВВ. В березні 1940 р. Сестри їдуть до Берісса, щоб і там допомогти у праці о. Майці, ЧСВВ. 29. серпня 1943 року посвячують угольний камінь під свій монастир в Беріссо, а в 1944 р. вже будову закінчено і архіеп. Ля П'яти, монс.

Хуан Чіменто, який був щиро прихильний для нашої Церкви посвятив дім. Того ж року перенесено Новіціят СС. Василянск з Апостолес до Берісса. Діло св. Василя В. і св. Макрини, щораз більше розростається, для Божої слави та добра людських душ. Сьогодні СС. Василянки мають, в Апостолес монастир, Колехію "Царя Христа" з Інтернатом для дівчат, в Посадас Колехію св. Василя і започатковують Середню школу, крім Народної в Л. Алем — дім і фахову, жіночу школу, в Беріссо Новіціят, Колехію та Інтернат, в Буенос Айрес провінційальний осідок з Інтернатом та Садочком для дітей, Вілля Аделіна — дім, Садочок й думають про дім для старців, в Бовен Пров. Мендоза мають дім і будують фахову школу та провадять парафіяльну школу. Число покликань, хоч поволі, але зростає і перед СС. Василянками відкривається широке поле праці.

Катехитки Серця Ісусового. В грудні 1940 р. в Прудентополі, Бразилія, по 3-денних реколекціях, Впр. о. Христофор Миськів, ЧСВВ. згуртував групу ідейних дівчат, які мали охоту допомагати священикам в катехизаціях, апостолуванні, вихованні нашої молоді в релігійно-національному дусі. В 1943 р. вже було 5 дівчат, які були рішені покинути свої родини, жити спільним життям для Бога та народу. В 1944 р. вони вже мали свій дім в Прудентополі, а в 1950 р. Папа Пій XII дав цьому Інституту Апостольську дефінітивну апробату. Інститут росте і поширяє поле своєї праці. Дня 13. III. 1952 р. Катехитки з Бразилії приїжджають до Апостолес, відтак до Буенос Айрес. Сьогодні вони мають свій дім і центр праці в Обера, Місіонес та Енкарнаціон, Парагвай.

ПАРАГВАЙ: Українська еміграція до Парагваю почалась тому понад 40 літ. Під цю перу є там коло 10.000 українських душ. Найчисленніша громада наша знаходиться в Енкарнаціоні, Провінція-Ітапуа. Відтак є ще більші чи менші громади в Кармен дель Парана, Альдорадо, Карлос Антоніо Лопез, Колонія Фрам, яка має кілька своїх діляниць із питомими собі назвами: вул. 2-Е; вул. 4-Ц; вул. 12.

До Парагваю довгі роки доїздили ОО. Василяни з Апостолес, хоч не постійно, але давали по змозі релігійну обслугу. По другій світовій війні приїхав там на постійне о. Іван Бугера, який там і помер, о. Микола Куницький, що помер в Буенос Айресі, виїхавши з Парагваю, а тепер українців католиків обслуговує Всеч. о. Йосиф Рісінгер, вербист німецького походження. Інститут Катехиток Серця Ісусового в Енкарнаціоні має свій Інтернат. Директоркою їхньою є панна Михайлина Стружак.

Православні українці також мають свою церкву в Енкарнаціоні, парохом є о. Микола Щербак. Т-во. "Просвіта" має свою

централю в Енкарнаціоні від 1937 р., а по колоніях має свої філії. Так по колоніях, як і по Т-вах. "Просвіта" ревно працюють Катехитки, навчаючи українську дітвору своєї релігії, мови, історії, культури, фольклору. Крім провадження та виховання в Інтернатах, вони катехизують по колоніях, дають різні курси з домового господарства, плекають українську культуру духовість, побіч СС. Василіянок — є великою поміччю священикам в їхніх душпастирських працях. В Парагваю, по смерті о. Івана Бугери, Катехитки є правою рукою для Всеч. о. Й. Рісінгера, який під цю пору обслуговує там наших вірних. ("Бджілка" ч. 1. 1961).

Сестри Службениці Преч. Діви Марії. По довгих і наполегливих стараннях удалося о. К. Бжуховському випросити з Галичини кілька Сестер Службениць. Їхній початок сягає св. Місії, яку давали ОО. Василіяни в Жужелі, повіт Сокаль, в днях 17-22. травня 1891 р. Духовним основником СС. Службениць був о. Єремія Ломницький, ЧСВВ. а його помічником у адміністрації дочасними добрами був Всеч. о. Кирило Селецький, парох Жужеля. Ото ж дня 11. квітня 1911 р. до Прудентополя приїхало з о. Бжуховським, який їздив по Сестер до Галичини, було їх 7, а сьогодні є оксло 400. На прохання о. Вапровича в 1932 р. не могли вони приїхати до Апостолес, із-за малого числа та надміру апостольської праці. Щойно, на усильні просьби нашого Екзарха, Преосв. Андрія Сапеляка, Заряд СС. Службениць у Бразилії висилає 4 сестри до Буенос Айрес 1964 р., до помочі при укр. катол. катедрі. Згодом їх приїжджає більше і вони мають другий осідок у Ляважоль (Провінція Буенос Айрес), де також відчиняють Новіціят, а відтак ще й у Чако, в місті Саенц Пеня, де мають Пенсіонат, катехичний центр (о. Атанасій Гр. Великий ЧСВВ. "Історія СС. Службениць", Рим 1968).

Актуальний стан. На початках на еміграції в Аргентині неприятели нашого народу й Церкви висмівали наш обряд, перетягали наших людей на латинський і казали, що ніколи не будемо мати тут свого, українського священика. Та Боже Провидіння керує інакше ніж люди собі бажають, як сказав Пророк, що Божі дороги — не є людські, а людські заміри — не є Божими. Так воно і на нашому народі в Аргентині сповнилось.

Ми маємо не лише своїх священиків, але і Єпископа-Екзарха, який напевно вкортці буде ординарієм, маємо своїх монахинь, свої церковні товариства, свої доми чернечі-священічі, свої школи, не рахуючи вже цивільних організацій чи чисто культурно-політичних.

Осідок нашого Владика, є при вулиці Рамон Фалкон, ч.

3960, столиця Аргентини. Тут є й Осередок покликань. При кафедрі мають свій осідок й СС. Служebníці. Владика має свого канцлера-секретаря о. Василя Короля, салезіянина й пароха кафедри о. Гарасимовича. В столиці є лише одна парафія, і дім ОО. Василіян при вул. Курапалігуе, на Провінції є чотири парафії: Саранді, яку адмініструє о. Михайло Гримач; на Лянус Оесте, Рамос Мехія і Вілля Аделіна, яку обслуговує Всеч. о. Іван Балук. Він там збудував церкву, був душею будови Народного Дому, фундатором дому для Сестер Василіянок і тепер працює над будовою Приюту для старців. Це одинокий жонатий священик, що мимо дуже тяжких початкових обставин життя не заломився, видержав на пості, не виїхав до ЗДА, але ревно працює для нашої громади. В Беріссо є також парафія, яку вже кілька літ адмініструє Впр. о. Дмитро Кашук, ЧСВВ., він також дає духовні науки Новіціятові СС. Василіянок.

В Місіонес є чотири парафії: В Апостолес, що її адмініструють з колоніями ОО. Василіяни; в Песадас — яку обслуговує о. Еміліян Риндич, актуально з титулом: Про-екзарха також з колоніями; Л. Алем — де має осідок о. Данило Новак ДБ., та Обера, яку з колоніями обслуговують ОО. Василіяни.

Недавно створена парафія в Бовен, Пров. Мендоза. Є чотири скупчення наших людей в Аргентині: Місіонес, Буенос Айрес з Провінцією, Чако та Мендоза, менше є в Кордобі, Розаріо, Санта Фе, ітд. Перші священики і монахині заїхали до Місіонес, відтак до Буенос Айрес, Берісса. З браку сил лише доривочно їздили до Чако, але коли тамошній лат. єпископ сказав ОО. Василіянам більше не приїздити, бо люди мають духовну обслугу в латинських церквах, перестали доїздити. До Мендози перший поїхав був о. Гр. Скаськів 1947 р. Відтак о. Дм. Поперечний, а на постійне осів о. Др. Василь Винничук, який обслуговує латинську парафію і нашу, бо зі самої нашої не міг би удержатись. Перші наші поселенці там з'являються вже при кінці минулого століття. Відтак є доплив в рр. 1925-27 і 1932-33, а найбільше в році 1937. Перші групи переважно походили з Галичини, а в 1937 р. приїжджають з Галичини та Волині. Довкруги містечка Бовен є колонії де є багато наших людей. В 1963 р. до Бовен приїжджають СС. Василіянки, які крім Інтернату, фахової дів. школи, провадять парафіяльну школу та катехизують по колоніях: Карменса, Сан Педро, дель Атуаль або Колонія Руса, Ля Монтілля, Ля Ескандінаса та інші.

РЕФЛЕКСІІ. Роздумуючи над минулим нашої еміграції до Аргентини, треба зазначити: 1. Давня еміграція майже виключ-

но була економічна, селянська-робітнича й тому осідала по господарствах. Вона була національно слабо свідома. 2. Еміграція по другій світовій війні вже більш політична й економічна, національно свідома, майже вся поселилась в Буенос Айрес чи Провінції Буенос Айрес, а згодом дуже багато виїхало до ЗСА та Канади. 3. Наша еміграція в початках жила в дуже тяжких обставинах економічних, кліматичних і моральних, хоч уряд ставився прихильно і багато допомагав. Однак вона за Лесею Українкою життям виявляла: "Контра спем сперо". Побороли труднощі, зросли економічно, культурно, мимо усіх перешкод дочекались своїх священників, монахинь, церковно-культурних організацій, шкіл, установ і свого українського єпископа з катедрою в капіталі Аргентини. 4. Сильна віра в Бога; і справедливу заплату в другому житті, прив'язання до своєї Церкви, велика чесність і моральність, незрівняна працьовитість, розумна і далеко передбачлива ощадність допомогли нашим побороли всі труднощі та діждатись покращання своєї долі і зєднали заслужене признание і похвали в чужинців. 5. На жаль було і є замале зацікавлення наукою, політичним життям та в Провінціях де є велике скупчення українців не здобули ще офіційного признання української мови по школах. За це треба старатись в найближчих роках. 6. Зовсім фальшиве є думання та говорення, що нашій еміграції в Аргентині призначено ще 5-10 літ життя. Коли її Бог вдержав посеред таких тяжких обставин досі, то видно, що Він має свої пляни супроти нас і на будуче. Коли наші тоді, коли не мали прямо нічого а встоялися, то чому тепер, маючи все, не мали б встоятись? Справді частина відпливе від нас у чуже море, зде націоналізується. Але чи на віки буде комунізм панувати, чи на заєсїди будуть праниці України зачинені на виїзд? Комунізм упаде, граници відчиняться, як це мають інші народи, і ми знову будемо мати нову, хоч не таку чисельну, еміграцію, яка прибуде на місце зде націоналізованих. Рації економічні, культурні і політичні приведуть нову еміграцію, яка зі здсривим залишеним зерном буде продовжувати на неозначений час життя українців в Аргентині. Таке діється з іншими націями і малими. Ми напевно не будемо винятком у тому згляді. Вони живуть і розвиваються, посягають своїх прав і ми те саме будемо мати! Бог з нами!

Дещо про давню українську культуру

Проф. Лідія Тауридзька

Початки християнства:

Християнство поширилося в Україні багато скоріше перед Володимиром Великим. Вже за княгині Ольги стояла в Києві церква св. Іллі, а багато княжих дружинників були християнами. Княгиня Ольга хоча прийняла християнство, та ніяк не могла намовити охреститися, свого сина Святослава, завзятого поганина. Володимир Великий видав був закон ще напередодні свого охрещення який звучав: "Хто завтра не явиться на ріці, бідний чи багатий, боярин чи робітник, буде мені ворогом". У перші часи християнства дуже пильно нищили всяких ідолів. Сам Володимир Великий зразу пі-

сля охрещення приказав поскладати на княжому дворі всі статуї божків і сам їх підпалив. А статую Перуна прив'язали коневі до хвоста і тягнули її до Дніпра. 12 чоловіків било його залізом а опісля вкинули в Дніпро. На місцях де стояли статуї почали будувати церкви. Спочатку священники були греки або болгари, були це переважно монахи-аскити. Щойно пізніше почали висвячувати на священників українців. Перший митрополит українець був Іларіон, висвячений 1051 р., це був надвірний священник Ярослава Мудрого. Другим митрополитом українським був Клим Смолятич висвячений 1147 р. Ці наміри визволитися з під впливів Візантії довго не потривали, Царгород все старався посилати в Україну своїх священників і

митрополитів, йому була не на руку свобода в українській церкві.

Разом з християнством прийшла в Україну освіта і школи. Вже князь Володимир Великий забирав від визначних людей дітей і всаджав їх у школи, що були при церквах. Діти були зовсім відокремлені від батьків а матері оплакували своїх дітей мов померших. Навчати писати в ті часи уважалося ділом злого духа. Учителями все були священики, за підручники служили церковні книги. Хто вмів тоді писати і читати уважався дуже освіченою людиною. На священиків вчилися трохи довше але й від тих не вимагалося великої освіти. Вищу освіту здобували лише дуже талановиті а при цьому дуже багаті. Тоді в Європі найвище стояла візантійська наука, але вона для українців була майже недоступною. Основною вищої освіти було знання грецької мови. У 12-му столітті було в Україні коло 400 осіб, що знали грецьку мову. Знали теж в Україні латинську і німецьку мови від приватних учителів-чужинців.

Книжка: З розвитком освіти почали набувати більшого значення книги. Їх писали на дуже тоненькій шкірі званій пергаментом. Пергамін привозили з Азії та Греції. Опісля в Україні навчилися тоненько виправляти шкіри. Папір прийшов в Україну зі Сходу, щойно в 14-15 столітті. Чорнило виробляли самі писарі з дубової або вільхової кори. Писали гусячим пером, старі книги все були прикрашені гарними буквами. Писанням книг занималися монахи. Князі пошукували таких писців, вони держали їх на своїх дворах добре їм за це винадгороджуючи. Переписування книг тривало довгі роки, це була дуже складна праця. Книги в ті часи були дуже дорогі. Книжки оправляли в дошки покриті шкірою або часами в золоті окладинки. Князь Ярослав Мудрий заповнив в Києві щось в роді бібліотеки і сказав всі книги скласти в церкві св. Софії. Князь Володимир Василькович сам переписував книги і сам їх оправляв в догорічні оправи та розіслав їх в дарунку різним катедральним церквам. Книжку в ці часи цінили більше як найдорожчі скарби.

Одежа: З розвитком культури і цивілізації одежа в Україні стає чимраз більше різномодною. Кожна суспільна верста одягала відмінного одягу. Багаті і міщани і шляхта одягалися більш менш однаково, різниця полягала лише в якості матеріялу. Спідню білизну багаті верстви вживали зі шовку а середня верста з батисту. В 16-17 століттях одяг шляхтича складався зі штанів з тонкого сукна, дуже вузьких і запинаних з боку. На це йшов жупан з тонкого сукна або шовку різнокольоровий, з вузькими рукавами, запинаний з переду або з боку на багато гудзиків чи гафтиків, зі заду приморщений і

обов'язково підперезаний широким поясом. На верха жупана одягали плащ зі широкими рукавами, що має звичайно вилоги з іншої краски або футра. Зимом усі такі плащі були підбиті фуртами а теж вживали футрянні шапки. Чоботи вживали колірві: червоні, жовті і зелені. Нижчі верстви носили чорні. Вища верства завязала ноги кусками полотна звязаними онучами і щойно на онучі одягали чоботи. Селяни обвивали ноги сіном або соломом заки вбрали чоботи. Селяни носили сорочки з тонкого або грубого полотна, такі ж штани звані "гачі", зимою накидали на це дві шкіхи з барана.

Жіноча мода ввесь час змінялася, причиною були впливи моди зі Сходу і Заходу. З Франції прийшла мода горсеток які витончували силуетку жінки. На горсет одягали шовкові довгі сорочки без рукавів. На це йшла сукня, на будний день з тонкого сукна прикрашена коронками часто ручної роботи. На свято чи якісь okazji сукні були з дорогих шовків, оксамитів чи бродкатів, прикрашували дорогими футрами, дорогими каміннями або вишивали шовковими нитками різні зори. Крої сукон мінялися, моделі привозили купці зі Заходу і з псудневих країв. В ті часи волося носилося довге заплетене в коси на будний день і в різні вишукані форми на свята.

Панська кухня: Пани та шляхта й багаті купці мали зовсім іншу кухню від нижчої верстви. Тоді коли селяни і нижча верства жилися переважно ярином і набілом (маслом, сиром, молоком) та хлібом то вища верства хліба майже не споживала а заїдалася всякого рода м'ясом. М'ясо в Україні було тоді найдешевше в цілій Європі. Німець Вердум який подорожував по Україні таке писав про їжу вищої верстви: Один українець з'їсть більше м'яса як п'ять італійців. До м'яса майже не вживають хліба ні ярини. Страв подають дуже багато і дуже різнородні. З ярини їв Вердум лише горох смажений зі солониною і капусту квашену сиру і смажену. Страви досить пікантні тому після них п'ють багато горілки і пива які самі роблять. Пиво українське більш смакувало йому як німецьке. А французький інженер Боплян, який довше перебував в Україні писав, що в жодній країні не зміють влаштувати таких величких пирів як в Україні. Пир починається з цього, що всі гості перед тим заки засядуть до стола мють руки, потім сідають за стіл по старшині. Стіл накритий тонким обрусом дуже часо вишиваним або вирізуваним у зори. Посуда або срібна або кришталева. Є срібні ложки але ножів і вилок нема.

Коло кожної тарілки стоїть малий хліб накритий серветкою. Супи не подають лише відразу м'яса з різними сосами як: вишневим, слив'яним, цибулевим, грибовим і ін. Після м'яса зі сосами подавали всякого роду печені. Опісля подавали горох зі солониною — улюблену страву українців.

Дальше подавали пшоняну кашу, пироги зі сиром, та гречані кнудлі в маковім молоці. На третю зміну подавали сир зі сметаною та рибу приправлену з вином, родзинками та оливою. За кожним гостем стояв слуга. Вина починали пити по обіді і пили його багато. Опісля всі п'яні клялися на долівку і спали.

Дарунки: В Україні був звичай обдаровувати знайомих і приятелів. Всякі скупарі і люди, що не робили дарунків уважалися невихованими, несвариськими. Таких дуже не радо вітали в своїх хатах. Був тоді звичай дуже врочисто справляти ім'янини. Гості приносили іменникові різні дарунки але і цей, що мав ім'янини теж обдарсував своїх 'гостей. З нагоди народження дитини, знайомі посилали родині мішок сушених овсців. Цей звичай задержався ще з поганських часів, мав він значення, що бажається родині новонародженого урожаю в саді. На весілля теж несли великі дарунки. Переважно речі зі золота або срібла або дорстгі, заграничні матер'ї ткані золотом. Щойно в 19-тім столітті дарунки прибрали характер більш практичних або корисних речей. З цим почала боротися вища верства, кажучи, що це вульгарний звичай.

Подорожі: Наші предки подорожували радо і багато. Родинне життя дуже піддержувано і з найдалше віддаленою родиною. Та не тільки подорожували задля родинних зв'язків. Пани і шляхта мали свої маєтки розкинені по цілій Україні одже їздили провірити управителів як господарять. Теж купці часто їздили за границю. Але подорожі в ті часи не були ні такі вигідні, ні такі безпечні як сьогодні. Доеждилося їхати не раз цілими тижнями безлюдними просторами, промощувати собі дорогу та тремтіти перед розбишаками. Нераз подорожні зблудили з дороги і блукали без орієнтації. У залюднених місцях дороги були розбиті, з ямами, повні грудів. Осінню або весною, коли 'то падали часті дощі, дороги ставали зовсім неможливими для їзди. Тому то до виїзду приготовлялися дуже старанно. Перш за все вибирали добрі коні, запасові колеса та всяке приладдя як лопату, сокиру і тп. Панські карети були дуже люксусові так в середині як і на зовні. В нутрі були вистелені килимами подушками, перинами, в часах гетьманщини стрічаємо дуже багато родів різних карет, возів і тп. В далекі дороги козацькі старшини вибиралися у так з'аних спільнях. Були це великі вози запряжені в багато коней з будка-

ми з бязи. В середині був матрац застелений подушками, перинами. Ксло нього стояв столик зі всякими приборами для подорожі. Осібний віз зі заду був наладований харчами і напійками. Тоді всі обов'язково возили зі собою постіль бо в жодній гостинниці не давали постелі тільки саме ліжко.

Кореспонденція: З розвитком торгівлі та з розбудовсю до-ріг, виникло питання яким способом пересилати листи. Спочатку листи або пакунки передавали через купців. Пани мали своїх спеціальних гінців якими посилали посилки. В 1629 р. італієць Роберт Бандінееллі заснував у Львові першу стаду пошту. Посилки можна було посилати тільки в двох напрямках в саме: до Люблина, Варшави і Гданська, себто на північний схід. Другий напрямок був в сторону Ярослава і Кракова, себто зовсім на захід. Оплату за листа бралися залежно від віддалі а теж і гру-бости. Почту перевозили спеціальні "курсоры", що їхали на ко-нях. Очевидно пересилка йшла повільно. Напр. зі Льова до Варшави і назад післанець їхав два тижні а те й більше. У козацькій державі пошту зорганізував Б. Хмельницький але виключно для державних потреб. Щойно у 18 століттю поштова сітка поширилася по цілій Україні.

Школи: Школи в Україні були здавна, але все при мана-стирях, або церквах. Але були багаті пани які почали заклада-ти школи при своїх маєтках. Учителями спочатку майже все були дяки які переважно були синами священників, і мали пев-ну освіту. Такі вчителі брали від учнів заплату за науку пе-реважно в продуктах. В школі вчили писати і читати. За шкільний підручник служив псалтир чи апостол. Письма вчили писаного і каліграфувати букви. Крім письма вчили в школі теж церковного співу. Більш куьтурні дяки вчили учнів теж товариської поведінки а також як служити до Служби Божої. Школи в Україні мали популярність, кожна оселя домагалася для себе шкіл. Тому то знання письма було в нас більш по-ширене як в інших народів. У 18-ім столітті майже кожне се-ло мало в себе школу.

Перші гімназії: На початку 17-го ст., приходить в нас ре-форма в шкільництві. По всіх більших містах при церковних братствах закладають середні школи звані гімназіями. Найстар-ша і найкраще уладжена була греко-слов'янська гімназія зас-нована у Львові в 1586 р. при Успенському Братстві. Школа мала три ступні, себто три відділи: нищий, середній і вищий. Головним предметом нижчого відділу була слов'янська мова. В школі учнів ділили на три групи: слабих, сильніших і най-сильніших. Слабші вчилися складати букви і слєва. Сильніші вчилися читати і вивчати дещо на пам'ять. А найсильніші чи-таючи мали роздумувати, дискутувати і опісля пояснювати

слабшим. Підручником був буквар "Язика слов'янського" і малі шкільні книжечки. Середній відділ мав науку грецької і латинської мов. Літературу, поетику та реторику. В школі дуже на це звертали, щоб учні говорили між собою грецькою, латинською або слов'янською мовами. На вищому ступні учень мав здобути знання зі світової літератури, філософії, історії різних країв. Учні мали укладати вірші та прилюдно їх виголошувати. Укладати промови на різні okazji. Крім цього учні вчилися трохи математики і астрономії, музики і рисунків. Пізніше такі школи переіменували колегіями. При кінці 18-го ст. найславніші школи були під зарядом оо. Васильян.

Академія: Великий розвиток колегій заохотив тодішніх можновладців і єпископів створити вищий рід школи так звану академію. Першою академією була Острозька Академія, що powstała за ініціативою князя Константина Острозького в його маєтку в Острозі. Там зібрав він гурт вчених так пржекв як і слов'ян та римлян за якими особисто їздив по різних краях. Були там вчені астрономи, філософи, математики та природники. Першим їхнім завданням було видання біблії, підручника астрономії та інших шкільних підручників. Хоча Острозька Академія мала дуже шумну назву та всеж не переступила вона рівня гімназії. Щойно рівань академії здобула Київська Академія яка powstała в Києві в 1615 року.

Наука: З розвитком освіти зросло в Україні більше зацікавлення наукою. Україна нав'язала контакт з цілою Європою, прийняла зі Заходу нову культуру. В Україну приїжджає багато різних вчених, діти багатих людей виїжджають за границю на світової слави університети і повертаються славними вченими і фахівцями. Власники бібліотек спроваджують все нові книги. Збільшується зацікавлення природничими і медичними науками. Географія яка стояла спочатку на дуже низькому поземі набрала характеру предмету високої школи. Поширилося в Україні вивчання різних чужих мов. Підвищено нівель викладання математичних наук.

Друкарство: Освіта в Україні між 16-18 ст. підготовила сприятливий ґрунт для друкарства. Основником українського друкарства був Іван Федорович, московський друкар який втік з Москви під тиском московських монахів, що закидали йому змову з чортом а в дійсности хотіли його позбутися бо бачили, що друкарство відбирає їм дуже добрий заробіток при переписуванню книг. Прибувши до Львова Федорович заложив друкарню але багаті міщани не піддержали його боячиоя ризикувати гроші на це діло. Щойно священники долсмогли матеріально Федоровичу. На початку 1574 р. видрукував він першу книжку слов'янською мовою — Апостола. З цього часу

друкарство в Україні почало розвиватися досить успішно. Правда сам Федорівич збанкрутував і помер у нужді але його діло не пропало. Пізніше постало по цілій Галичині багато друкарень. У 18. ст. найкраще вели друкарство ОО. Василяни в Почаєві.

"Мова народу — краший, нев'янучий і вічно відновлений цвіт усього духовного життя, що починається далеко за межами історії. У мові одухотворюється весь народ і вся його батьківщина... Коли зникає народна мова — народу більше нема... Поки жива мова народня в устах народу, до того часу живий і народ. І нема насильства більш нестерпного, як те, що хоче відібрати в народу спадщину, створену незчисленними поколіннями його віджилих предків. Відберіть народу все — і він все може повернути; але відберіть мову, і він ніколи більше вже не створить її. Нову батьківщину навіть може створити народ, але мови ніколи, і коли вимерла мова в устах народу — помер і народ". Але якщо людська душа здригається перед убивством однієї недожовічної людини, то що ж повинна б відчувати вона, зазіхаючи на життя багатовікової історичної особистости народу — цього найбільшого з усіх створінь Божих на землі?"

К. Д. Ушинський: "Рідне слово", Львів, 1960).

"Якщо позбавити народ його мови — це вбити народ, і якщо цього злочину немає з чим порівняти, — то з чим рівняти його тоді, коли душолюбська політика маскується в благородні словеса; коли вона сама, судячи і радячи, оголошує злочином усякий інстинктовий самозахист, із тім числі і мовний самозахист народу, коли вона не має найменшої чесности виступити в своїй власній істоті і запевняє, що то не вона (політика) відбирає в народу рідну мову, а сам народ від своєї мови відмовляється? Якби якийсь народ відмовився від своєї мови, це означало б, що він відмовляється від себе самого. Ясно, що такого бути не може..."

Немає і тепер добровільного зречення українського народу чи його частини від себе самого, своєї мови... Маємо вимушену, під тиском обставин і дією серйозних причин відмову частини українців від своєї мови і всі зв'язані з цим ненормальні наслідки для суспільства".

(Іван Дзюба: "Інтернаціоналізм чи русифікація?")

Українці в Місіонес

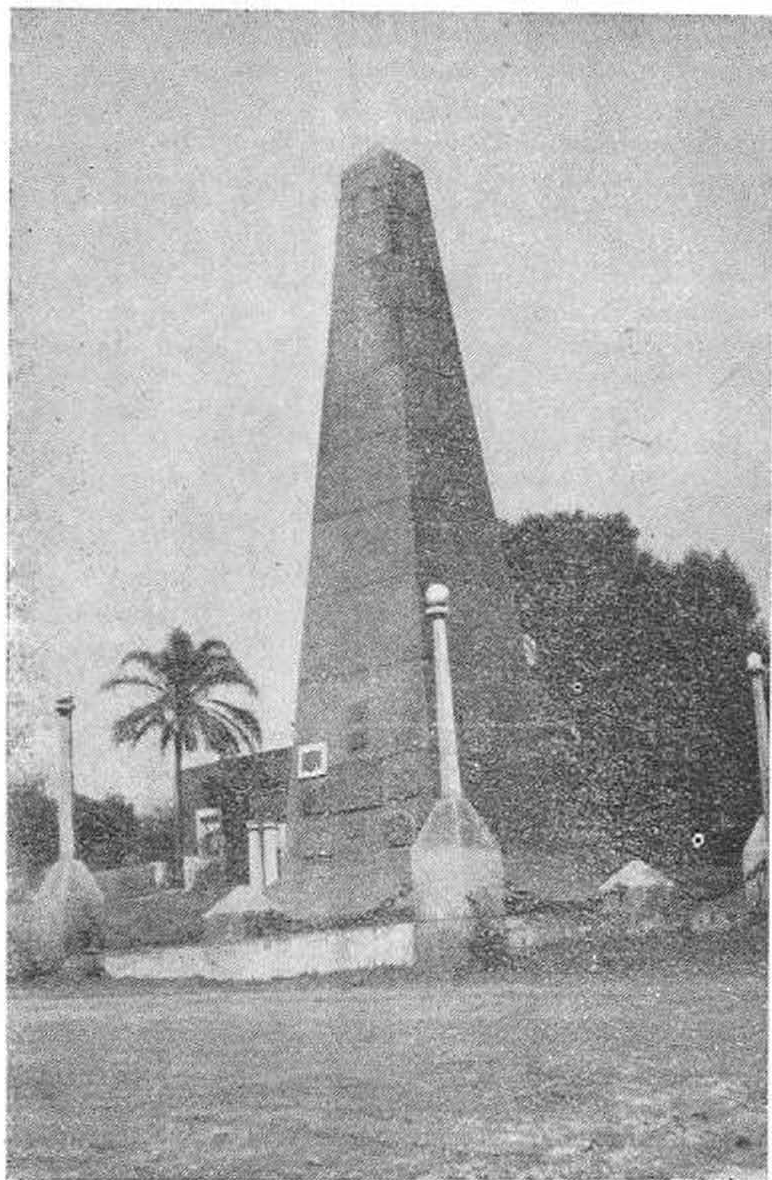
(Дещо з історії та географії)

Аргентинські урядові провінційні та муніципальні документи подають, що до містечка АПОСТОЛЕС в Провінції Місіонес, дня 27. серпня 1897 р. прибула група емігрантів з українських земель (урядово - з Австрії). Це були родини українські і польські. Українські родини: Теодор Коцур із Теплиці, пов. Ярослав; Теодор Кєрсьль із Палагич, Семен Козачик, Іван Максимович, Йосиф Собчишин, Гнат Герцун, пов. Товмач; Михайло Опиханий із Шульганівки, пов. Чортків; Ілля Дутка з Долини, пов. Чортків; Тома Винник з Долини; Тома Влізло з Голкоче, пов. Підгайці, Теодор Письменний з Косоєа, пов. Чортків; Тома Мусій з Долини. Польські родини це: Матвій Беднаж, Казіміро Бенчарські, Віценте Домінікуф, Ян Домські, Гонората Куци і Юзеф А. Щесни; Гектор Бірареллі - італієць; 19 родин, 69 осіб.

Як подає Естаніслао Пизік, ці люди мали їхати до Північ. Америки, але декому з них бракувало певних даних і тому компанійні агенти порадили їм їхати до Аргентини, яка потребує сильних робучих рук. Таке піддав один агент-поляк у Гамбургу, і ті люди вислухавши ради, рішилися їхати до Аргентини. Тут вони не мали ні своїх кривних, ні знайомих, не знали мови, ні звичаїв. Припливши в перших днях червня до Буенос Айрес 1897 р. вони, загалом, мали засоби до життя. Однак поляк Михайло Шелягоскі спрямував їх до Місіонес. Перед від'їздом до Місіонес ту цю групу завезено до Ла Пляти й уміщено у вилі при вул. 1 і 49, в резиденції губернатора провінції Буенос Айрес, Дон Карлоса Д'Аміко. Пророблено перші кроки, щоб усіх примістити в Провінції Буенос Айрес, а не везти до Місіонес. Про те говорив М. Шелягоскі з тодішнім губернатором Генріке Кінтана. Однак провінціальний уряд продавав землі лише на ліцитаціях публічних, до чого наші не мали грошей. Відтак роблено старання примістити їх в околицях Партідо 9 де Хуліо, Провінція Буенос Айрес. Тут також не могли купити землі, бо землі були обтяжені великими гіпотеками, до чого наші не мали стільки фінансових засобів. Дехто старався вислати їх до Кордобі, деякі наші родини, знеохочені, хотіли їхати до Бразилії, але М. Шелягоскі перерішив справу вислати їх таки до Місіонес.

Накінець, задля знакомства Шелягоского з губернатором Лянуссе, порішено їх вислати до Апостолес, Місіонес. Губернатор Місіонес Іван Йосиф Лянуссе дня 12 липня 1897 р. писав до

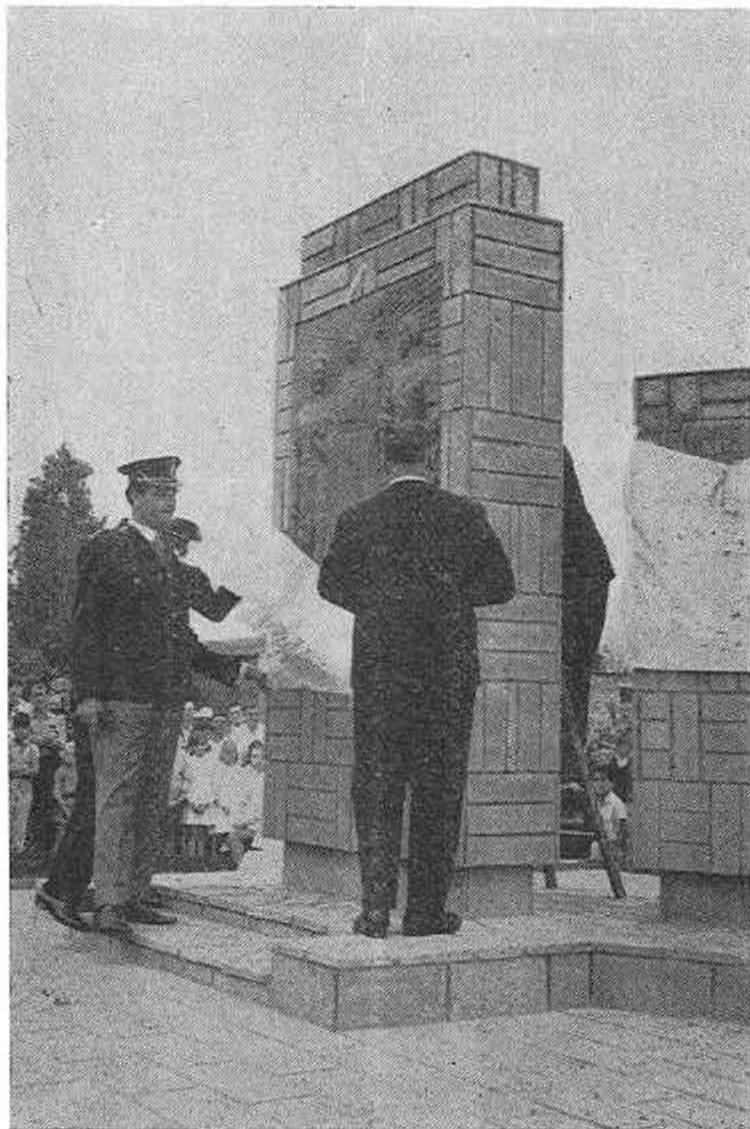
М. Шелягоского, що радо прийме згадану групу і зробить усе, щоб їх примістити, допомогти у потребах матеріяльних і моральних. ("Лос Полякос ен ля Републіка Аргентіна", Буенос

Перший пам'ятник українським і польським піонерам з 1955 р. в Апостолес Айрес, 1944, ст. 281). Аргентина має 4.046.607 км². понад 23 мільйони населення, 22 Провінції.

МІСІОНЕС: Провінція - Місіонес лежить між Республіками

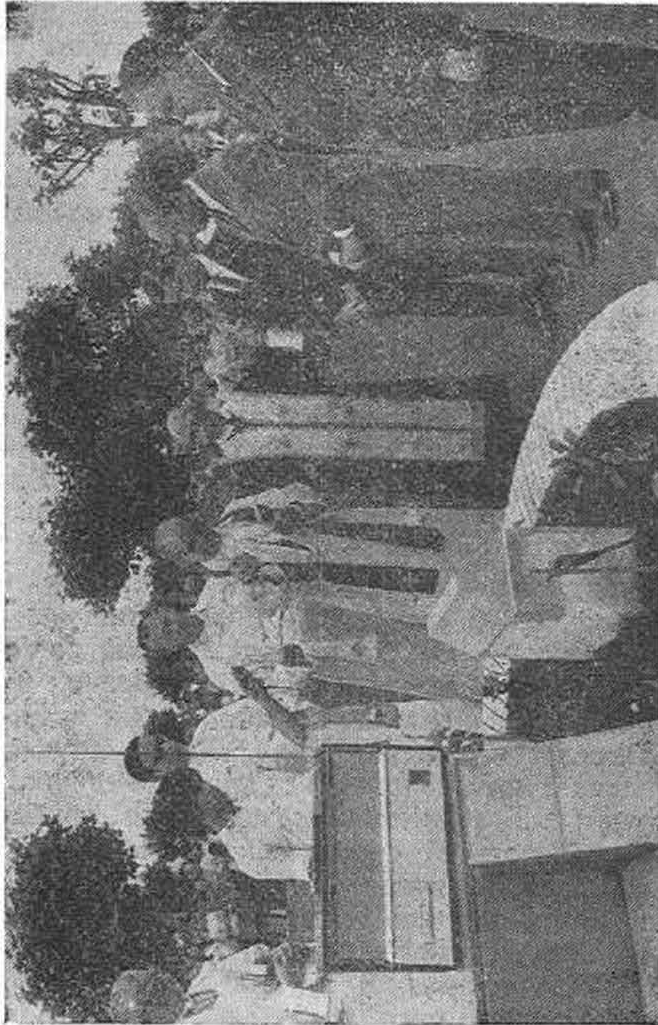
Парагвай і Бразилія. Її територія, за урядовою статистикою з 1970 р., обіймає 30.719 км. кв. і має сьогодні 444.603 мешканців. Історія Місіонес є досить довга і складована. В 1770 р.

**Відкриття 2. пам'ятника першим поселенцям в Апостолес, 1967 р.
На знімці губернатор Провінції і шеф війська при відслоненні**

губернатор Аргентини і Королівський Заступник Д. Франціско де Павля і Букареллі — виконували волю короля Еспанії і прилучили Місіонес, як першу Провінцію до Губернаторства Ріо де ля Плята. Відтак 1782, королівським зарядженням Місіонес позостає далі, як Провінція разом із іншими трьома: Мохос, Чікі-

тос, Монтевідео і Місіонес. Столицею Місіонес назначено — Канделарія. В часі травневої Революції 1810 р. Пров. Місіонес начисляла 32.000 мешканців, майже всі індіани-гварані. Дня 8.

Лат. еп. Юрій Кемерер посвячує пам'ятник з нагоди 70-ліття Азари 1971 р.

липня 1810 р. представник Місіонес у Жапезу, осідку уряду Аргентини, присягнув свою вірність і співпрацю з Травневою Революцією. Генер. Мануель Бельграно в своєму поході на Парагвай, 30. грудня 1810 р. дав для мешканців Місіонес своє знане: "Регламенто пара лос публос Місіонерос", що стало першою Конституцією для краю. По війнній невдачі, Бельграно був змушений віддати майже всю територію Місіонес — Па-

парагваєві. Це сталося 12. жовтня 1811 р. Частина тих земель була відзискана при допомозі командира Анрес Гвакурарі або Андресіто.

Дня 10. 9. 1814 р. створено з Місіонес і Коррієнтес одну Провінцію, зі столицею для цивільного уряду в Коррієнтес, а для військової команди в Канделарії. Дня 5. липня 1881 р. федеральний уряд проголосив Місіонес, як "Територію Національ де Місіонес". Тому, що бразилійський уряд мав претенсії до Місіонес, назначено уряд Півн. Америки суддею в цій справі, і він 5. лютого 1895 р. присудив для Бразилії 30.000 кв. Це спричинило недоволення в Аргентині, а головню в Місіонес. В 1896 р. губернатором Місіонес стає Дон Хуан Хосе Лянуссе, людина зі широким горизонтом та здорових засад. Він береться до колонізації Місіонес. Спроваджує різних колоністів, італійців, еспанців, але вони не видержують тяжких обставин. Відтак спроваджує нашу, першу групу, осаджує їх в Апостолес, Сан Хосе, Азара, Трес Капонес. Від того часу Місіонес набирає іншого обличчя, поступінно зростає економічно, соціально і політично. Дня 10. грудня 1953 р. за губернатора Д-ра. Клявдіо Арречеа — Місіонес знову стає автономною Провінцією ("Ель Территоріо", 10. XII. 71).

В часі приїзду перших українських поселенців, ціле Місіонес нараховувало 30.000 населення, було знищене, запустіле, повне небезпек. Про це яно пише сам губернатор Лянуссе так: "Місіонес, що має к. 30.000 мешканців розкинутих по цілій території, з 11 міськими центрами, між якими є ПОСАДАС і Концепціон. Посадає має менше ніж 5.000, а Концепціон дещо більше як тисячу душ. Місіонес, це крайок Республіки, що межує з Парагваєм і Бразилією. що zarazом є прибіжищем для злочинців, які втікають зі сусідних країв, як також з Пров. Коррієнтес і шукають укриття в гущі лісів. Місіонес, кажу, не дає безпеки життя для своїх жителів, ані для їх потреб; лише є 101 поліціант і один командант, що заробляє 150 пез. і при комісарі, що заробляють по 100 пезів. Я маю певну совість, що передусім те, чого потребує емігрант, щоб тут поселився, це головню безпека для життя і добробуту. ("Меморія де ля Гобернаціон 1896-1898").

ПОСАДАС, теперішня столиця Пров. Місіонес, давно звалось "ІТАПУА", "Трінчера де Итапуа", "Трінчера де лос Парагваєжос", "Трінчера де Сан Хосе", а 22. вересня 1879 р. уряд Пров. Коррієнтес замінив ті назви на назву "ПОСАДАС". Від 1884 р. — Посадає стає столицею Місіонес (Валентін Барріос "Місіонес - оазіс маравіллозо", Апостолес, 1953 р., ст. 72).

АПОСТОЛЕС. Сьосоднішне місто Апостолес 18.000 населення, на початках своєї історії — це була "езуїтська редукція"

— заложена 1632 р. в іншому місці, але перенесена на постійно на теперішнє місце в 1638 р. Місто мало велике значення за часів Єзуїтів. Перший священник-єзуїт в Місіонес, о. Роке Гонзалес від св. Хреста, оснував першу "редукцію" в рр. 1615-1620, що звалася "Нуестра Сеньора де ля Анунціяціон де Итапуа".

Балетна група з Апостолес на святкуваннях 70-ліття Азари 1971 р.

ще "булевард" з назвою "Авеніда Україна", яку надано тоді коли інтендентом Апостол був бл. п. Олександр Варениця,

"РЕДУКЦІЇ" — це були селища будовані руками індіан під керівництвом Єзуїтів. Вони мали свою церкву, дім для священників, площу на збори-віча, кімнати з тесаного каменя, криті черепицею, різного роду робітні, які тягнулися сотками метрів,

з галерією, професійні школи ітд. Крім загального-цивільного формування, індіани діставали і то передусім, релігійне вишколення і практики. Задля того автохтонні індіани етікали від своїх панів, які їх гнобили, використовували, до редуцій. Пани ж ненавиділи ОО. Єзуїтів за те, що приймали тих утікачів, і так зродився антагонізм між ліберальними, безсовісними, часто безрелігійними панами-можновладцями і ОО. Єзуїтами, що допровадило до вигнання Єзуїтів із Аргентини 1767 р.

Апостолес від 1767 р. входило в склад "Гобернаціон де лас Місіонес", було дуже слабо заселене, а в 1810 р. по проголошенню незалежності Аргентини, належало до Провінції, Місіонес. Багато разів Апостолес мусіло оборонятись від нападів португальців, які 1817 р. знищили Провінцію, лише Апостолес і Сан Карлос врятувались перед спаленням і цілковитою руїною. В Апостолес мав свій військовий осідок автохтонець, індіанський провідник Андресіто, який в 1817 р. розбив війська португальські, що воювали під командою Чагаса, і цей повернувся за Уругвай ріку. Однак наступного року, 3. лютого 1818 Чагас прибув знову з численнішим військом і переміг Андресіта в Сан Карлос, спалив і зруйнував цілковито це місто, як також і Апостолес. Запущене й зруйноване місто Апостолес почало відживати і підноситись щойно з прибуттям перших українських колоністів, 1897. (Барріос, "Місіонес оазіс маравіл-лос", ст. 90).

Про перших наших поселенців в Апостолес, їхні неописані труднощі і жертви, вище згаданий автор на ст. 88 так пише: "Є між тими колоністами дуже численні особи зі здоровим обличчям, жінки з хрустальною чесністю, які у злуці зі своїми мужами, в поті чола плекали той самий ідеал поступу, розвитку, зрошуючи своїм потом горбки, долини, мочариська, які йшли за плугом цивілізації і поступу, щоб здобути з надрів червоної землі овоч, наслідок невсипущої і витривалої праці, мир і супокій для своїх родин. Це, що найбільше подивляється в них, то вкорінена дисципліна праці, зрівноважений дух по жертви, похвальний наліг ещадности, який разом із незмінними моральними принципами йшов у парі. Вони одержали посілості необроблені, повні: гадюк і муравлів і різних шкідників, що крилися в болотах, пустарах, в брудних і запущених лісах, — і вони своїм мозольним і безприкладним зусиллям та різнородною посвятою перетворили це все в широкі лани плантацій, в чудові посілості, що ми сьогодні подивляємо. Хоробрі і відважні і великодушні борці на дикій і запустілій землі! Ті українці! Вони не є менше заслужені, як інші пробудителі поступу, що в спільнім зусиллі, з дітьми автохтонними тієї землі,

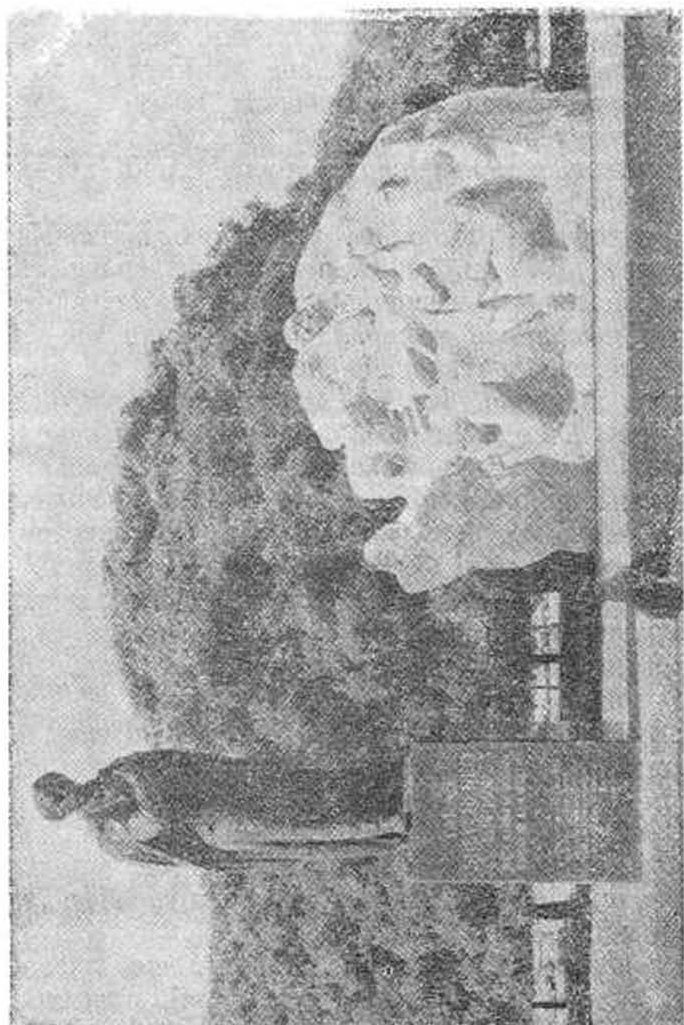
виготовили прийнятний добробут, що панує в цій Провінції" (ст. 88).

Дня 23. Березня 1903 р. інженер Карлос Гааллярдо писав про наших людей до міністра Внутрішніх Справ таке: "Коли глянути на розлогі поля вкриті травою, то по всіх усюдах бачиться чотирьохкутники різноколірові, які вказують на плекання кукурудзи, мандьоки, тютюну, рижу, гречки, мелонів, кашунів ітп. — серце патріота радісно бється, пане Міністре, і то подвійно, коли згадати, що ще недавно кілька літ тому ті простори, на яких сьогодні спостерігається працю прогресу, здобутого твердим і працелюбним характером, це були тільки сховища конокрадів і вбивників".

Сам губернатор Лянуссе знову писав так до міністра Внутр. Справ: "В жовтні 1902 р. їм скінчився час сплат (за поля) до уряду. Без жадного винятку усі належності зібрано, а багато колоністів заплатили наперед, хоча мали ще 10 літ на сплачування. Інші посплачували "в натурі". Все те лише вказує, що вони мають совість і почуття обов'язку і чуються гордими виконуючи вірно свої обов'язки". В іншому "Звіті" він говорить так: "Вони є надзвичайно вивержені у праці і їхня завзятість показалася найвивразніше в Апостолес у боротьбі з муравами. Були випадки, що українці три, або чотири рази засівали в тому самому році, їх поле нищили муравлі, а вони з надзвичайною терпеливістю і постійністю далі засівали. Дуже рідко такі чесноти можна знайти між італійцями чи еспанцями чи іншими націями... Вони є дуже економічні, добре відживляються і пильно доглядають свою худобу. Є дуже ощадні. Під оглядом злочинності, то її в них є найменше, зате вони є дуже моральні, побираються зараня літ,.. така то та емпірична, і я, як аргентинець, бажав би, щоб вона поширилася і на інші провінції для добра наших обичаїв і праці". Інші урядові і приватні особи з найбільшими похвалами висказувались і висказуються про наших рідних. (Е. Пизік, "Лос Полякос ен ля Реп. Аргентіна", ст. 283-304).

Крім вище згаданої плянтації, сьогодні ще плекають наші люди та інші ось такі плянтації: помаранчі, цитрину, орішки, тунк, бавовну, пшеницю, виноград, оливкове дерево, банани, ітд. Послідніми часами дуже розвинена плянтація "герби" і чаю та цукрової трощі. В 1970 р. культивовано в Місіонес 130.000 гект. "герби-мати", споживано річно в краю ок. 120.000 - 140.000 тон. Експортовано "гербу-мати", до Чіле, Болівії, Уругваю, ЗДА., Еспанії, Зах. Німеччини, Сирії, Лівану, Палестини, Кувайту. Чай розпочав тут плекати наш чоловік, українець Володимир Гнатюк в колонії Трес Капнес в 1923 р. Є різні кляси чаю. Плянтації чаю сягають 25.000 гект., із 20.000 тонн річно. Також і цукрову трощу щораз більше плекають і вже є фабрика цу-

кру в Сан Хавієр, Місіонес (гл. "Аргентина офресе те і зерба мате" Банко де Бостон, 2 де Мажо, 1970). Рістня в Місіонес є дуже різномодна. Цукрову трощу щораз більше плеають. Начисляють 1.500 родів рослин, 160 родів дерев, що сягають виссти

Пам'ятник Тараса Шевченка в Буенос Айрес, Аргентина

40 м., 2 метри проміру (Еміліо Скросаті, С. С. "Ля Тієрра прометіда — Місіонес, ель параїзо терреналь", Б. Айрес 1944).

Місіонес — це провінція, яка стало є зелена, горбковата, попереірізувана потоками і ріками, річно має багато опадів, яка щораз більше індустріалізується, буде нові дороги, рути, поширяє туристику і заповідає в близькій майбутності — великий поступ економічний і культурний.

Гр. Шляхитський

Місіонес - колиска українського поселення в Аргентині

(3 нагоди 75-ліття нашого поселення в Місіонес)

п. Михайло Данилишин

Провінція Місіонес — одна із 22-ох провінцій Аргентини являється "колискою українського поселення в Аргентині", бо туди була спрямована перша українська еміграція яка започатковується при кінці минулого століття, в ті роки коли Аргентина започатковує колонізацію своїх просторих земель. В ті часи Місіонес був цілком незалюднений, а його простори — це були ліси та "джунглі" з великими садибами тубильців та руїнами колись добре організованих Єзуїтських поселень, — мури яких затри-

малися до сьогодні, як наочний свідок великої місійної акції оо. Єзуїтів між тубильцями, що належали до племені "гварані", які в ті часи їх заселяли. По них осталися тільки назви деяких місцевостей та рік, що їх прикрашують прекрасні гористі та лісом покриті краєвиди, та рівнож гористі поля червоної землі, яка надала цим місцевостям назву "червоної провінції". Її поверхня виносить 30.719 квадратних кілометрів та загально має вона 336 км. довжини, а в деяких місцевостях до 120 км. ширини, що втискається між Бразилію та Парагвай, і ріка Парана є природною границею з Парагваем, а знову ріка Уругвай відмежовує Місіонес від провінції с. Катерина і Ріо Гранде до Сул.

Колись Місіонес це була лісиста територія, що опісля працею колоністів перетворилася в рільничу полосу, а сьогодні вона стала промисловою та продуктивною провінцією, яка має добре розповсюджені плянтації — "герба-мате", чаю, тютюну, рижу, цукрової трощі, та "тунгу" (рослина з овочів якої ви-

робляють оливу для кораблів), а також її лісові полоси продукують багато "пульпи" чи "целюльоси" з яких виробляється папір.

Загально провінція Місіонес мала в 1970 році 444.603 тисяч мешканців, її столиця Посадас має 104.209 тисяч мешканців, а головний осередок українського поселення місто Апостолес має загально 18.375 тисяч мешканців. (За урядовим переписом із 1970 р.). Місто Посадас є не лише столицею а також пограничним портом, бо воно є положене на березі ріки Парана, яка є праницею між Аргентиною і Парагваем та має в цих місцевостях 5-ть км. ширини. Напроти Посадас з другої сторони є рівнож портове місто Енкарнаціон, що є столицею парагвайської провінції Ітапуа, в якій в різних місцевостях є також українські скупчення, що загально начисляло около 10 тисяч осіб, що поселилися в тих місцевостях в часі від 1927. до 1930-тих років.

ПІОНЕРИ УКРАЇНСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ В МІСІОНЕС

Відвідуючи українські скупчення в Місіонес двома наворотами мені не вдалося устійнити хто були перші наші поселен-

Спорт в українсько-аргентинськiм клубі в Апостолес

ці в цій місцевості, але зате мав я змогу устійнити кілька груп їхніх піонерів. Слід зазначити, що перші наші поселенці заїхали до Місіонес ще в році 1897-ім і приїжджали вони як горожани небіжки Австрії, а в проводі тих же приїжджаючих груп були поляки, які, як звичайно, і нашим поселенням накидували свою польську приналежність. Про це находимо згадку в Календарі Пресвіти за 1934 рік, в статті покійного вже піонера і співробітника п. Дмитра Брицького, який з'ясовує, як польські священники вмовляли наших колоністів де дослівно він наводить:

"Тим часом "ксьондзи" Юзеф да Владіслав перехрещували Івана на Яна, Петра на Пьотра, а Гната на Ігнаца. Ці польські ксьондзи все говорили нам "нащо вам ксендзуф, як маце тут аж двух", але тим вони ще більше дражнили нас українців. А одного разу один наш старенький колоніст на вговори ксьондза Владіслава не втерпів і висказав йому — а що нам з вашої відправи, коли ви все "доміна" та "секулярум", а ми цього не розуміємо і тому ми хочемо по-нашому, по-українському.

На підставі звідомлень міського уряду міста Апостолес, що їх заповано в серпні 1962-го року, наводиться, що в 1897-му році прибула там група наших поселенців, яка складалася із слідуючих осіб: Михайло Опиханий, Тома Мусій, Ілля Дутка, Микола Влізлий, Тома Винник та Федір Письменний.

Знова на підставі мною приготованої анкети, яку виповнив покійний вже Павло Король вияснюється, що в травні 1900-го року приїхав транспорт поселенців зі села Прушка, Товманького повіту, в якому приїхали такі особи: Микола Круховський, Василь Рибак, Федір Яковець, Дмитро Барчук, Василь Барчук, Максим Кравчук, Юрко Буртник, Григорій Козак, Федір Попіль та Федір Спасюк, які поселилися в Апостолес і їх родини живуть там до сьогодні.

Шукаючи піонерів в мої руки попав статут української кооперативи під назвою "Ля Агріколя Украняна" яка була заснована з датою 30-го жовтня 1921-го року, та юридично затверджена декретом А. 84/921 з датою жовтня 1922-го року за підписом президента Др. М. Альвеара. Кооператива ця об'єднувала кількадесять українських колоністів і склад її першої управи був слідуючий: президент - (о.) Іван Сенишин; заступник - Василь Прихоцький; члени - Михайло Андрушкевич, Миксела Дудич; синдик - Іван Сітарський, та заступник - Антін Яцюк. До піонерів організаційного життя в Місіонес можна ще зачислити слідуючих осіб: Дмитро Варениця, Олекса Сітарський, Осип

Варениця, Степан Наумлюк, Дмитро Брицький, Дмитро Ільницький, Микола Крамар, Володимир Гнатюк, Іван Палятинський та священник УПА Церкви Тихон Гнатюк, який опісля перенісся між українців в Парагваю і там помер.

Майже кожна українська громада в Місіонес — це відбитка колишньої нашої громади на рідних землях. Вона має свою Церкву, дзвіницю, цвинтар, деякі також і школу, а різняться

о. Василь Зінко, ЧСВВ, що в роках 1951 - 1962 працював в Аргентині як душпастир, директор Семінарії в Апостолес, провідник молоді, і 3 роки редагував газету Життя. Тепер працює в Бразилії.

тільки тим, що колонія немає вигляду села, бо колоністи живуть "хуторами". Кожний колоніст має свій наділ землі, що має найменше 25 гектарів. По середині такої площі є дімок та господарські забудовання часто обсажені деревами та садками, але віддаль між такими хуторами виносить які два кілометри один від другого.

НАЗВИ МІСЦЕВОСТЕЙ ДЕ ЖИВУТЬ УКРАЇНСЬКІ СКУПЧЕННЯ

Головним осередком українського поселення в Місіонес являється місто Апостолес, що загально із своїми присілками чи

колоніями начисляє 18.375 мешканців. Там поселилися перші групи наших емігрантів, а опісля дальші транспорти втискалися даліше в глибину Місіонес аж до місцевостей Арістобульо дель Валле та поза місто Обера, яке положене на горбах і його називають "капіталь дель монте", яке торгівлею та промисловими підприємствами, а навіть населенням 58.036 тисяч, перевищує Апостолес.

Після найновіших устійнень українські скупчення в Місіонес діляться на чотири головні округи: це є Посадас, Апостолес, Леандро Н. Алем, та Обера, кожна розуміється зі своїми сусідуючими колоніями.

Округа столичного міста Посадас 104.909 тисяч нас., обіймає такі місцевості як: Гарупа, Парада Леїс, Фачіналь, Серро Кора; потім деякі колонії по руті 12-тій аж до місцевості Хардін Америка, де тепер будується українська церква.

Округа Апостолес обіймає українські колонії: Сан Хосе, Трес Капонес, Ляс Тунзс, Концепціон де ля Сієрра, Санта Марія, які уважаються найстаршими колоніями і майже всі вони мають свої церкви з дзвіницями, цвинтарями, а такі як Трес Капонес то там є Народний Дім, що належить до Філії "Просвіти", яка тепер майже не чинна, а також є висипана Могила в честь посяглих Борців за волю України, яку споруджено там за почином покійного о. І. Майки, ЧСВВ. В Апостолес є головний осідок Отців Василіян, які мають при вулиці Тарас Шевченко свій монастир, окрему шкoлу та інтернат з власним і мурованим домом, а також величаєу церкву та велику бібліотеку. Окремо при вулиці Суїпача мають свій монастир Сестри Василіянки та рівнож велику і муровану школу. Обі ці школи мають право прилюдности (інкорпорадо) так, що хто закінчив котру небудь із цих шкіл, може з їхніми кваліфікаціями перейти до середньої школи.

Округа Леандро Н. Алем обіймає місцевості: Дос Аррожос, Пікада Галіціяна, Сан Хавієр, Серро Кора, Бомпляндр, Бельграно, Кампінас та Аррожо дель Медіо, в яких є свої Церкви та парохіяльні доми.

Округа Обера обіймає місцевості: Сан Мартін, Жапезу, Пікада Інтернаціональ, Панамбі, Кампо Вера, Кампо Гранде, Мсрено, Індумар, Гуерей, Секціон Нозена, Дос де Мажо аж до Арістобульо дель Валле. Майже у всіх тих місцевостях є Церкви, чи Каплиці, а в деяких вони будуються. В Обера будується ще один монастир Отців Василіян, а також Катехетки мають величаву три поверхову школу зі всіма наймодернішими устаткуваннями.

Загально українські громади в Місіонес начисляють окола 30 тисяч осіб, що живуть у 43-ьох окремих місцевостях, з

жких деякі мають лише 10-ть родин, пересічно мають по 20-ть чи 30-ть родин, а є такі, що мають сколо 100 родин чи навіть і більше.

УКРАЇНСЬКІ НАЗВИ ТА ПАМ'ЯТНИКИ

Серед українських скупчень в провінції Місіонес нема питомих українських назв місцевостей за винятком Пігада Галиціяна, що в перекладі означає Галицька Поляна, бо в ній поселилася група наших колоністів із Галичини. В місті Апостолес є вулиці з українськими назвами, а саме вулиця при якій знаходиться Парохіяльна Церква Отців Василіян має назву Тараса Шевченка. Побіч церкви є Народня Школа і Мала Семінарія Отців Василіян під іменем "Колегія св. Йосафата". До школи йде коло 150 дітей, переважно українського походження, і вчителі теж в більшості укр. роду, що говорять мовою батьків. Частина учнів є надійними аспірантами до Вас. Чина і священства. Вони приміщені в інтернаті під проводом священника-василіянина, та крім офіційної шкільної програми, мають окремі лекції українознавства, релігії, співу, танцю. Але й уся школа має лекції укр. мови й релігії у поділї годин; ці лекції віділяють два священники. В укр. церковні свята вся школа бере участь в богослуженні.

Знова напроти Церкви є велика площа, роги якої присвячені для українців, одна така "плязолета" є ім. Тараса Шевченка а друга ім. Маркіяна Шашкевича. Недалеко від цієї площі є вулиця ім. Отця Івана Сенишина, який був інтендентом Апостолес, і Манастир Сестер Василіянок, та їх Школа ім. Царя Христа, що рівнож має окремий та мурований дім в якому навчається понад 200 дітей переважно дівчат, з яких подавляюча більшість є українського походження, і в згаданій школі вчиться українську мову як предмет, та наука релігії і катехизації рівнож в українській мові. В іншій ділянці міста є ще "булевард" з назвою "Авеніда Україна". Є теж вулиця з ім'ям "інтендент Олександр Варениця". Олександр Варениця, який був також послом від провінції Місіонес до Федерального парламенту. Тоді також споруджено пам'ятник емігрантів, який находився якраз при авеніді Україна, а тепер його знищено задля нової рути, а замість нього поставлено два інші.

Майже коло кожної Церкви є пропам'ятні Місійні Хрести та дзвіниці, а в кількох місцевостях є виключно українські цвинтарі з Каплицями та відповідними родинними гробівцями. В місцевості Трес Капонес є пропам'ятна могила із залізним хрестом, а також український мурований Народний Дім збудований ще десь в 1932-ім році, та зістав прийнятий як Філія Просві-

ти, яка тепер є майже не чинна. В Апостолес існує також Українсько-Аргентинський Клуб, який має свій власний і мурований дім і при ньому існують спортові дружини, а навіть інформовано мене, що згаданий Клуб набув відповідну площу та носить з думкою побудувати на ній відповідний "басейн" для купання та практикування водного спорту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПОБАЖАННЯ

Пройдений 75-літний шлях українських поселенців в Місіонес був тернистий та трудний. Тепер родюча червона місіонська земля в роках від 1897 до 1910-тих років це були ліси та "джунглі" й перші наші поселенці в поті чола їх прорубували та випалювали, щоб з них зробити поле — те, що в них і на наших рідних землях було найдорожче. В таких незнаних і несприятливих відносинах наші поселенці промощували собі шлях майбутності. Із викорчуваного дерева вони власними і мозолистими руками будували свої перші дсми а навіть Церкву та Каплиці. Гарячий клімат, злющі комарі та червона земля вибила своє п'ятно на їх постатях та на їх поморщених лицах, але наші, як це писав Стефаник "сини землі", вийшли переможцями. Витривалість та працьовитість поставили їх на ноги. Тими прикметами вони не тільки, що подолали місіонські "джунглі" враз із їх страхіттями, а при тім не загубили своєї української душі і це якраз є найбільшим їх досяггом!

В Місіонес виросло вже 4-те з черги покоління, а всі вони говорять ще українською мовою, а навіть більше відвідуючи їх на передодні 75-ліття, я на власні очі бачив, що при зустрічі сусіди здоровлять себе нашим традиційним звичаєм знімаючи капелюха і словами Слава Ісусу Христу, — а це стверджує, що під знаком Хреста творилося їхнє життя і тому під кожним оглядом воно було успішне. Це все в першу чергу завдячується українським католицьким священикам, а головно ОО. Василіянам, які тут найдовше працюють.

Відзначаючи 75-ліття свого поселення українські громади Місіонес можуть гордитися своїми здобутками. В них є не лише свої добрі господарства, забудування, плянтації, та цілий ряд більших чи менших підприємств та склепів, а є також понад 30 Церков та Каплиць, є добре зорганізовані школи з власними домами, є також і Народні Доми, та дома Сестер Василянок і Катехиток. Потім є учителі, священики, військовики, були летуни, інтенденти, пошти, є судді, професіонали і всі вони називають себе українцями, заховуючи свій обряд та звичаї, а тим самим заслуговують на повне признание не лише своїх але й цілого оточення.

Такі признання українські громади Місіонес одержали вже кількома наворотами від урядових чинників та місцевої преси, які однозгідно підкреслювали, що українські поселенці Місіонес є — "фізично і морально сильні, чесні і релігійні, що з відданістю виконують свої обов'язки, як прикладні й працездатні громадяни, які успішно працюють та змагаються за постійний розвій як своїх громад так і за розбудову та піднесення цілої держави, яка рівнож розбудовується та кріпшає набираючи відповідної сили та значення цілого американського континенту, а серед держав Південної Америки займає передове місце.

М. Данилишин

"Коли набігає тінь, нависає загроза, починаєш розуміти, що є речі, без яких душа озлидніла б. Сьогодні люди помітили свій собор. Для них він не підлягає знесенню, бо він прийнятий ними в цінності життя"... "Душа прагне безсмертя"... "В людській душі є потяг до ідеальних гармоній, свідченням тому хоча б математика, логіка, музика... Невже ти не відчуваш, що в отому гроні соборових бань живе горда, нев'януща душа цього ступу? Живе його задума-мрія, дух народу, його естетичний ідеал... Ті, що будували його, вони думали про вічність. Людині властиво прагнути вічності, знаходити її для себе мету і натхнення... Можна прожити і без собору. Але, чи залишились би ми тоді в повному розумінні слова людьми? Чи не стали б просто юшкоїдами, пожирачами шашликів? тяглом історії?"... "Шаблю вибито з фук, але з серця не вибито духу волі й жадання краси!" Джерело лиха: "Не та вже планета, що плекала рід людський, порушилась на ній різновага життя. Людина ж порушила, дисгармонію внесла. Практичні знання випереджують духовний розвиток, звідси всі нещастя. В той час, як інтелект робить божественні відкриття, пристрасті залишаються на рівні нашого п'ятлатого прашура. Світ ірраціональних емоцій-отам гніздиться звір. Звідси всі злочинства, культу, війни, звідси мабуть, прийде і те, що працю нашу перетворять на атомний шлак. Туди докпатись, до тих потаємних глибин! Та не поширяється влада здорового глузду на ті темні печери інстинктів, там варвар і досі дрімучо живе".

"Каліка то, хто не здатен предківщиною дорожити. Людні дано пам'ять, що оягає у сіки, тому вона й людина".

(Олесь Гончар: "Собор")

ПОЕЗІЇ

Ліна Костенко

ТІ, ЩО НАРОДЖУЮТЬСЯ

Ті, що народжуються раз у століття,
умерти можуть кожен день.
Кулі примхливі, як дівчата, —
вибирають найкращих.

Підлість послідовна, як геометрія, —
вибирає найчесніших.

В'язниці гостинні, як могили, —
вибирають вільних.

Криваві жоржини ростуть над
шляхом у вічність.

Тріпочуть під вітром короткі
обривки життя.

І тільки подвиг людського духу
доточить їх до безсмертя.

««««—————!!!!—————»»»»

Михайло Литвинець

НАША МОВА

Коли навала сунула ординська,
Народ наш в січі схрещував шаблі

За честь і волю рідної землі, —

Мужніла в битвах мова українська.

З віків у ній тривога материнська,

Людські великі радощі й жалі...

Упали кволі хани й королі —

Живуть народ і мова українська!

Для ворога вона покара-грим,

А до людини ширістю іскриться,

Дзвенить в братерстві нашім дсрогім;

В огні віків гартована, мов криця,

Тому велика й сильна, як гроза,

І чиста, наче матері сльоза.

Борис Олійник

НЕ ДЛЯ ДІТЕЙ

— Краще померти стоячи,
Ніж на колінах жити? —
Сказав учитель історії
Дітям.

Слухайте, діти, вчителя,
Слухайте маму й тата,
І дай вам Бог тільки з
читанок
Про це читати.

.....
Це я не вам, діти.
Я просто думаю, діти,
Що можна і на колінах
Померти краще,
Ніж стоячи жити.

...Діти,
Читайте історію.

Яр Славутич

КАЛЬНИШЕВА МОЛИТВА

О Боже, Боже! Яснозорі:
До мене очі поверни.
Пошли в смирній упокорі
Дійти до краю, до труни.
Пошли для серця — силу волі,
Душі — незбочену прямиць,
Щоб легше витривати болі
І муки зносити.. Амінь.

о. Маркіян Шашкевич

ВЕСНІВКА

Цвітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
— "Нене рідная,
Вволи ми волю,

Дай мені долю,
Щоб я зацвила,
Весь луг скрасила,
Щоби я була,
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Весь світ до себе!"
— "Доню голубко!
Жаль мені тебе,
Гарная любко!
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде;
Краса змарніє,
Личко зчорніє
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде".

З торгу

Al volver de la feria

МІСІОНСЬКА ДУМА

Ой, злетіли орли сизі
На високі гори;
Поїхали наші люди
За широке море...

Гей там орли сизокрилі
Гнізда зготовляють,
А на степах місіонських
Хатки виникають...

По тих гніздах вірлятонька
Квилять-проквильють.
Рівнож хати місіонські
Діти наповняють...

Гей же, орли та вірлята
Високо ширяйте,
А ви, діти українські
Свого не стидайтесь!
В. Буженко

ПІДЛИССЯ

Шуми, вітре, шуми, буйний,
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підліські гори.

Там спочинеш, моя думко,
В зеленій сосніні,
Журбу збудеш, потішишся
У лихий годині.

Там ти скаже дуб старенький,
І один і другий,
Як там жив-ем, ще маленький,
Без журби, без туги.

Там ти скаже та соснина
І всяка деревина,
Як там грало мое серце,
Світала година.

У садочку соловійчик
Щебетав пісеньки,
Розвивав ми пісеньками
Літа молоденькі.

Там колодязь студененький,
А дуб воду тягне,
Не так щастя, як той води
Моя душа багне.

Підлісецька горо біла!
Як тебе не бачу,
Так ми тяжко, так ми сумно,
Що трохи не плачу.

о. Маркіян Шашкевич

Коломийка

Danza

Леся Храплива

ТАМ, ДАЛЕКО

Там далеко небо синє,
Золотий пшениці гай,
Там далеко Україна,
Там новацтва Рідний Край.

Там ідуть женці з серпами,
Щоб зібрати Божий дар,
Там, прославлене піснями
Світить сонце із-за хмар.
Там рядами, аж до обрій,
Копи стали та стоги,
Там беруть пшеницю добру
Українську — вороги...

КОРОТКІ - ГЛИБОКІ ДУМКИ

"Найвищий обов'язок людини — належати людству. Але належати людству можна тільки через націю, через свій народ. За всю історію людства можна знайти хібащо кілька винятків з цього загального правила, підтвердженого як грандісними рухами мас, так і життєписами великих людей. Коли твоя нація в критичному стані, коли саме її національне буття й майбутнє під питанням, — тоді покидати її — ганебно".

"Національне почуття, національна свідомість, національні обов'язки. Ці поняття вважаються одіозними; у всякому разі той, хто пробував би гворити нині на Україні про національне почуття, національну свідомість, національні обов'язки сучасного українця, був би одразу ж і без вагань зарахований до "українських буржуазних націоналістів".

(Іван Дзюба: "Інтернаціоналізм чи русифікація" - "Сучасність" 1968, ст. 74-75).

"Для обдарованої свідомістю істоти духове життя є єдино справжнім життям, що утримує на шляху творчої еволюції і морального поступу над клопітним тваринним існуванням".

"Вбогі, злиднені духом, вони без почуття переступаючи один одному через голови, рвуться до корита, обдаються і обпиваються. Раби зорового поля, вони не знають іншої поживи. Як дикунам потрібні гострі прянощі, так і їм потрібна найгостріша ситість, а потім уже ситість владою, самогон сваволі, тиранії... Браконєрство — це психологія людини без минулого і без майбутнього".

"Атмосфера, позбавлена духовного і творчого напруження, не має умов утримати людину на людському рівні". "І все ж таки нині ми живемо надією, що людство буде духовно очищатись і рости, в силу інстинкту самозбереження. Іншого шляху для нього нема".

(Євген Сверстюк: Сбор у ристованні).

Василь Симоненко

СКІЛЬКИ Б НЕ СУДИЛОСЯ

Скільки б не судилося страждати,
Все одно благословлю завжди
День, коли мене родила мати
Для життя, для щастя, для біди.
День, коли мої маленькі губи
Вперше груди мамині знайшли,
Пучечками променів з імлі.

««««—————!!!!—————»»»»

Василь Симоненко

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕВ

Бубнявють думки, проростають словами,
Їх пагіння бринить у зазхренні днів.
Цілий тиждень ходжу і живу між левами,
Недаремно і місто називається Львів.

Є міста ренегати, є просто байстрята,
Є леви, що мурликають, ніби коти,
Божевільно безглуздо облизують грати.
Ще й пишаються з власної сліпоти.

Але думати про них я сьогодні не хочу,
Бо мені трішечки повезло:
Я побачив у Львові Шашкевича очі,
Кривоносові плечі, Франкове чоло.

Сивий Львово! Столице моєї мрії,
Епіцентре моїх радощів і надій,
Вибухає душа, я тебе розумію,
Але, Львово, хоч трішки мене розумій.

Я до тебе прийшов із захопленням сина
Від степів, де Славута легенду снує,
Щоби серце твоє очайдушне левине
Краплю сили вдихнуло в серце моє.

—————

Станіслав Тельнюк

ПІСЕНЬКА ОСТАННЬОГО ГУРОНА

Зорі згасали в південному небі...
Гинули інки — так було треба.
Гинули інки в ім'я прогресу.
Гинув народ під мечем Кортеса.
    Ай, ай, ай! Весело! Задля прогресу
    Гинув народ під мечами Кортеса!
Гинула мова, гинули храми,
Гинули діти, гинули мами,
Гинули воїни, гинули села —
Кров'ю вмивались мечі веселі.
.....
Лиш врятувались од тої наруги
Різноколірні меткі папуги...

Василь Симоненко

МОНАРХИ

Диктатори, королі, імператори,
Мліючі в димі хвальби,
Роззявляли пащі, мов кратери,
І гукали:
— Ми — символ доби!
— Хто не з нами, той проти Бога!
— Хто не з нами, той проти всіх!
І сипались лаври убогі
До куцих, кривавих нїт.
Нікчемна, продажна челядь,
Банда кривляк для втіх,
Щоб мати що повечерять,
Годувала холуйством їх.
Ідоли, обслінені, обціловані,
Ішли величаві в своїй ході...

А поруч вставали не короновані
Справжні монархи і вожді.
Вставали Коперніки, і Джорджоне,
Шевченко підводив могутнє чоло —
І біля їхнього вічного трону
Лакузи жодного не було.

Бо щире високе небо
Не підмалюєш квачем,
Бо величі справжній не треба
Спиратись на плечі нікчем.

«~~«~~«~~«~~!!!!~~»»»»~~

Ірина Шуварська

ДОРОГА

Я на дорогу пороком з утоми,
І віз за возом на чоло-думки,
і відгук голосу, на страх святому,
і зір до неба непритомний:
читаю суджені знаки.

І волю у її долоні
знеможена передаю,
і свідки духов: малому:
Софії тинь над жалібним поклоном
і привидом незнаний Юр.

І доля хай з Твоїх долоней,
Марія - Мати Пресвята,
узором на мої літа.

«~~«~~«~~«~~!!!!~~»»»»~~

Іван Франко

ІЗ ПРОЛОГУ ДО ПОЕМИ "МОЙСЕЙ"

Народе мій, замучений, забитий,
Мов паралітик той на роздорожку,
Людським призи́рством, ніби струпом вкритий!

Твоїм будучим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізніх
Палитиме, заснути я не можу.

О, Ні! Не самі сльози і зітханья
Тобі судились! Вір'ю в силу духа
І в день воскресний твого повстання.

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольнім колі,
Труснеш Кавказ, вперещешся Бескидом.

Покотиш Чорним морем гемін волю,
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі...

««««—————!!!!!—————»»»»

Уляна Кравченко

ТО НЕ МІТ

О, Ні! То не блакитний міт,
ні казка опалева, —
то справді дія,
то так було!

Тоді, давно Вона, Марія
Та Мати Божа й неба королева,
взяла і Київ наш і нарід наш
під свій покров.

Ні, то не сон, не мрія —
то справжня Дія —
то так було —
Вона на поміч скоро,

Володаркою і Матір'ю нам стала — давно...
Тоді сам князь наш, Мудрий Ярослав
І город свій, і нарід свій
Ї, Марії Діві, під Покров віддав...

««««—————!!!!!—————»»»»

Максим Рильський

М О В А

Не бійтесь заглянути в словник:
Як парость виноградної лози,
Плекайте мозу. Пильно й ненастанно
Політь бурян. Чистіша від сльози

Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щосразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухайтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;
У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це натхнення, це людина.

Не бійтесь заглянути у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля;
Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля,
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтесь доглядать свій сад.

««««—————!!!!—————»»»»

Богдан І. Антонич

БАТЬКІВЩИНА

"Що це є Батьківщина?" — раз питалась
Оля, а батько радо відповів на це дитині:
— Знай, що батьківщина це ріка, що
серед поля, поза селом, ген, попід лісом
тихо плине, це в саді нашому дерева,
зілля, квіти, це на ланах пшениця золо-
токолоса, це той, що віє з піль,
пахучий теплий вітер, це на левадах
окошена трава в покосах, це наші всі
пісні і молитви щоденні, це рідна
мова — скарб, якого ти не згубиш, це
мова — скарб, якого ти не згубиш, це
небо, синє вдень, а серед ночі темне,
це, моя Олю, все, що ти так широко любиш".

УСМІХНИСЬ...

Залицяння
Noviazdo

- Як ваш син дає собі в школі раду?
— Знаменито! Усього три предмети не здав.

***

- Скажи, Івасю, що таке мавпа?
— Мавпа це звірятко подібне до людини, тільки має хвіст і дуже розумне.

***

Соромся, Василю! Нічо не вмієш. Як я був у твоїх літах, то вмів десять разів більше, що ти, — каже учитель.

— Бо певно ви мали ліпшого учителя ніж я — відповів учень.

***

А: Маю клопіт з жінкою, кожного вечора волочиться по корчмах.

Б: Неможливо! Так розп'ячилась?

А: Ні, тільки за мною шукає!

***

— Татку, чи ти від народження лисий?

— Ні, а чому ж таке запитання?

— Бо як мамця мене била, то казала: ти такий самий дідько лисий, як твій тато, коли ще був малим хлопцем...

— Добре ви мене піддурили з отим конем, що я у вас купив: він же на одну ногу шкутильгає!

— Що то одна нога! А три здорові ви не рахуете?

* * * *

Пацієнт у дентиста: Пане докторе, чи це не забагато 10 доларів за витягнення одного зуба, яке забрало вам кілька хвилин часу?

Дентист: Чому ви не сказали мені цього раніш? Я міг його вклати і пів години!

* * * *

У вагоні на верхній лавці спав один чоловік. На одній станції машиніст дуже раптово зупинив поїзд, а чоловік опинився в одну мить на підлозі.

Чоловік встав, почухав потилицю, позіхнув і каже: Оце гелнув, аж поїзд став...!

* * * *

— Скажіть, ласкава пані, чи дуже змінилось ваше життя, відколи ви вийшли заміж?

— Ні, не дуже. Поки я була нареченою, я до півночі не спала, чекаючи, коли Петрусь відійде. А тепер я до півночі не сплю, чекаючи, коли Петрусь прийде.

* * * *

Покупець просить в склепі продати йому цукру. Продавець продав коробку, на якій був напис: "Перець".

— Я ж вас просив цукру, а тут на коробці написано "перець".

— Ну й що ж — сказав продавець. Я зробив цей напис, щоб обдурити мурашок.

* * * *

Економічна політика в Україні

— Іване, що це таке економічна політика?

— Гм... Як тобі пояснити?... От напр.: Ми виробляємо цукор і посилаємо в Москву, а з Москви посилають нам мішки!

— А для чого ті мішки?

— Ну, як для чого? А цукор в що насипати?

* * * *

Мама: Тепер мусимо дуже щадити. Тато обіцяв не курити і не пити пива, я перестаю їсти солодощі, Маруся зрікається

нової сукні. Яким способом допоможеш нам щадити, ти Юрку?

Юрко: Я? Я можу перестати ходити до школи...

****

— Всі хлопці і дівчата, що хочуть дістатися до неба, — сказала Сестра в школі, — нехай піднесуть руки.

— Всі піднесли руки, тільки один Івась ні.

— І що ж? — Запитала Сестра, — ти не хочеш піти до неба, Івасю?

— Хочу, але ще не тепер — відповів спокійно Івась.

****

Прийшов чоловік з жінкою до лікаря:

— Пані, покажіть язика — каже лікар.

— Бачиш, жінко, який це розумний лікар! Відразу пізнав причину твоєї недуги.

****

Священик, вислухавши сповіді молодого жениха, не дав йому ніякої покути.

— Отче, ви ще не дали мені покути — квапився молодий, боячись, що сповідь буде неважна.

— Чого ж давати тобі покуту, мій сину, аджеж ти женишся, досить того з тебе.

****

— Чого ви такі скривлені?

— Вертаюся від дентиста...

Засідка

Emboscada

З життєвої мудрости

Є люди, які ніколи не скажуть нічого злого про померлих, але й нічого доброго про живих.

* — *

Великі люди ніколи не почувуються великими, ані малі малими.

* — *

Навіть найчорніша година триває тільки 60 хвилин.

* — *

Найтяжче й найприкріше людині промовити свої власні слова.

* — *

У житті ніхто не є зовсім безкорисним. Навіть найгірша людина може послужити, бодай як відстрашаючий приклад.

* — *

Воно зовсім не поплачує: бути найбагатшою людиною — на цвинтарі.

* — *

Найкращий лік, щоб забути всі журби й клопоти, це взути тісні черевики.

* — *

Якщо б жінки вбиралися гарно тільки на те, щоб подобатись своїм чоловікам, то ходили б у тюрчнім одінні.

* — *

Найбільшою помилкою людини є не бачити жадної в собі.

* — *

Як хочеш бути щасливим в житті, причиняйся до щастя других.

* — *

На верх виходить не лише сметанка, але й шумовиння.

* — *

Хто себе добре не знає, той на других нарікає.

* — *

Легше положити колоду другому поперек дороги, як усунути її зі свого шляху.

* — *

Злий чоловік є найгірший тоді, коли вдає доброго.

* — *

Ніщо так скоро не кружляє як тайна.

Гостя тому відпрсваджується до дверей, щоб переконатися, чи він на правду вже йде.

* — *

Прзця, це молодша сестра молитви, старша молодшу повчає, молодша старшу скріпляє.

* — *

Легше порозумітись зі сто розумними, як з одним впертим дурнем.

* — *

Один із найтемніших забобонів — це забобон людей науки, що людина може жити без віри.

* — *

Коли потягнеш свого батька до порога, то твої діти через поріг тебе викинуть.

* — *

Хто має встид, той має честь.

ЗАГАДКИ

1. Ні гавкає, ні кусає, а до хати не пускає.
2. Котрий чоловік найвідвзжніший?
3. Кілько гонтів треба на добзгий дах?
4. Де бється найперше цвях, як будується хату?
5. Всі мене просять, всі благають, а як прийду, всі від мене втікають?
6. Рук не має, ніг не має, а щодня кілька разів купається. Що це таке?
7. Має листки, а не є деревом?
8. Серцем співає, а всі його чують?
9. Два вікна малі, без шиб, а цілі?
10. Як надходить вечір, на землю спадає, як зійде сонце, скоро минає?
11. Не живий, а землю рие.
12. Зуби має, а їсти не просить.
13. Тато великий, мама мала, син видющий, донька сліпа?
14. Де пес найбільш потиться?
15. Чому пес гавкає?
16. Шість ніг, один хвіст, а дві голові?
17. Що росте без дошу?
18. Має дві ноги, двое крил, а не літає?
19. Чому бузьок одну ногу піднімає?
20. Що йде на руках до церкви?
21. В котрім царстві немає злих людей?

22. Без рук, без ніг, по воді на череві сувається?
23. Що висить на стіні без клинця?
24. Червоний жиє, а чорний гине?
25. Що то є, що до кожної щілини загляне?
26. Що це є? Другого сдягає, а сама гола ходить.
27. Не має ні рук, ні ніг, лише роги, а снопи складає?
28. Що учить, кормить і мучить?
29. Коли доложимо, буде менша, коли відберемо, буде більша?
30. Хто сідає на хребет?
31. Чого не можна зі стіни ні стерти, ні вирізати, ні змазати?
32. Біле, а не сніг, пливе а не вода, солодке а не мід?

(Розгадки гляди стор. 105)

Мішане товариство оглядає водоспади Ігвасу. Провідник звертається до пань й каже: — Пані, як би ви були ласкаві перервати на хвилину свою розмову, то ми почули б рев водоспадів...

* * * *

— Що це вода? — питає учитель Михаська.

— Вода, це така безбарвна рідина, що стає зараз чорною, як я в ній вмю свої руки.

* * * *

— Синку, не тягни котика за хвіст.

— Я, татку, тільки держу, а він сам тягне.

* * * *

Б а й к и

СОБАКА В ЖОЛОБІ

Залізла раз собака до жолоба, певного пахучого сіна і що тільки волики забирались до їжі, відганяла їх голосним брехотом від жолоба.

— Що за зловна собака, — сказав один віл до своїх товаришів. Сама вона сіна не може їсти, а не дає їсти тим, що ним можуть поживитись.

Наука: Найгірший чоловік цей, що, як каже наша пословиця, "сам не їсть, а другим не дасть".

ВОВК В ОВЕЧІЙ ШКУРІ

Подумав раз галапасний вовк, що можна придбати собі багато їжі, коли б тільки перебратися за вівцю. Вкрав отже шкуру із убитої вівці, натягнув її на себе і замішався між овечу череду. Гадав собі:

— Піду разом з вівцями до загороди, а в нєчі видушу цілу череду і повиношу до ліса.

І так зробив. Однак, як тільки череда опинилася в загороді, задумали пастухи забити одну вівцю, щоб мати смачний обід на завтрішний день. І саме під руки потраєся їм перебранний вовк. Його убили вони, отже, місто вівці.

Наука: Хто підступом всює, через це й гине.

ГУСИ І ЖУРАВЛІ

Раз ходила громада гусей і журавлів по леваді, шукаючи для себе корму. Побачив їх здалека пташник і підкраєся до птиць, щоб їх половити. Журавлі лекші до лету, злюпотіли крилами і утїкли перед засідкою. Гуси ж отяжілі стали добычею пташника.

Наука: Уважай на добір товариства.

ПАСТУХ І ВОВКИ

Прибіг раз пастух до села і зачав кричати:
— Всвки крадуть вівці! Вовки! Рятуйте!

Коли громада людей вибігла з колами на поле, не було там вовків. А пастух зареготався:

— Це я вас так здурив, щоб з вас трохи посміялись.

Небавом отісля дійсно напали вовки на череду. Переляканий пастух прибіг до села і кричить:

— Вовки роздирають вівці! Вовки! Рятуйте!

Та ніхто не звертав уваги на його крик. Всі думали, що він знова говорить неправду.

Наука: Брехунові не вірять навіть тоді, коли часом скаже правду.

ВИСКАЗИ СЛАВНИХ ЛЮДЕЙ

Справедливість — це чеснота, яка дає кожному те, що йому належиться. (Св. Августин).

— ** —

Усі християни повинні вважати за свій обов'язок заохотити й допомогти тим, що відчувають покликання до священицтва.
— (Папа Пій X.)

— ** —

В усіх поезіях найбільшого поета України Тараса Шевченка тільки раз ужито слово "пребезумний". А саме в місці: "Пребезумний в серці каже, що немає Бога".

— ** —

Коли починаєш щось, починай досконало. Коли ти вже поступив, поступай і далі досконало. А як ти вже дійшов до якогось ступення досконалості, тоді забудь про все, що за тобою, а всією силою намагайся здобувати те, що ще досконаліше. — Св. Вернард).

— ** —

Здоров'я і мораль так тісно зі собою сплетені, що одне залежить від другого. Неморальний нарід сам себе віддає на певну загалду. — (Слуга Божий Митр. Андрій).

— ** —

Справжня наука не може противитися науці Христа, так як правда не може противитись правді. Бо наука не є нічим іншим, як лише пізнанням правди, а Христова наука є якраз правдою. — (Слуга Божий Митр. Андрій).

— ** —

І озові (висліди) нашої праці є Божим даром. Їх треба так уживати, щоб вони не віддаляли (нас) від Бога, а вели до Нього. — (Слуга Божий Митр. Андрій).

— ** —

Не той мудрий, хто багато говорить, а той, хто чинить багато добра. — (Менандер).

— ** —

Шляхетні приклади заохочують нас до шляхетних чинів. Сама історія великих громадських діячів захоплює людину великодушними думками. — (Л. А. Сенека).

— ** —

Правдивою мірою любови Бога є любити Його безмірно. — (Св. Вернард).

— ** —

Незнання Бога — це смерть душі. — (Св. Василь В.)

— ** —

Коли ж ти бажаєш зєднатися з Богом і стати Його прибраною дитинсю, так чому робиш те, чим Він бридиться? —

— ** —

Вважай, щоб не мусів ти злакувати свого злого поступовання тоді, ксли вже не допоможе тобі покаяння. — (Св. Василь В.).

— ** —

Хто бореться по закінченій боротьбі, того не прикрашують вінком. Хто після війни дає про себе знати, того не мають за героя. Так і по закінченні життя, не місце на добрі діла. — (Св. Василь В.).

РОЗГАДКИ ДО ЗАГАДОК
(гляди стор. 100)

1. Замок (кслодка).
2. Лисий, бо йому ніколи не може стати волосся дубом.
3. Ні одної, бо він добрий.
4. В головку.
5. Дош.
6. Ведро при керниці.
7. Книжка.
8. Дзвін.
9. Очі.
10. Роса.
11. Плуг.
12. Граблі.
13. День і ніч в літі.
14. На язиці.
15. Бо якби знав гозорити, тс гсворив би.
16. Їздець на коні.
17. Процент.
18. Здохла ворона.
19. Бо якби підняв ше другу, то влав би.
20. Дитина до хресту.
21. В небеснім.
22. Човен по воді.
23. Павутиння.
24. Вуголь.
25. Світло.
26. Ігла.
27. Вида.
28. Робота.
29. Яма.
30. Їздець на коні.
31. Діру.
32. Мстико.

"Мова для людини священна. Посягати на неї пограбувати її від людини, нав'язувати їй чужу, — означає посягати на корінь життя людини. Кожний народ на світі вважає в такому вчинку злочин проти своєї самобутности і не залишає його без покарання. Через мову народ живе, в ній втілений його дух. Виплекана мова — це велике діло і виразник його найвнутрішньої суті"

(Фрідріх А. Дістервег "Собор у риштованні").

ІСТОРІЯ ПОСЕЛЕННЯ

у фотографіях

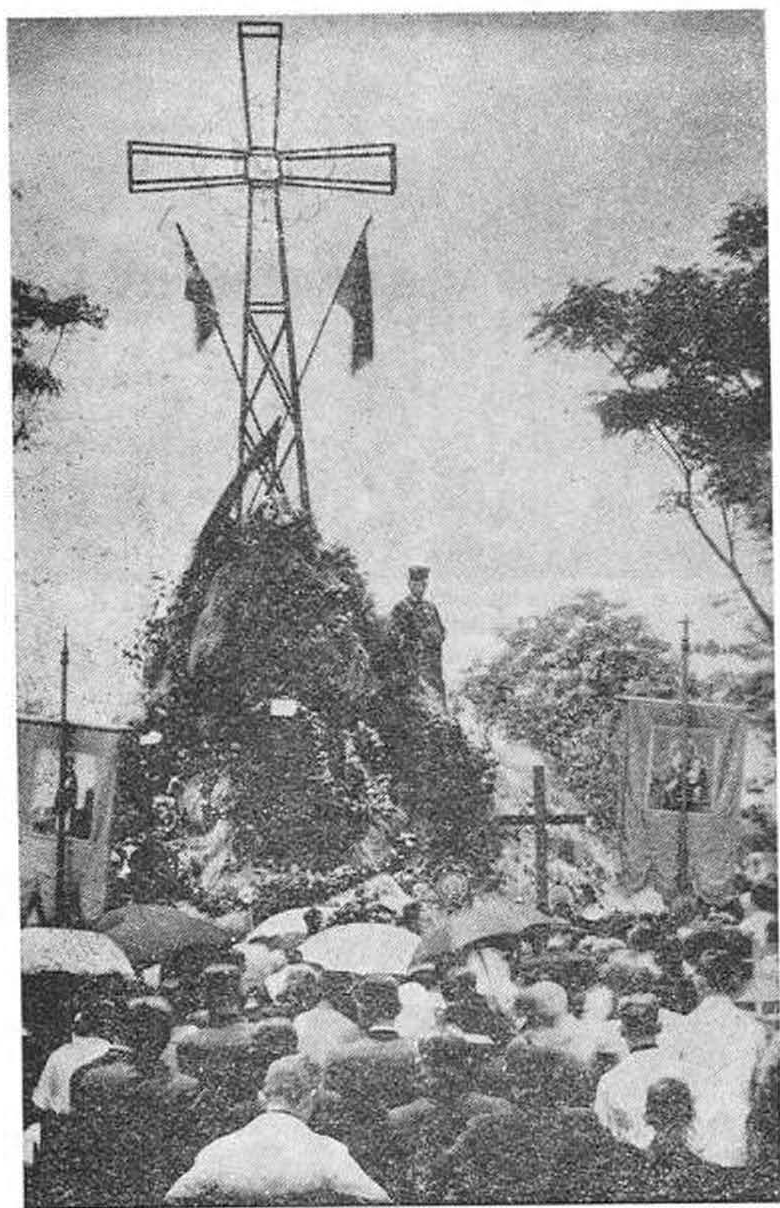
1922: Митрополит А. Шептицький ЧСВВ, в Апостолес, — вибирається приглянутись до життя наших кольоністів. Стоїть о. Ананевич, по правиці о. Бжуховський ЧСВВ, по лівій стороні о. Сенишин.

Привітання Преосв. К. Богачевського в Апостолес в 1929 р. — По боках о. Ананевич і о. Сенишин.

п. Олекса Мартинюк з Трес Капо-нес. Довголітній дяк і співробітник в душпастирстві. — Батько двох священиків.

Могила Борцям за волю України коло укр. кат. церкви в Т. Капонес, поставлена з ініціативи о. Іпатія Майки, ЧСВВ. — Хвилина посвячення; о. Іпатій говорить слово.

Високопреосв. Архиепископ Кир Іван Бучко в Апостолес в 1939 р. — як Апост. Візитатор.

Преоув. Киу Ніль Сафарин, ЧСВВ. відвідує Аргентину двічі: 1952 р. і 1968 р.

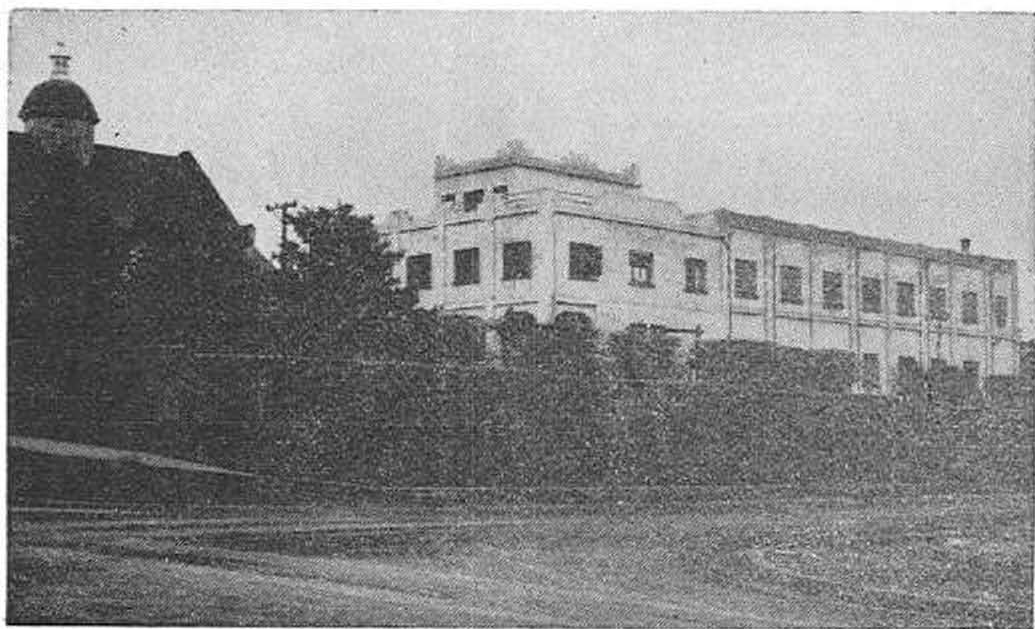
Протоігумен ОО. Василян в Браз. і Аргентині, відвідує Аргентину а пізніше, як Владика, посвячує новий монастир в Апостоес.

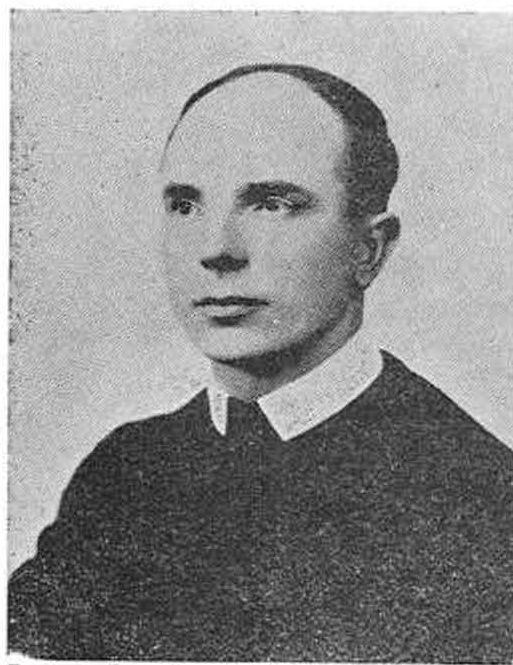

Впр. о. Павло Миськів, ЧСВВ. бувший Протоархимандрит Вас. Чинш, багато заслужений для Арг. місто провінції — теж відвідав двічі землю Сан Мартіна

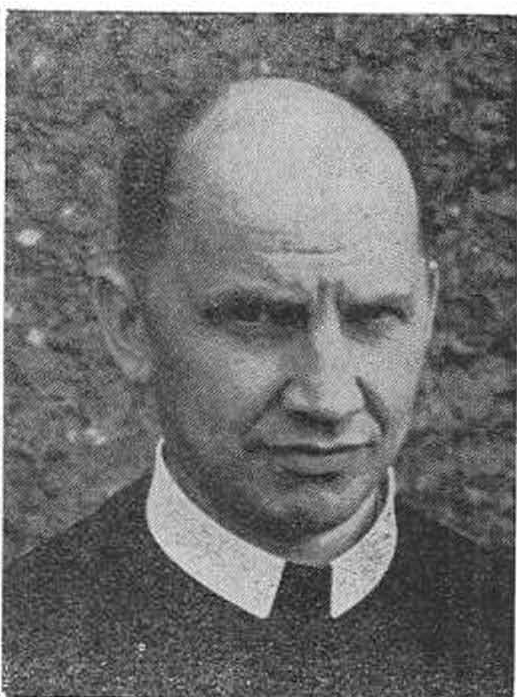

**Українська катол. резиденція в Апостолах в 1923 р.
Понижче, на тому ж місці теперішній монастир ОО. Василян.**

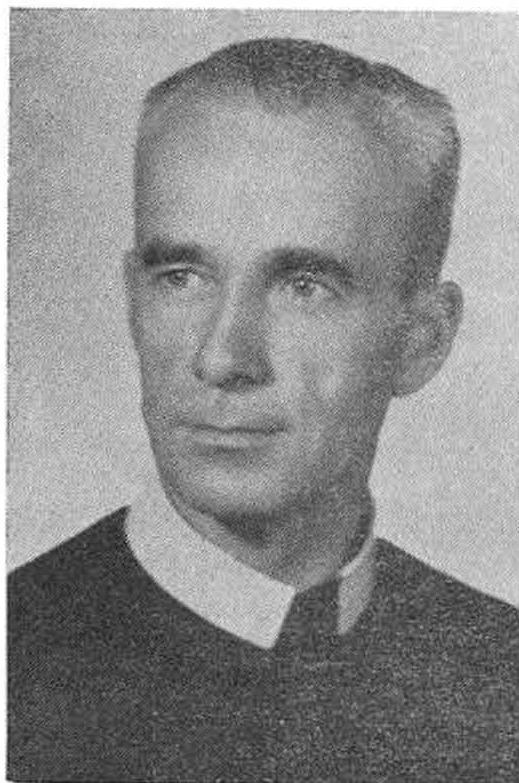

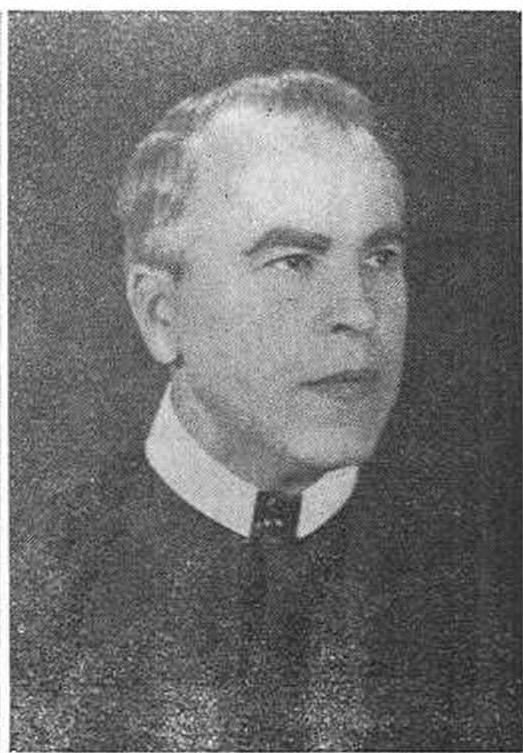
Впр. о. Володимир Ковалик, ЧСВВ 1-ий
М. Протоігумен ОО. Вас. в Аргентині

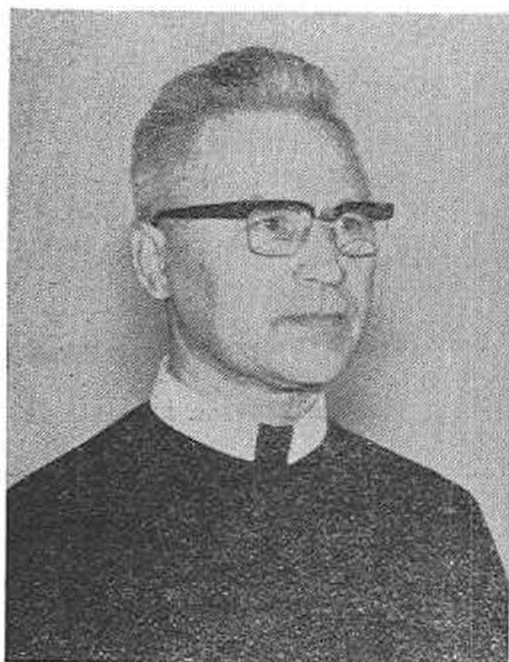
Впр. о. Орест Карплюк, ЧСВВ. 2-ий
М. Протоігумен в Арген.

Впр. о. Юрій Мельничин, ЧСВВ. 3-ій
М. Протоігумен в Арген.

Впр. о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ 4-ий
М. Протоігумен в Арген.

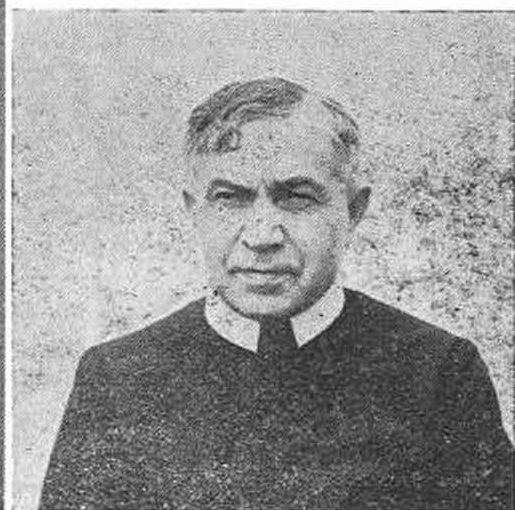
Впр. о. Доротей Шимчій, ЧСВВ. 5-ий сучасний М. Протоігумен в Аргент.

впр. о. максим Марків, ЧСВВ. Місіонар в Аргент.

Впр. о. Іпатій Майка, ЧСВВ. Місіонар-душпастир в Арг.

Впр. о. Микола Каменецький, ЧСВВ. Місіонар-душпастир в Арг.

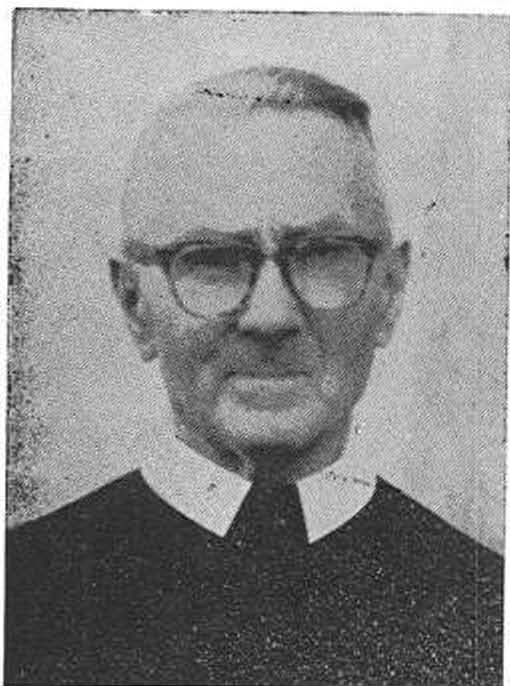

Всеч. о. Іван Балук, парох у Віллі
Аделіна (Буенос Айрес)

Преосв. Кир Андрій і Впр. о. Мики-
цей, Згр. Д. Оріоне, в Саенз Пеня
(Пров. Чако)

**Преп. Бр. Маріян Халуца, ЧСВВ.
довголітній директор друкарні ОО.
Василіян в Апостоле.**

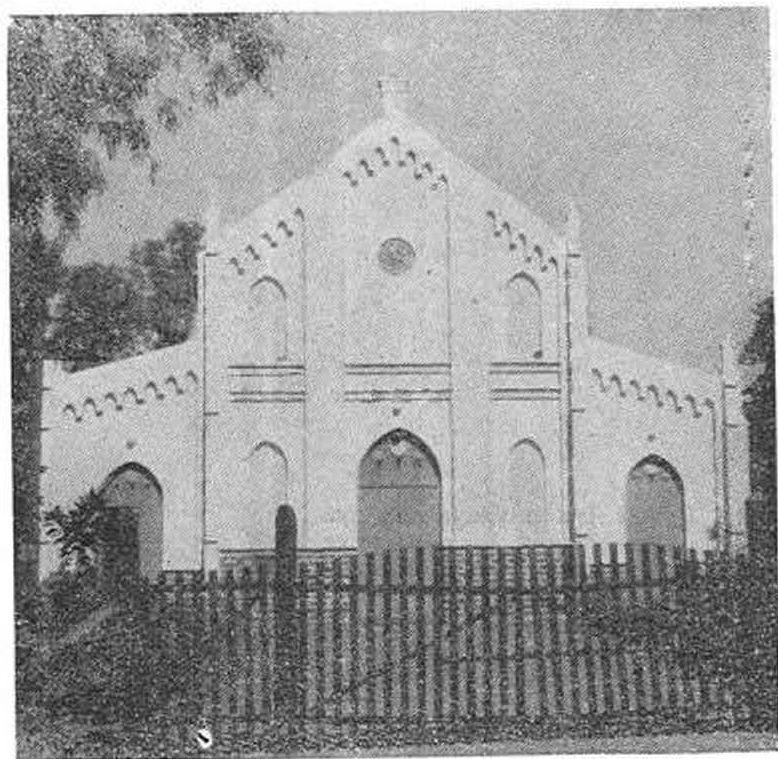
**Впр. Ігумен Тихон Гаврилок, пра-
восл. душпастир в Трес Капонес
приймає відвідини Отців Василіян**

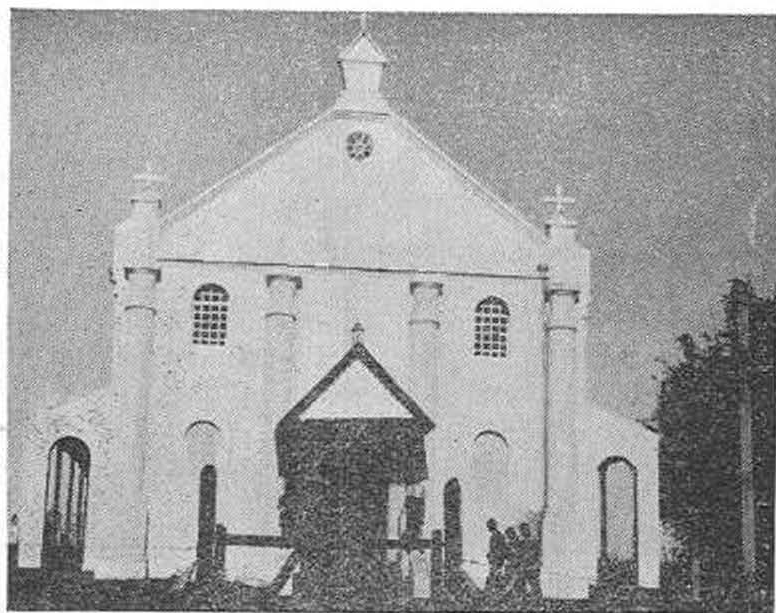
БОЖІ ХРАМИ

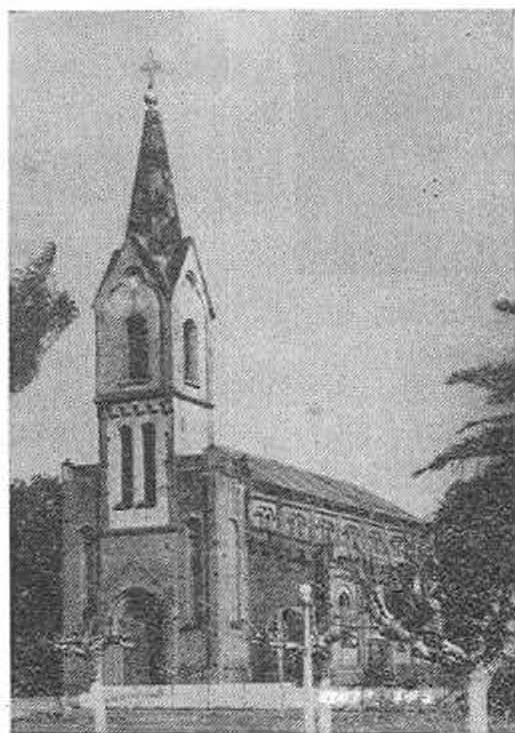
Укр. катол. церква в кол. Азаре, Місіонес

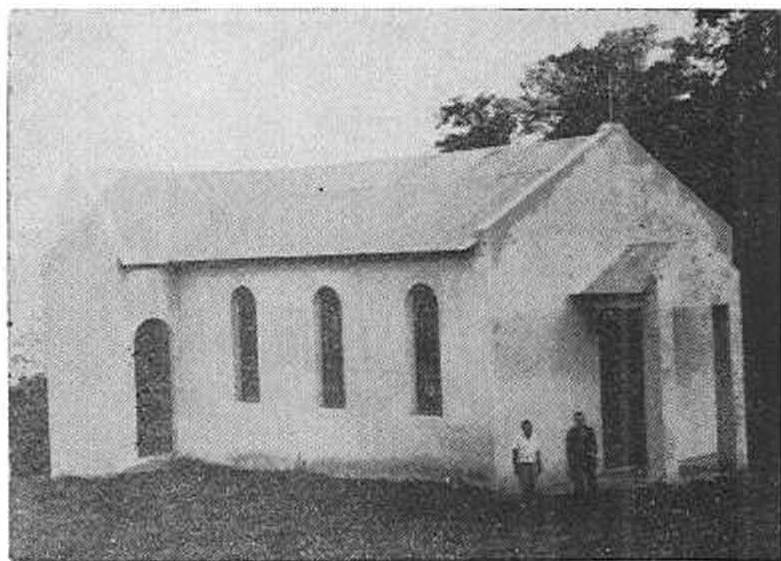
Римо-катол. церква в кол. Азаре, Місіонес

Укр. катол. церква св. О. Миколая, кольонія Ляс Тунас, Місіонес

Римо-катол. церква в Апостолес

Укр. катол. церква на Пікада Сан Хавієр Мс.

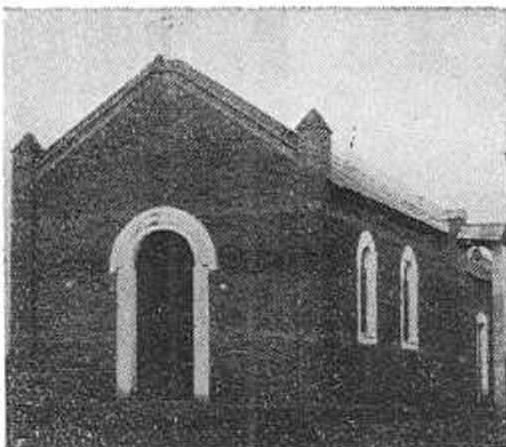

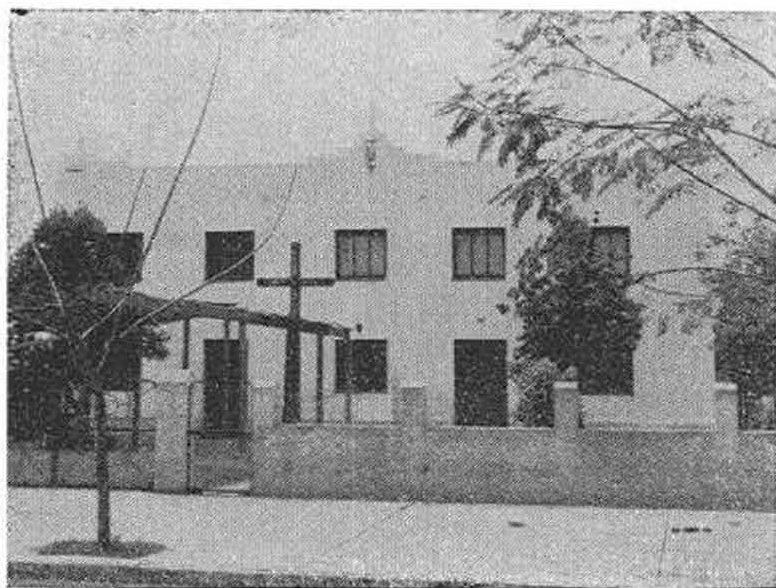
Укр. кат. каплиця на Панамбі, Мс.

Укр. катол. каплиця в м. Леандро
Алем, Мс.

Укр. кат. церковця в кольонії Уньон,
пров. Коррієнтес.

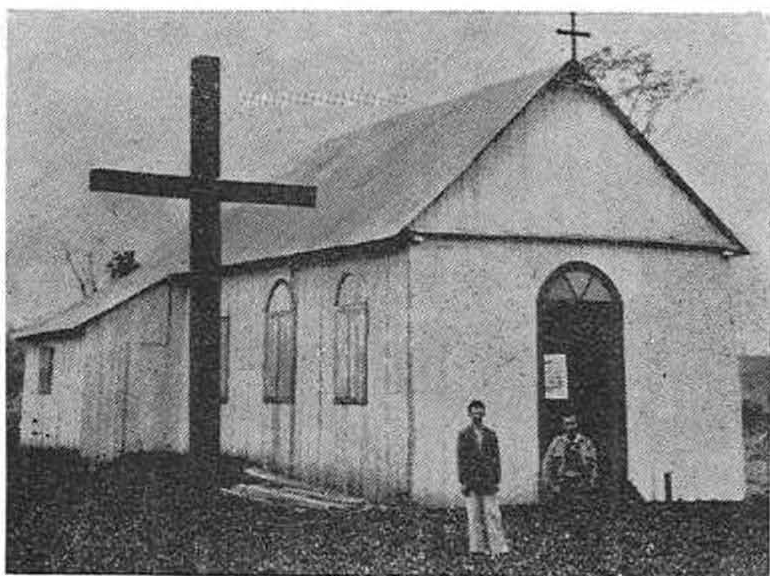

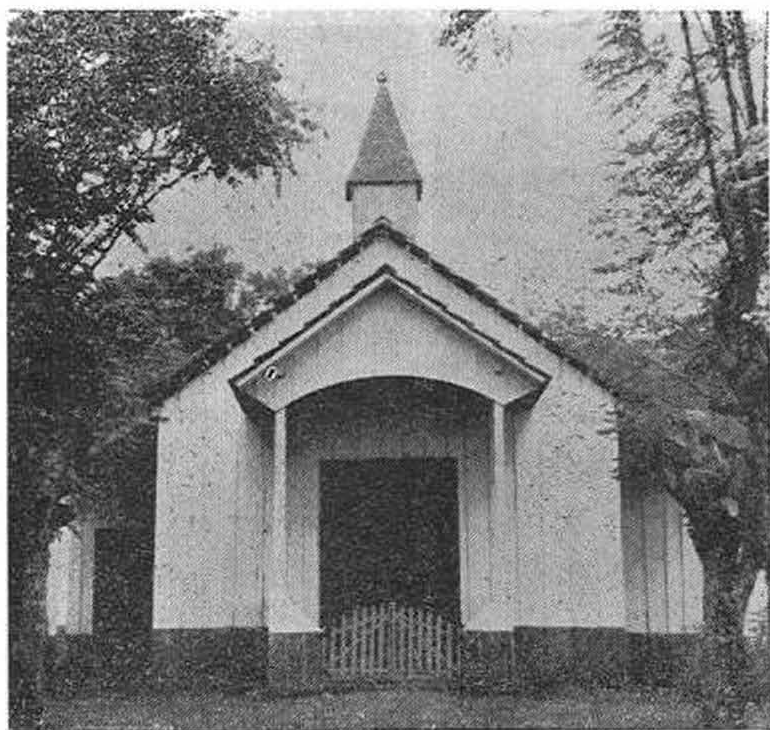
Укр. катол. каплиця св. Володимира Вел. - в м. Посадас, Мс.

З посвячення укр. катол. каплиці Непор. Зачаття М. Б. в м. Обера, Мс — 1948.

Укр. катол. церковця на кол. Флорентіно Амегіно, Мс.

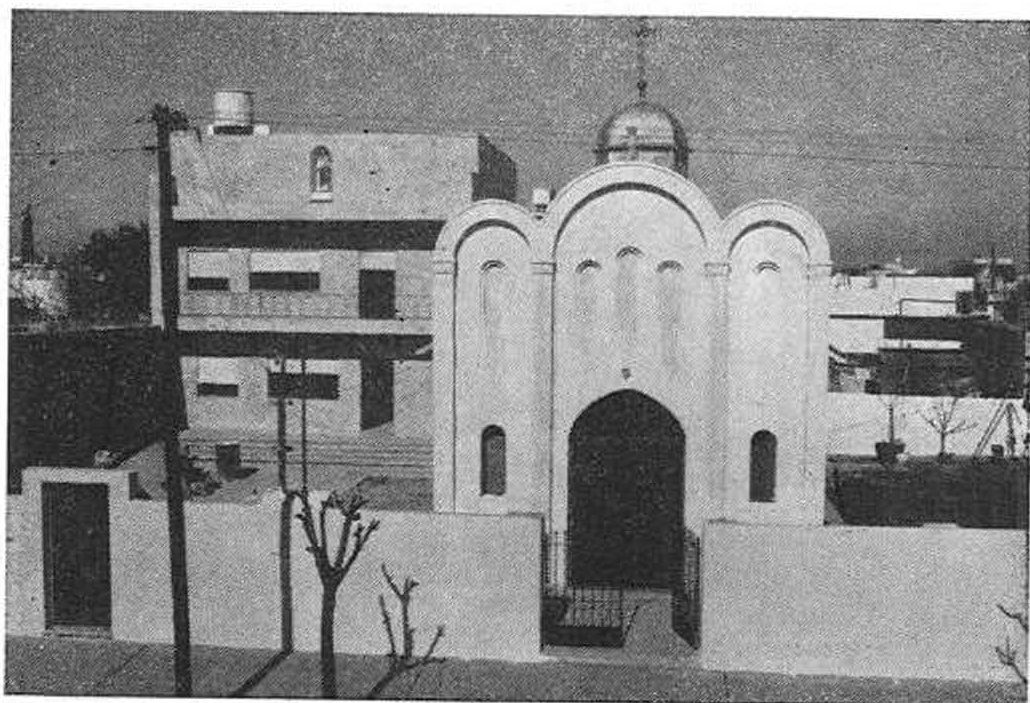
Укр. катол. капличка св. Михаїла на кол. Фачинал, Мс.

Нутро каплиці св. Василя Великого в Буенос-Айрес

Укр. катол. церква, дім ОО. Василян і Колегія СС. Василянок в Беріссо

Укр. катол. церква у Віллі Аделіна (Буенос Айрес), злівого боку дім Св. Василиянок

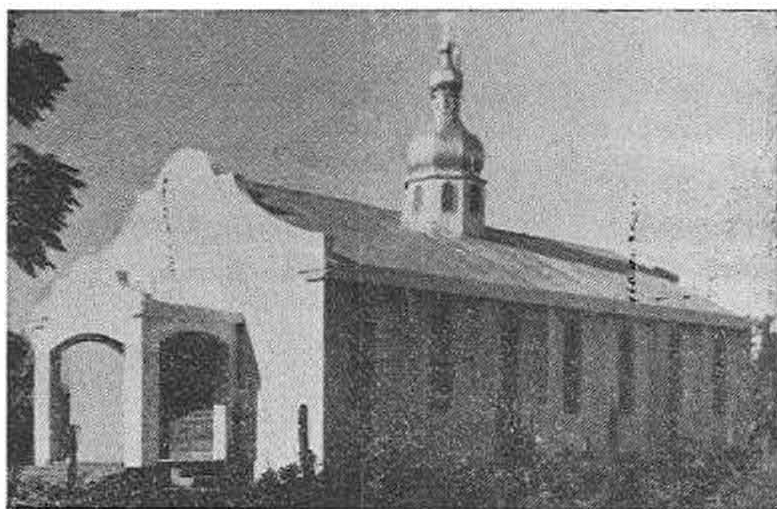

Впр. о. М. Марків, ЧСВВ. проповідує на Кампінас, Місіонес — 1953 р.

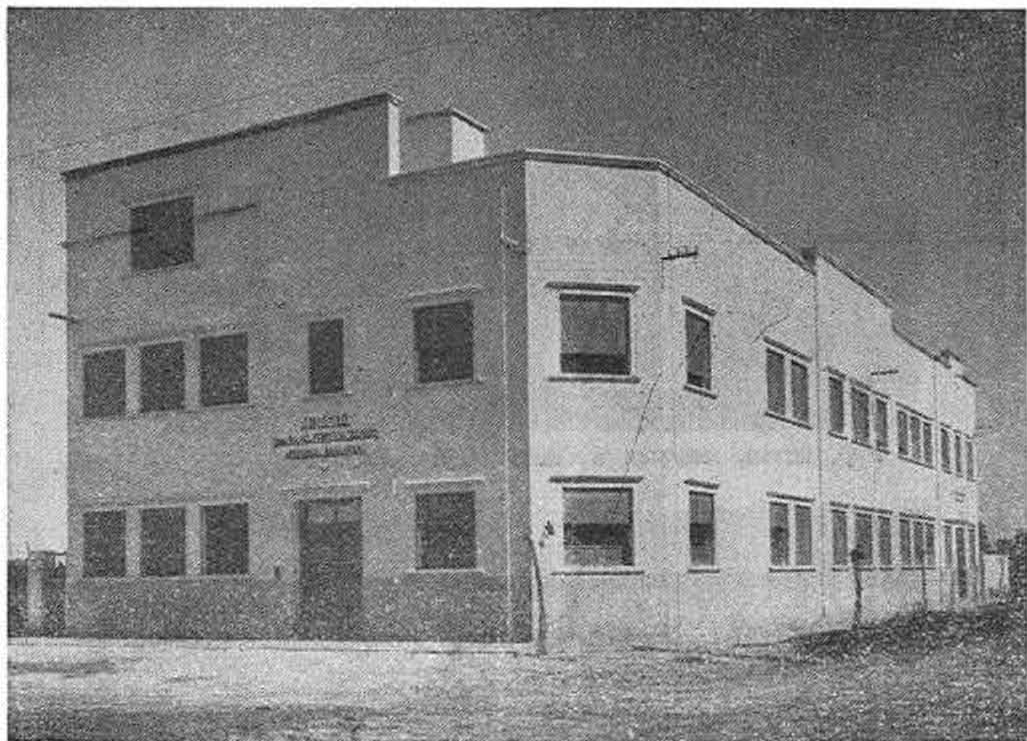
Укр. катол. каплиця в Санта Марія, Місіонес

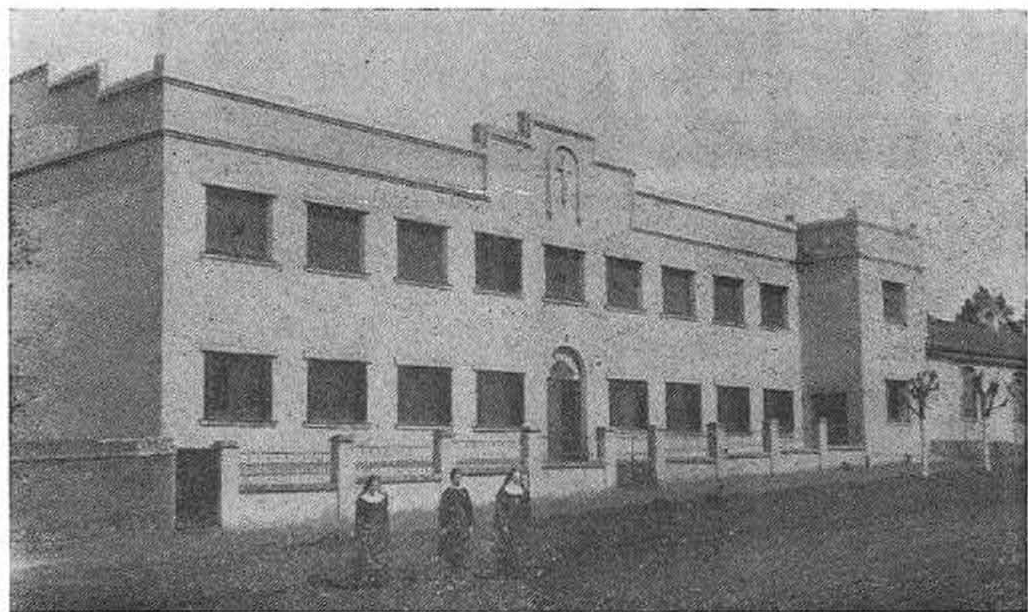
Укр. катол. церква в Кармен, Парагвай

**Укр. катол. церква у Фрам,
Парагвай**

Колегія СС. Василянск в Беріссо (Пров. Буенос Айрес)

Колегія "Христа Царя" - СС. Василянск в Апостолес

Посвячення церкви на Бельграно, Місіонес

Перше св. Причастя в Апостолес і о. Вапрович

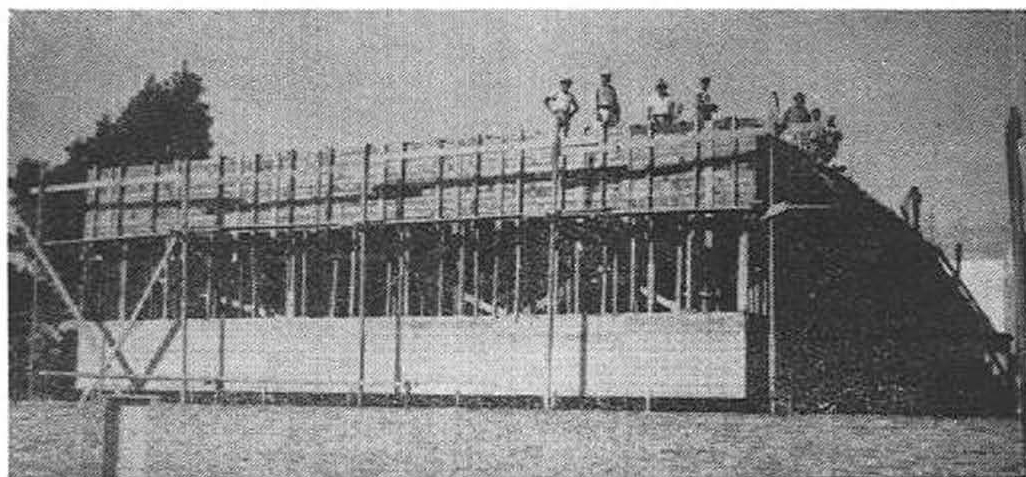
Впр. о. Мартирій Котович, ЧСВВ. посеред дітей — Перше св. Причастя

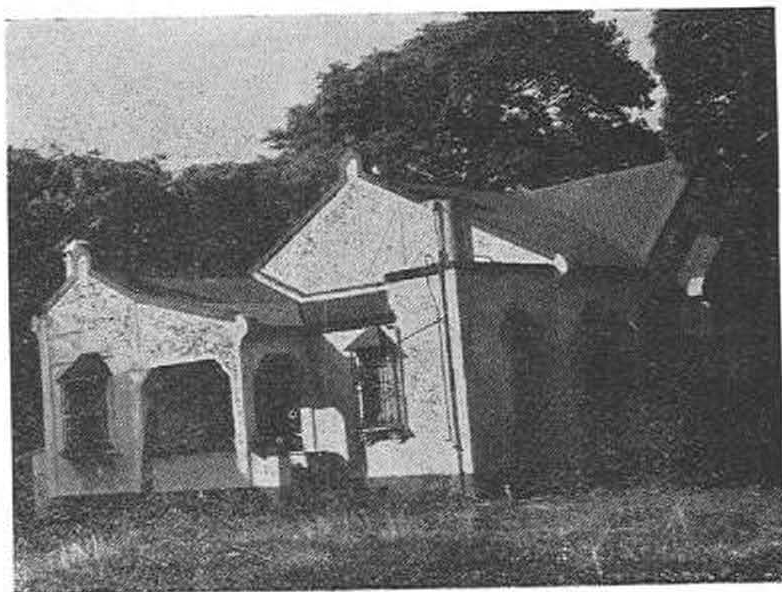
Перше св. Причастя в Апостолес в середині о. І. Майка, ЧСВВ.

Перший дім СС. Василянок
в Апостолес. Мнес.

Будова Пенсіонату і дому СС. Службниць в Ен Санче Суд — Чако

Дім СС. Службниць в Лявожоль (Буенос Айрес)

Закінчення св. Місії під проводом Впр. о. М. Маркова, ЧСВВ. - в Апостолес

Апостольство Молитви, кол. Туна і провідник о. Ю. Мельничин, ЧСВВ.

Всеч. о. Др. Василь Винничук, святить паски в Бовен, Мендоза.

Президія I. Конгресу укр. католиків в Аргентині, 1952 р.

Родина Ігнатія і Магдалини Ротчин з Апостолес

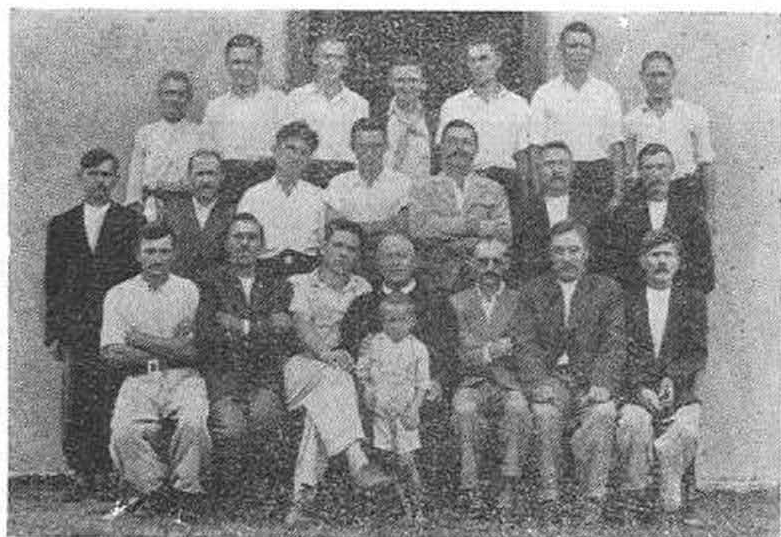

Родина Впр. о. Миколи Гембаровського, ЧСВВ. в Апостолес

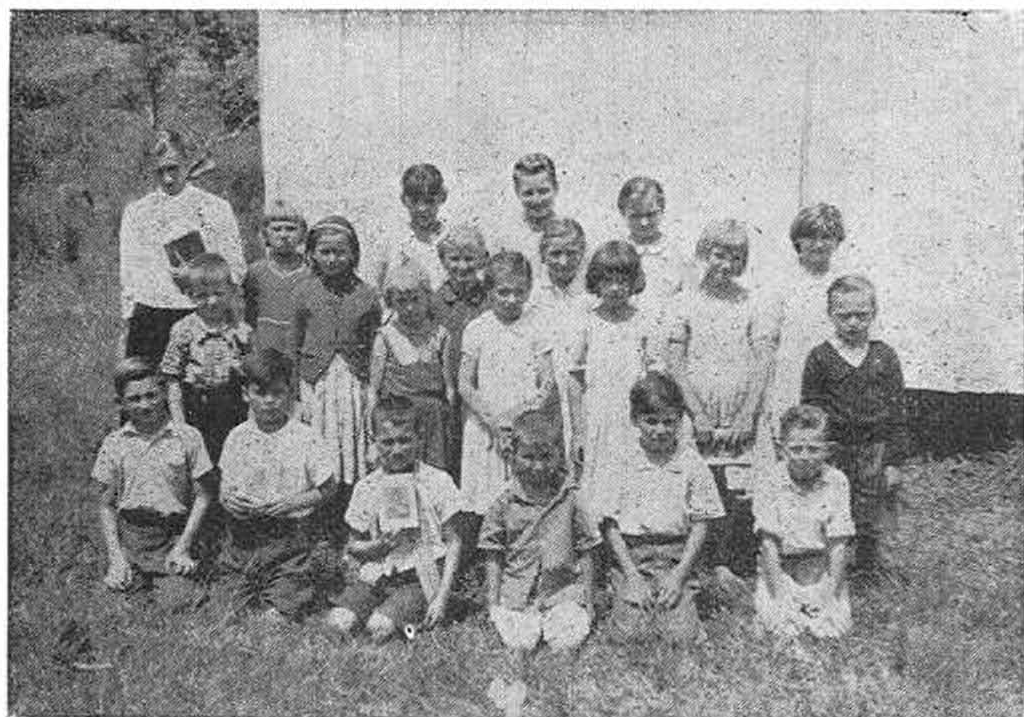

Впр. Сестри Василянки в Беріссо, з нагоди Канон. Візити Впр. о. Кінаха, 1947 р. зліва до права: о. Майка, о. Г. Кінах, о. Й. Лабай і о. Ю. Мельничин

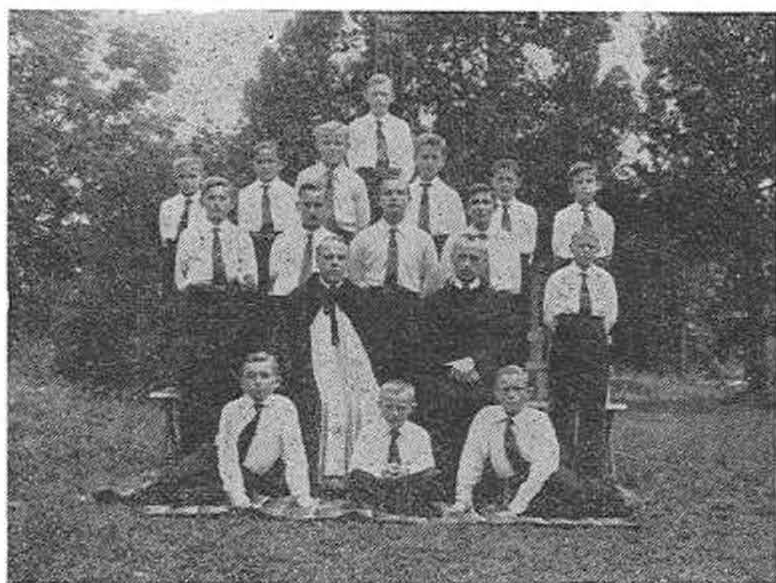
Будівельний комітет церкви на Пікада Галіціана з о. Евстахієм Турковидом, ЧСВВ.

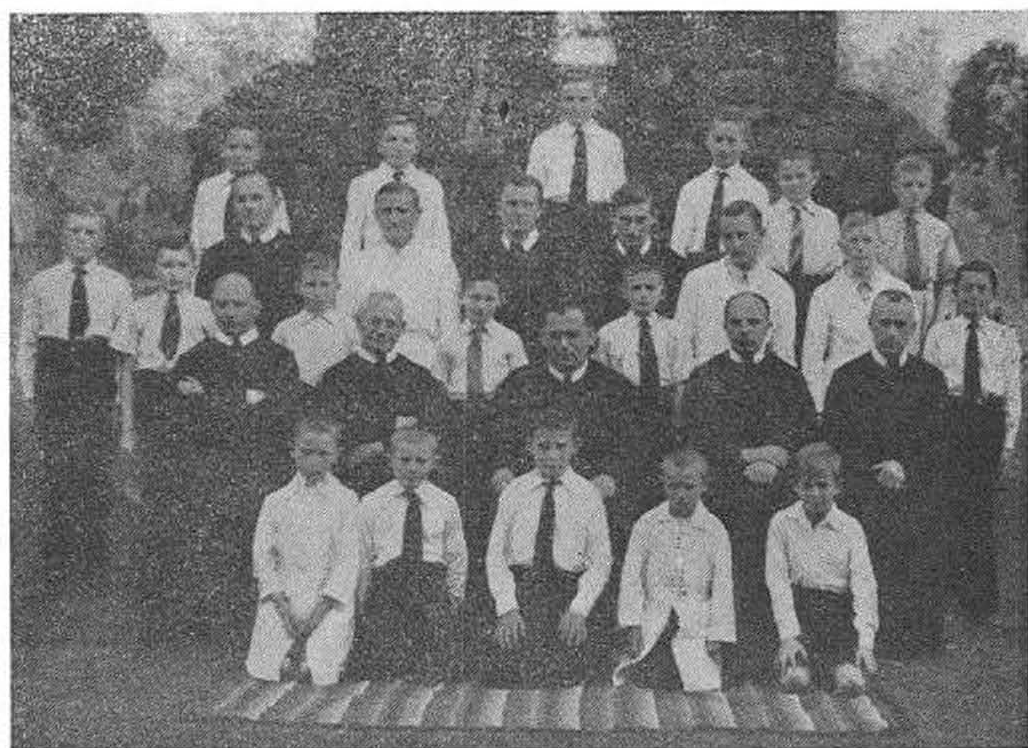
Катехизація на кол. Бельграно, Місіонес — 1967 р.

о. Іринеї Білян, ЧСВВ. між індіанами, кол. Дос де Мажо, Місіонес

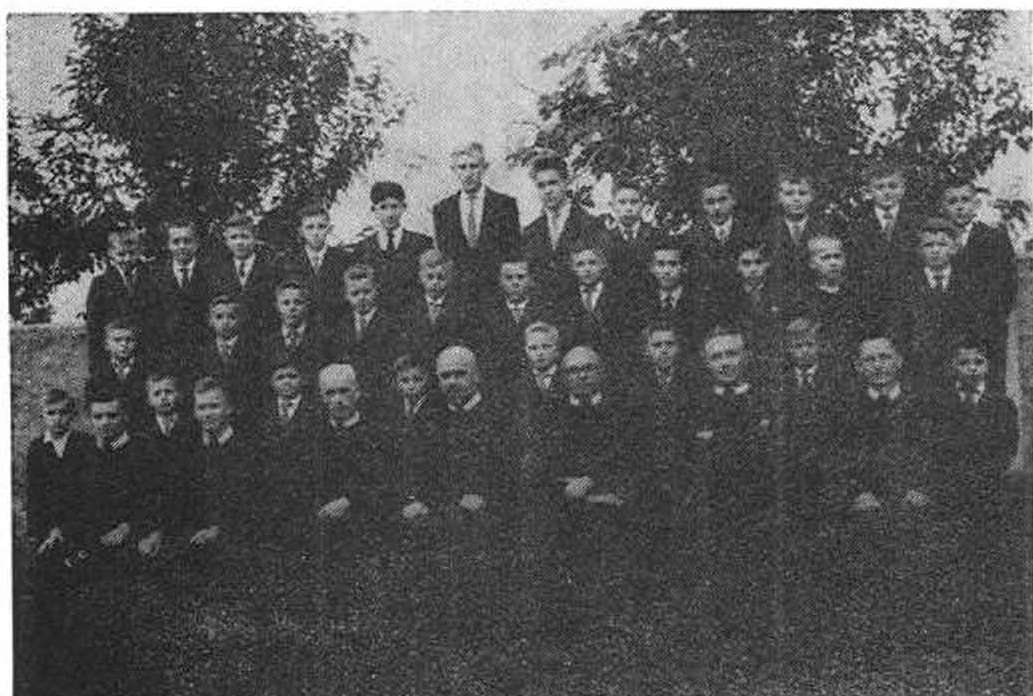
Початкова - Мала Семінарія в Апостолес; посередині місіонар о. Галабарда і Префект о. Ю. Мельничин, ЧСВВ.

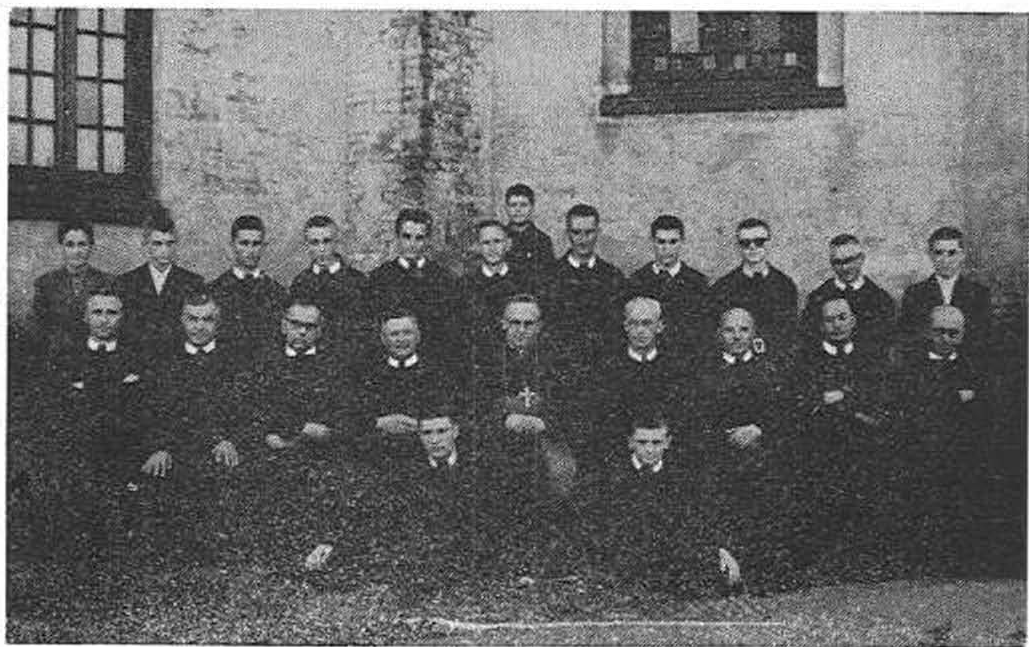
Новіціят і Мала Семінарія ОО. Василян в Апостолес. Посередині Впр. о. П. Миськів, ЧСВВ. Генер. Економ — 1951 р.

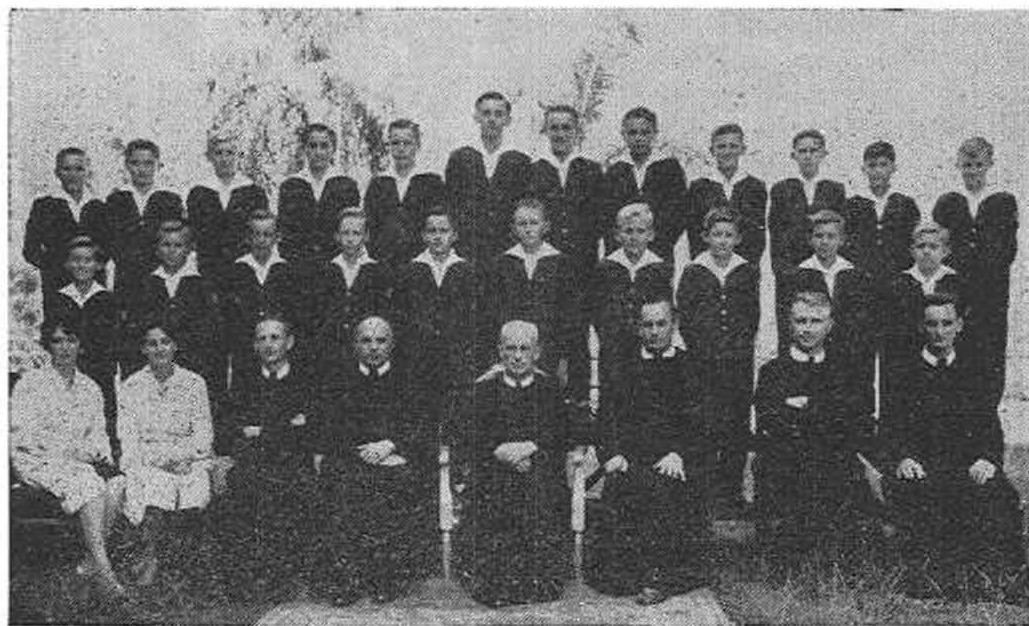
Хор Семінарії св. Йосафата у 100-річчя смерті Т. Шевченка на концерті в Посадас

Чернеча Братія і Мала Семінарія з нагоди відвідин Всесв. о. Протоархимандрита Атанасія Гр. Великого, ЧСВВ. в Апостолес — 1964 р.

Чернеца родина ОО. Василян в Апостолес з Кир А. Сапеляком — 1962 р.

Мала Семінарія в Апостолес зі своїм зарядом й учителями

Українська Громада в Монтевідео - Уругвай

Рідна школа на Валентин Альсіна, 1947 р. Посередині о. Ю. Мельничин, ЧСВВ.

Управа Апост. Молитви 1953 р. в Апостолес і провідник о. Родіон Головацький, ЧСВВ.

Перша Марійська Дружина Дівчат в Буенос Айрес 1948 р. і її провідник о. В. Ковалик, ЧСВВ.

Перше св. Причастя на Курапалігу — Буенос Айрес.

Мар. Дружина Дівчат в Посадас і провідник о. Ю. Мельничин, ЧСВВ.

Перше св. Причастя дітей на Л. Алем, Мнес. посерд. о. Д. Кашук, ЧСВВ. 1968.

Перше св. Причастя дітей на кол. Бельграно, 1968 р. посередині о. Д. Кашук і о. Хр. Хомин, ЧСВВ.

Апостольство Молитви в Апостолес.

о. Христофор Хомин, ЧСВВ, святить воду на кол. Лебіб, Кор. 1968 р.

Марійська Дружина в Сан Хосе, і провідник о. П. Ньюнка, ЧСВВ.

Перше св. Причастя на Ш. Капонес, Мнес. посередині о. П. Ньюнка, ЧСВВ.

Канонічна Візита Кир А. Сапеляка на Азарі, Мнес. — 1970 р.

Євхаристійне Лицарство при парафії ОО. Василян в Апостолес

Його Блаженство - Верховний Архiepиcкoп Йocиф Слiпий в Апocтoлeс, 1968.

Привiтання Його Блаженства Кир Йocифa Слiпoгo у вiйськoвiм квaртeлi в Апocтoлeс — 1968 р.

Колегія "Христа Царя" в Апостолес, з нагоди 10-річчя єпископства Кир А. Сапеляка

СС. Служebníці з Кир Андрієм Сапеляком в Саенз Пеня — Чако

**Сестри Василянки в Бовен —
Мендоза, і о. Др. В. Винничук**

Централа Т-ва "Просвіта" в Буенос Айрес — з нагоди Ювілею 1969 р.

Вакаційна Оселя ОО. Василян в Пунта дель Індіо зі своїм Зарядом 1953 р.

З посвячення дому Катехиток Пресв. Серця Ісусового, в Обера, Місіонес.

Катехитки Пресв. Серця Ісусового в Апостолес.

Катехизація в Кармен, Парагвай, посередині Всеч о. Йосиф Рісінгер - душ.

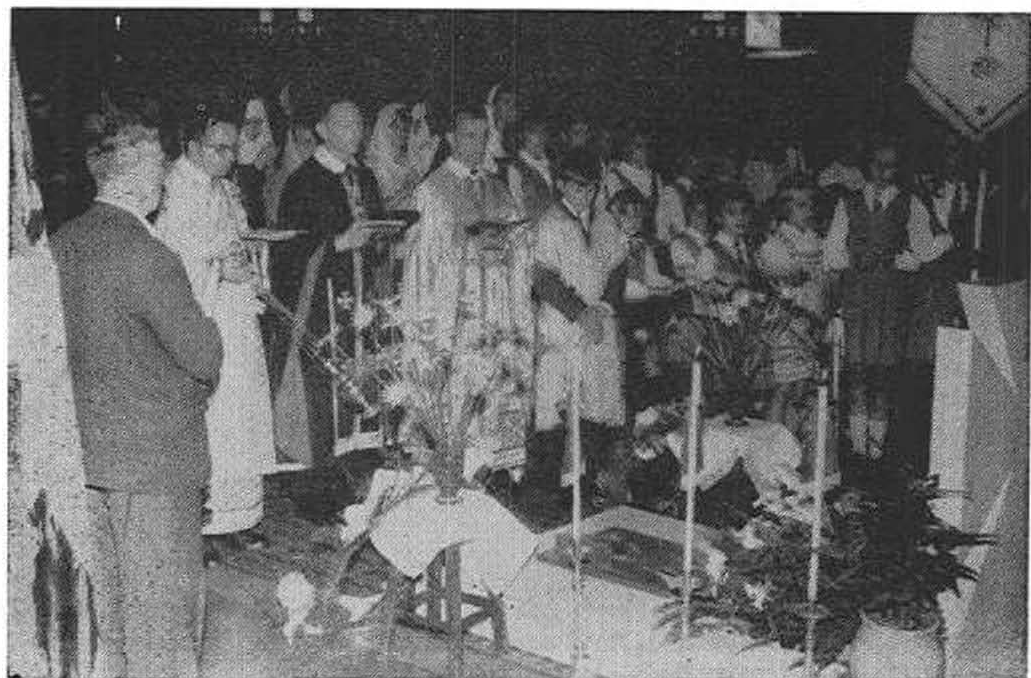
Інтернат Катехиток Пресв. С. Ісусового в Енкарнаціон, Парагвай

Закінчення катехизації на кол. Туна 1970 р.

Перше св. Причастя дітей на кол. Уніон, КОР. 1972 р.

Листопадова панахида в Апостолах.

Хор парафії Пресв. Тройці в Апостолес у 100-ліття смерти Т. Шевченка

Хор парафії Пресв. Тройці в Апостолес, з нагоди 60-річчя перших укр. поселенців

Балет "Просвіти" з Буенос Айрес в Апостолес

Балет "Г-ва Просвіти" у 70-ліття перших укр. родин в Апостолес

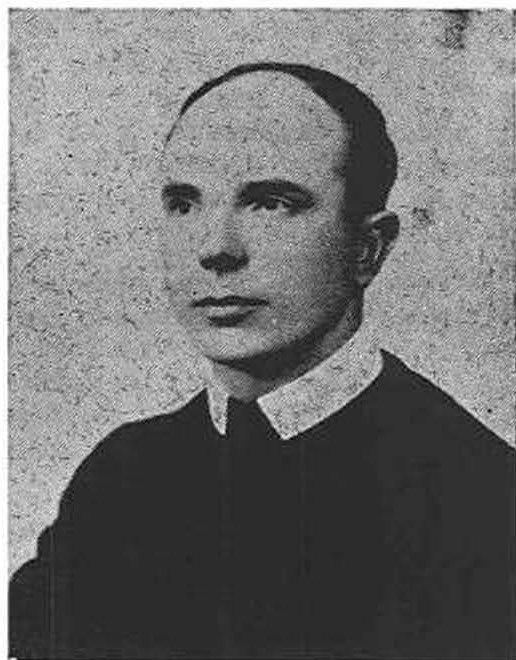
Український павільон на виставці в Апостолес, Місіонес — 1967 р.

**П. Й. Круховський грає на
цимбалах**

P. V. Kovalyk OSBM.

El Rito Ucraniano em mi vida

Впр. о. Володимир Ковалик, ЧСВВ 1-ий
М. Протоігумен ОО. Вас. в Аргентині

El Concilio Vaticano II, discurrió muchísimo sobre cuestiones pastorales, sociales y de otros problemas. Notable atención volcó sobre la liturgia y el rito que está estrechamente ligado a ella. Los Padres Conciliares consideraron y determinaron la igualdad de todos los ritos en la Iglesia Católica: «Estas Iglesias particulares gozan por lo tanto de igual dignidad, de tal manera que ninguna de ellas aventaja a las demás por razón de rito». (De las Iglesias Orientales). Estimularon el cumplimiento y fomento de los distintos ritos: «Es deseo de la Iglesia Católica que las tradiciones de cada Iglesia particular se mantenga salvas e íntegras...»

Como consecuencia de esto entre nosotros comenzó un movimiento por la conservación de nuestro rito ucraniano. Esta conservación, muchos la entienden y explican de múltiples maneras. Aquí se puede aplicar, aquello que San Francisco de Sales expresó hablando de la perfección; «No, escuché conversaciones sobre otros temas más que sobre perfección, pero pocos la practican. Cada uno la imagina de múltiples maneras» (Filotea)

Semejantes cuestiones se formulan acerca de la conservación

de los ritos; unos creen que el rito será guardado si se usan los ornamentos orientales en las iglesias, otros la limitan al uso de la palabra «ortodoxo», a la posición de pie para comulgar, o bien en la construcción de los iconostás en las iglesias. Más aún, hay quienes piensan que el rito será cultivado por el hecho de mandar a sus hijos a escuelas ucranianas o por enseñarles el abecedario, pero ni ellos ni sus hijos se preocupan por perfeccionar su lengua y cultura religiosa ucraniana. Algunos se alejan de tal manera que llegan a decir: «Hemos nacido aquí, fuera da Ucrania, lo mejor será que nuestro rito nos sirva para unirnos al del lugar».

Todo esto y mucho más se comenta y escribe. Unos quieren sinceramente la conservación del rito ucranio, en cambio otros, hablan bellamente pero en forma errónea y solapada, porque su fin último es liquidar este rito fusionándolo con el propio del lugar. En realidad lo dicho anteriormente es secundario para su conservación, pero sin embargo está unido estrechamente al mismo.

A nuestra sencilla idea para la conservación del rito ucraniano es menester: a) Un sentimiento conciente y voluntario de su identidad con a patria Ucrania. b) El dominio de las técnicas del idioma, escritura, lectura, dicción correcta, facilidad de pasar del idioma ucraniano al del lugar o viceversa; la lectura de libros, periódicos y diarios ucranianos. c) El conocimiento de la historia, geografía, literatura y cultura ucraniana en tal grado como la del país de residencia. d) La expansión del buen nombre propio, la defensa y conquista de nuevos simpatizantes a nuestra causa. e) Inculcar a nuestros hijos un amor generoso hacia la madre patria Ucrania y un perfecto conocimiento de su idioma y cultura. f) El sostenimiento de la pureza y genuidad del rito, no mezclando elementos extraños, ni tampoco propios sin el consentimiento del jerarca. En primer lugar evitando la introducción de otros idiomas fuera del ucraniano, ya que este tiene su parte primordial en el rito litúrgico. Cambiando el idioma cambiamos el rito. El Concilio Vaticano II, dice: «El que haya de ir a un pueblo extranjero (como misionero) que aprecie debidamente su patrimonio, idioma y costumbres. Aprendan las lenguas hasta el punto de hablarlas con soltura y elegancia y encontrar con ello una más fácil penetración en las mentes y corazones de los hombres». (Sobre activ. misionera de la Iglesia).

Como vemos el Concilio sostiene que el extranjero que va a cualquier país, en pos de un trabajo espiritual-religioso, debe saber — perfectamente su patrimonio, idioma y tradiciones. Y... qué decir — de los descendientes de ucranianos? Cómo deberán

saber todo esto cuando se consagran al estado espiritual para ello?

I — POR QUE? En los renglones siguientes quiero señalar los motivos — porque nosotros los descendientes de padres ucranianos estamos obligados a mantener nuestro rito y conocer ampliamente la cultura, el idioma y las costumbres de Ucrania.

En octubre de 1969 en Buenos Aires se realizó un «Congreso Pedagógico» de la sociedad judía de América del Sur. El tema fundamental gravitó sobre conservación y fortalecimiento de la entidad judía dentro de la emigración en estos países.

Gregorio Faygersoh en su palabra introductora entre otras cosas dijo: «La educación judía es la esencia de nuestra existencia...» — Nuestro llamado ha de ser preparar a vuestros hijos ala vida y la cultura judiá desde la más temprana edad» («Mundo Israelita» Bs. As. 18. X. 69. pág. 13).

La principal inquietud de los dirigentes judíos dispersos en el mundo era y es: entregar a sus descendientes su cultura, haciéndolo conscientes de su identidad con esta nación. A mí parecer, no me equivoco al afirmar que semejantes inquietudes albergan todos los grupos nacionales emigrados. No hay países ni dirigentes nacionales que quieran la nacionalización de los inmigrantes. Por lo contrario, tanto antes como ahora, las autoridades de los países, como ser embajadores, cónsules, etc. tienen entre otras obligaciones la de proteger a los inmigrantes, ayudándoles a subsistir en la tierra extranjera. Esta manifestación es general y estable: brota de las leyes naturales del amor y gratitud hacia la nación de nuestros padres.

LEY NATURAL: Los profesores de teología moral, Regatillo y Zalba T. I. escriben, que la virtud de la piedad (pietas), es una virtud moral especial, nos ordena a amar a nuestros progenitores y a la patria profesarles obediencia y respeto. Virtud que nos obliga saturar las deudas de gratitud por la vida, por los bienes recibidos, educación, protección, semejante a la que damos a Dios nuestro Creador, Señor, Benefactor (E. F. Regatillo y Zalba. I. T. «Teología Moral Summa» Madrid, 1953. T. II, pág 200-202). Análogamente se expresan los moralistas Regatillo y Zalba dicen claramente «La piedad respecto a la patria se hiera con el patrioterismo, cuando con la palabra o la acción ofendemos a la justicia respecto a otros países, como así también por la falta de piedad de aquellos que se designan — «Cosmopolitas o ciudadanos del mundo». Entre aquellos cosmopolitas habría que incluir a nuestros «activistas políticos y religiosos» que desean liquidar todos los ritos, volcándolos en uno: el local.

El célebre Papa León XII, en su encíclica «Sapientiae Christianae» 10. 1. 1890), habla del primordial deber del cristiano res-

pecto a la patria: «Cuando la ley natural, nos obliga a amar y defender nuestra nación. . amarla a tal punto de no dudar entregar por ella la sangre y la vida, tanto más es la obligación del cristiano de amar a su Iglesia».

Es similar lo que nos dice el Papa Juan XXIII, en la encíclica «Pacem in terris» (11. 4. 1963): «Los rasgos característicos se deben considerar como bienes sociales muy especiales, con ellos se distinguen los distintos grupos humanos...» Todas las sociedades políticas tienen un deber similar de respetar todos los derechos, es decir así, evitar las acciones, que perjudican los derechos ajenos» (59) «En esta materia hay que afirmar categóricamente, que todo lo que se realiza para oprimir, limitar o aniquilar la vida y el desarrollo de las minorías étnicas, afrenta gravemente a la justicia, y aún más, si es orientado a la extinción de algún grupo. Por lo contrario se requiere que la autoridad pública procure la conservación de los valores humanos de las minorías étnicas, en primer lugar de su idioma, cultura y tradiciones».

Análogamente escribe el Papa Pío XI, en la encíclica «Urbi Arcani» 23. XII. 1923, «El amor a la patria y a la nación es fuente de muchas virtudes de admirable y digno heroísmo».

De lo dicho, vemos que amar, respetar, conservar y fomentar los rasgos regionales (étnicos) su cultura, etc. es una obligación de la ley natural, una disposición del 4º y 5º mandamiento, como lo explican los moralistas y Papas de Roma. Quién no guarda tales mandamientos pero los viola, peca gravemente y es un transgresor; es indiferente que es o no conciente de ello que le agrada o no. Sucede lo mismo que cuando no cumple otros mandamientos de Dios. Pues posee libre voluntad y nadie puede obligarlo físicamente a guardarlos. Porque Cristo ha dicho «Si — quieres salvarte guarda los mandamientos», el que no guarda las leyes naturales o las divinas es ante Dios y ante la faz de las virtudes un infractor, «Pero esa gente que no conocen la ley son unos malditos» — (S. J. 7. 49).

Con este proceder se incurre en falta más grave aún, cuando se trate de personas consagradas. obispos, sacerdotes, religiosos. Puesto que son maestros de leyes naturales y divinas, deberían ser «Luz del mundo» y sin embargo se convierten muchas veces en motivo de escándalo. Se llega, hoy, a que algunos consagrados al estado religioso, en reuniones comunitarias temen o se avergüenzan evocar su lengua materna, su Iglesia, su rito, con el verdadero nombre «ucraniano» y usan algunos generales o indefinidos: «nuestro idioma, nuestra Iglesia, nuestro rito». Acaso esto no demuestra falta de carácter y no es una vergüenza para nosotros — frente al mundo?!

II — EJEMPLO DE CRISTO Y DE LOS SANTOS

San Basilio Magno escribe «Pasemos a la vida misma de nuestro Salvador, la que pasó en cuerpo, dejando ejemplo para aquellos que quieren vivir piadosamente, ejemplo y paradigma de virtudes, para que todos mirando esta imagen, logren una copia fiel, y no arruinen el modelo con imitaciones falsificadas» (Enseñanzas Monásticas P. 4. 4.).

Qué leemos en la Sagrada Escritura sobre este tema? En primer lugar San Mateo nos ofrece la genealogía de Jesucristo (Mat. 1. 1. 17). — Comenzando desde Abraham (Éxodo 2. 24), Segundo, que Cristo es de nacionalidad judía. A ello se refieren las palabras del Arcángel, dichas a María en momentos de la anunciación: «Y el Señor Dios le dará el trono de David, su padre». (Luc. 1. 32). Vemos que el Espíritu Santo señala también la descendencia nacional de Jesús.

Cristo nació, vivió y trabajó en el Imperio Romano, que en aquella época poseía la cultura griega. Seguramente sabía el idioma, aunque no concurrió a las escuelas que las impartían. «Cómo sabe éste letras sin haberlas estudiado?» (J. 7. 15). A sí mismo Jesús se considera hijo de la nación judía, habla y enseña en su idioma (el arameo). Aunque vino a implantar el nuevo testamento, no aniquila el antiguo pero cumple con exactitud las leyes y tradiciones de su pueblo, aún viéndolo pobre oprimido y despreciado. Ante todos ha dicho «No he sido enviado sino a las ovejas perdidas de la casa de Israel» (Mat. 15. 26). Se angustiaba y entristecía por la desgracia y orgullo de la nación judía (Luc. 13. 14, Mat. 23. 29-39).

Semejante es lo que vemos en María Santísima. Nacida y educada bajo el Imperio Romano y la cultura griega, seguramente sabía estos idiomas, a mi parecer, ni se puede pensar que hablara a su hijo en idiomas extranjeros. Se preocupaba también de la suerte e infortunio de Judea lo demuestran sus palabras a Sta. Isabel en su visitación: «El volvió a la casa de Israel su servidor, acordándose de su misericordia, como prometió a nuestros padres Abraham y sus sucesores por los siglos» — (Luc. 1. 54). María reconoce a Abraham, Isaac, Jacob, etc. como sus primeros padres, se siente unida a ellos, afirmando su identidad.

El apóstol San Pablo presenta a los judíos y a sus descendientes el ejemplo de Moisés, quien nació en tierra extranjera, se educó allí y cuando le sonreía la suerte de Egipto, reconoce su descendencia judía y comienza a vivir y trabajar para su pueblo. Sus palabras son las siguientes: «Por la fé. Moisés apenas nacido fue ocultado por sus padres tres meses... Por la fé, Moisés siendo mayor, rehusó ser llamado hijo de la hija del faraón;

escogió más bien ser maltratado con el pueblo de Dios, que disfrutar de las delicias pasajeras del pecado, considerando mayor el aprobio de su nación, que los tesoros de Egipto, sin temor a la ira del rey; se mantuvo firme, como si viese al invisible» (Hebreos 11. 23-27). El ejemplo de Moisés «pega en la cara» y confunde a muchísimos modernos «Moiseses», dispersos por los «Egiptos» países, de todo el mundo.

San Pablo aunque pertenecía a la sociedad romana; por su sangre, cuerpo y nacionalidad era y se consideraba judío. Dijo al soldado que lo mandaba azotar «Es licito azotar a un ciudadano romano y no juzgado aún?» Al escuchar esto el soldado fue y refirió al tribuno diciéndole — «Qué vas a hacer. este hombre es romano». Fue el tribuno le interrogó «Dime, eres tú romano? Pablo dijo «Sí»; el tribuno le dijo: «Yo logré este derecho de ciudadanía por una gran suma» y Pablo le respondió «Yo la tengo de nacimiento» (Hechos. 22. 25-28).

Como vemos, San Pablo distingue claramente dos cosas: nacionalidad y ciudadanía. La nacionalidad no depende del lugar de nacimiento, sino de la sangre de los padres, es decir de su descendencia nacional. En cambio la ciudadanía se puede adquirir: comprándola, pidiéndola, o lograrla por la natalidad en tal país. San Pablo, aunque era ciudadano del poderoso Imperio Romano, se sentía de nacionalidad judía, y cumplía con sus leyes, idioma y cultura.

El Concilio Vaticano II permitió la introducción de la cultura e idioma local a los oficios religiosos. Con ello manifiesta que no quiere la fusión ni destrucción de la cultura nacional e idioma. Por lo contrario, la Iglesia valora notablemente los tesoros de cada sociedad nacional y quiere que su conservación perdure. «Es deseo de la Iglesia Católica que las tradiciones de cada Iglesia particular o rito se mantengan salvas e íntegras. (De las Iglesias orientales, 2) ...«Tengan todos presente que el conocer, venerar, conservar y favorecer el riquísimo patrimonio litúrgico y espiritual de los orientales es de una gran importancia para conservar fielmente la plenitud de la tradición de cristianos orientales y occidentales» («Sobre el ecumenismo», III. 15).

En el decreto «De la actividad misionera», el mismo Concilio ordena: «Aprendan los alumnos (es decir los seminaristas, novicios y escolásticos) la historia, el fin y el método de la acción misionera de la Iglesia» (II, 16)... Esfuercense los institutos religiosos que trabajan en la plantación de la Iglesia en exponer y comunicar, según el carácter y la idiosincracia de cada pueblo... «Han de prepararse y formarse todos los misioneros — sacerdotes hermanos, hermanas, seglares cada uno según su condición, para que no se vean incapaces ante las exigencias de su

labor futura... El que haya de ir a un pueblo extranjero — aprecie debidamente su patrimonio, sus lenguas y sus costumbres. Aprendan las lenguas hasta el punto de usar con soltura y elegancia y encontrar con ello una más fácil penetración en las mentes y en los corazones de los hombres». (26). Entonces, queda claro, que incluso los extranjeros que quieren trabajar para nuestro pueblo deben aprenderlo — todo con perfección. Y, qué decir de los hijos de nuestra nación, que desean consagrarse al estado sacerdotal y entregarse totalmente al servicio de la nación y de la Iglesia?

III — A QUE ESTAMOS LLAMADOS? Los Padres Basilianos, Redentoristas, Studitos, Salesianos, Hermanas Basilianas. Siervas de María, Hermanas de la Sagrada Familia, Josefinas y otras como así también los del clero diocesano, siguieron a los fieles ucranianos tras el océano para protegerlos en la fe, en el rito y en la cultura ucraniana. Ninguno de ellos ha sido llamado para trabajar entre los paganos o fieles de rito latino. Por voluntad de la Iglesia y por lo tanto de Jesucristo, todas nuestras fundaciones religiosas tienen un solo campo de trabajo: la Iglesia Ucraniana, con rito ucranio. El Papa Pío X en su Bula «In Semper» (Año 1907) encargó a nuestro primer obispo de EE. UU., Exmo. Mons. Ortynskyj Sotero OSBM. procurar la conservación de la fe y el rito — ucranio. (Metrópoli Ucraniana Católica en EE. UU. 1959 - pág. 215). El programa impuesto por Mons Constantino Bohachewsky en las escuelas parroquiales era: «Conservar a la nueva generación para la Iglesia y la nación, hacerle conocer y amar su rito, aprender su idioma e identificarlos con la historia y cultura de la Nación Ucraniana» (Texto anterior, pág. 233). La Santa Sede sin cesar recuerda a nuestros Metropolitanos, Arsobispos, Obispos, Sacerdotes y religiosos para que procuren la conservación y expansión del rito ucranio y de su cultura.

LAS MAS FRECUENTES Y COMUNES EXCUSAS: «Nuestra emigración por fuerza mayor se desnacionalizará; por eso no es necesario cumplirlo todo con exactitud». Cuanto de verdad hay en ello? es imposible explicarlo. De toda manera, parece que no hay alguno que poseyendo un buen juicio no desee una larga existencia? Quién no se cura cuando está enfermo, o no defiende su vida cuando está en peligro? Algo semejante debería suceder con los ritos y patrimonios nacionales.

Aquellos que piensan y dicen esto, se equivocan doblemente,

pues suponen que Ucrania está condenada para siempre y que no se levantará jamás; que no tendrá su independencia o por lo menos la libertad social para sus habitantes. Consideran al régimen comunista como una fuerza que sobrepasa la humana; por ello debe caer irremediabilmente. Supongamos: resistirá diez, veinte, cincuenta años más... pero finalmente caerá, porque eso nos enseña la historia universal.

Cuando caiga el comunismo, o por lo menos las autoridades den una mayor libertad para entrar y salir del país, allí nuestra gente como la de todo el mundo, será nuevamente emigrante. Unos serán políticos — otros intelectuales, los terceros comerciantes, profesionales, etc. Entrarán y saldrán del país, es decir aumentarán la emigración ucraniana en el mundo. Sabemos que una nación tan pequeña como la de los checos o de los griegos, tiene su emigración desde siglos y sin embargo no desaparecen y no se desnacionalizan, unos se alejan y otros ocupan sus lugares. Por qué tendremos que ser excepciones y desaparecer totalmente? No, no desapareceremos!

OTRA DEBIL EXCUSA. «Los niños y jóvenes no saben el idioma... la Iglesia debe progresar, es decir tomar el idioma local...» Ninguna persona nace sabiendo su idioma ni un extranjero. Pero sin embargo lo aprende y hasta con perfección. Cuantas personas, incluso jóvenes de nuestro medio saben varios idiomas. Y por qué no podrán aprender el idioma de sus padres, el idioma que le entrega la Iglesia? Actualmente en el mundo se expande intensivamente el aprendizaje de idiomas, significa que esta tendencia es algo moderna! Si pasamos al idioma del lugar abandonando el nuestro, no progresamos sino retrocedemos. Somos unos dejados. Actualmente se aprenden los idiomas más difíciles como ser de los africanos, asiáticos, o las lenguas europeas, pagando grandes sumas por su enseñanza. Y, nosotros no aprenderemos el idioma de nuestros padres?

Sabemos que los ucranianos durante la ocupación austríaca en Galitzia desde la infancia aprendían tres idiomas: ucraniano, alemán y polaco. Actualmente en Suiza todo ciudadano sabe italiano, alemán, y francés. En Canadá es aprobado por el gobierno la enseñanza del francés y el Inglés. En muchas escuelas de EE. UU. se da la enseñanza bilingüe inglés y español? Qué señala todo esto? El progreso, la posibilidad de aprender idiomas, para satisfacer necesidades de nuestros tiempos.

POR QUE SUCEDE ESTO? Nuestros chicos, seminaristas o

secundaristas que han terminado el 7° y 8° año en una escuela ucraniana, o han cursado los estudios base para el ingreso al sacerdocio, apenas saben deletrear algunas frases, cuyo significado desconocen. Por qué sucede esto?

A mi parecer, esto se debe a varios motivos:

1 — El natural desprecio de niños y jóvenes al estudio; tanto más ahora cuando la mayor parte del tiempo se las pasan junto al televisor — o la radio, cuando leen vanas y fáciles historietas. El aprendizaje de un idioma exige un esfuerzo mayor y más cuando se requiere aprenderlo con perfección.

2 — La despreocupación, indiferentismo y oposición a lo genuinamente «ucraniano» de padres, jerarcas y superiores. Cuando los niños notan tal desposición, queda todo frustrado! Quizás concurren a estudiar lo «ucraniano», pero en realidad perderán el tiempo sin aprender nada. Cuando al natural desgano de los jóvenes se suma la mala disposición de sus principales educadores, las consecuencias son una fatal ruina. Y que los jóvenes candidatos al estado religioso y sacerdotal no saben adecuadamente el idioma, la cultura y el rito, son culpables en mayor grado sus padres, jerarcas y superiores quienes por sus políticas injustificadas y por sus solapadas y malas razones, no exigen estos conocimientos y peor aún los alejan con sus ejemplos y hasta con sus palabras.

3 — Algunos piensan erróneamente que no aprendiendo el idioma de sus padres, dísliándose de «Ucrania» o de la «Iglesia Ucraniana» llegarán más pronto a algo más, encontrarán un lugar mejor en la nación que viven. Pero no sucede esto, porque los extraños, al ver cuan fácilmente se han alejado de sus «padres y mayores» concluyen justificadamente que más pronto aún abandonarán y traicionarán a su nación por razones bajas y egoístas. Por el contrario, tenemos muchísimos testimonios de que los intelectuales, los de buena posición, personas extrañas, estiman notablemente a aquellos que saben muchos idiomas, que honran, aman y conservan los valores nacionales heredados de sus padres.

Estas son a mi parecer, las razones esenciales, sobre todo de carácter psicológico que inciden negativamente en los niños y jóvenes por las que no aprenden o, y no aman la cultura ucraniana. Después de una seria meditación brota en conclusión que así proceden los haraganes de inteligencia muy limitada y sin

carácter! quien no aprovecha sus talentos, quien transgresiona las leyes de la Iglesia, jamás será honrado ni hombre de carácter!
— Excelentemente proceden los que siguen el consejo de Tarás Shevchenko:

«Estudiad hermanos míos
pensad, leed
lo ajeno aprended
de lo vuestro no reneguéis!

(Traducido por H-na. Martha OSBM.)

Начальство

Autoridad

Quiénes fueron los Cosacos ?

Muchos escritores y periodistas escribían y hablaban de los «cosacos», del «país de los cosacos», del «Estado cosaco», etc. En la opinión pública occidental se hacen a menudo falsas interpretaciones sobre estos guerreros, que han creado una época en la historia de Ucrania. Por eso consideramos oportuno dar ciertas orientaciones muy sumarias y generales, sobre los cosacos.

Hay que distinguir varios grupos de cosacos, como los cosacos del Don, del Terek, del Wolga, de Yaik, y otros, y los cosacos de ZAPOROZHE (Zaporoquenses); sólo éstos últimos eran los ucranios, y pertenecen ya a la historia. Los cosacos surgieron en las zonas que limitaban con la estepa, de donde siempre surgían las hordas errantes y nómadas. Por la necesidad de crear su propia autodefensa se formaron las comunidades de los guerreros-agricultores que son los cosacos. El nombre es de procedencia turca y significa «el jinete guerrero», según una teoría, o «el mejor», según otra.

Cuando las incursiones de los tártaros de Crimea y los turcos hacia dentro de Ucrania se hicieron más y más frecuentes, de entre los campesinos más valientes se formó una especie de guardia fronteriza o una orden militar que se propuso defender la población y atacar a los invasores. Estos cosacos establecieron su cuartel general en varias islas del río Dnipro (Dnieper), en el sur de las conocidas cascadas graníticas (Porohy), en el mismo río. Este cuartel general se llamaba «SICH». De aquí el nombre «siehovyk» o «zaporozhez», es decir, «aquel que vive detrás de las cascadas». En el siglo XVI y en la primera mitad del XVII, estos cosacos veían su misión principal en combatir a los tártaros y turcos, liberar los prisioneros hechos durante sus incursiones. Salían, en boques especiales, adaptados a la navegación por río y mar, llamados «chayqué», se lanzaban hasta el mar Negro y Bósforo, y asaltaban las galeras turcas con botín y los prisioneros. Durante el invierno muchos regresaban a sus aldeas; otros quedaban en las islas, ocupándose de la pesca, de la caza, etc.

Desde la mitad del siglo XVII, los cosacos ucranianos asumen otros papeles: de defensores del pueblo ucranio contra la opresión de los feudales polacos, defensores de la ortodoxia y, en fin,

como clase dirigente en la lucha por la independencia de Ucrania. Hetman (general de los cosacos), Bohdan Jmelnytsky, logró crear un Estado cosaco, independizandole de Polonia y entrando en alianza con Moscovia. En éste Estado, los cosacos formaban una clase dirigente, una aristocracia. Teniendo tierras, en las cuales trabajaban los campesinos, ellos servían militar y políticamente al país. Se puede decir que el Estado cosaco fue una república militar, la población se dividía en regimientos, que fueron a la vez distritos militares y políticos. Los regimientos se dividían en compañías.

Después de la derrota de Ivan Mazepa (Hetman - jefe - de los cosacos que se unió con Suecia de Carlos XII y se sublevó contra Russia de Zar Pedro el Grande) el gobierno ruso empezó, paso a paso, a liquidar la autonomía del Estado ucranio. En la segunda mitad del siglo XVIII liquidó el Estado cosaco y destruyó el cuartel general «Sich» en las islas de Dnipró. Algunos se marcharon a Kuban, a allí, junto con los cosacos del Don, continuaron su vida de guerreros, sirviendo en la caballería rusa. Muchos oficiales cosacos pasaron al status de los nobles rusos («Dvoriany») y el resto fue reducido al status de campesinos libres. Pero cuando en la mitad del s. XIX en Russia, fue abolida la esclavitud, desapareció también esta diferencia entre los campesinos libres (antiguos cosacos) y no libres.

«Oriente Europeo», 1957, N. 26

RITO UCRANIO

«? Quién no se conmueve después de haber asistido a este rito! Cuanto quisiera yo retener para siempre este sentimiento de éxtasis que llenó mi alma...! Cuán cerca en este momento ha sido este pueblo, que recibe siempre una mirada despectiva del mundo y nunca una buena palabra, el pueblo sobre el cual el destino dejó tan cruel y largo sufrimiento».

(Karel Vladislav Zapp: Cesty a procházky po Halické Zemi, Praha 1844)

«Se dice que la tierra de este país (Podolia) es tan buena y fértil, que si uno deja el arado en el campo, la yerba crece tan rápidamente, que después de dos o tres días el arado apenas puede ser encontrado...»

(Blaise de Vigenere: La description du Royaume de Pologne, París, 1573).

«El camino a través de Ucrania iba en gran parte entre inmensos jardines y entre los campos de todas clases de trigo, que crece tan grande como la talla humana y se parece a un océano sin costas. ¡Qué país tan bendito! ¡Qué pueblo tan bendito!»

(Pablo de Alepo - Siria: Diario (durante el viaje con el patriarca Macarius), 1654-55).

* * * *

«El país es tan fértil, que a menudo produce tanta cantidad de trigo que ellos no saben qué hacer con él por no tener ningún río navegable que desemboque en el mar, con excepción de Borysthenes (Dnieper), el que no es navegable desde 50 leguas por debajo de Kiovia a causa de las 13 rocas...»

(Guillaume le Vasseur de Beauplan: Description de l'Ukraine, Rouen, 1650, 1651, 1660, 1661).

««««————iiii————»»»»

UCRANIA SU TIERRA

«Todos conocen la riqueza de Ucrania; ella es el país más fértil del mundo. El suelo es negro, profundo y extremadamente productivo. Constituye una especie de meseta cubierta con innumerables barrancos y valles, con muchos arroyos y estanques... El campo queda adornado por multitud de árboles; los hermosos y atractivos bosques dividen la uniformidad de los valles. Esto constituye una ondulada superficie, proporcionando para el ojo una escena muy pintoresca.»

(General A. Marmont: Travels in Russia, London, 1840)

««««————!!!!————»»»»

UCRANIA Y RUSSIA

«Estoy agradecido por vivir en el país de los cosacos porque estos dos años que hemos pasado en Moscovia fueron penosos y estuvimos muy inhibidos en los pensamientos y movimientos, porque en este país ninguna persona puede sentirse libre y alegre salvo, tal vez, la población nativa. Sin embargo el país de los cosacos (Ucrania) era como nuestra propia patria para nosotros y sus habitantes con nosotros buenos amigos y compañeros.»

(Pablo de Alepo (Siria): Diario (durante el viaje con el Patriarca Macarius III, 1654-55).

«Ahora Ucrania forma una parte del gran imperio ruso. Pero como sucedió esto? Como pudo ser que los independientes cosacos se encontraron bajo el yugo moscovita? Como lograron los moscovitas poner las cadenas sobre estos cosacos, que en el pasado atemorizaban a los turcos, tártaros o polacos? Como sucedió que el sitio de Hetmann, elegido y ligado con los cosacos, esté ocupado por un gobernador moscovita?...

«A finales del s. XVIII, como es sabido, los gobernantes rusos empezaron a colonizar las estepas del mar Negro. La conquista ha costado a los ucranianos unos tremendos sacrificios durante varios siglos. Esta colonización se hizo con la ayuda de varios extranjeros que fueron especialmente privilegiados, teniendo préstamos del Estado, siendo libres de los impuestos, etc. De tales privilegios gozan también los rusos traídos de Moscovia. Al mismo tiempo, los gobernadores, rusos llevan una política distinta con respecto a los ucranianos. Ellos no solamente no disfrutaban de estos privilegios, sino que sus impuestos eran extremadamente elevados y arruinadores. Además, los gobernadores rusos les trataban con sospechas porque ellos eran cosacos, antiguos habitantes de Zaporozhe y seguidores de Mazepa (Mazepynski), siempre dispuestos a luchar por su independencia política y cultural, como por la decencia humana».

(Johannes Christian Engel: «Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Koza-ken, Halle, 1796).

* * * *

«Hemos entrado en un mundo diferente, hemos llegado a Ucrania. Todo aquí parece tan diferente; el campo, la gente, sus costumbres y sus casas, sus utensilios etc. En Ucrania, empezando ya con la provincia de Chernyhiv, vemos un pueblo completamente diferente-los ucranianos o los rusos pequeños, una sección de la familia eslava, totalmente distinta en sus caracteres espirituales e inclinaciones, como en su idioma, modo vivir, costumbres y habitaciones».

(Al. Petzholdt: Reise im westlichen Europaeischen Russland im Jahre 1865).

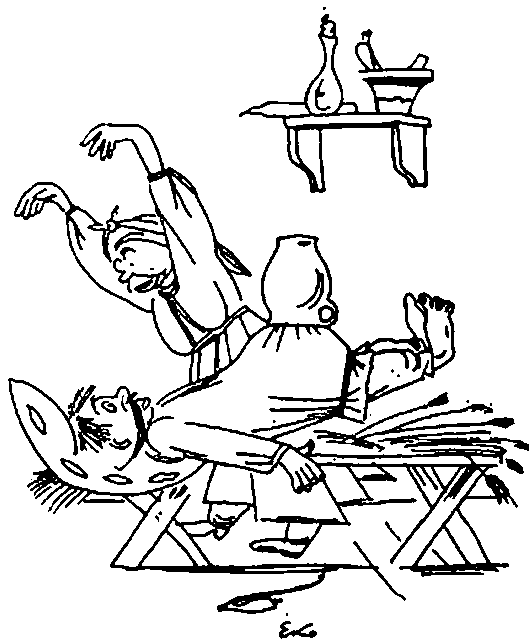
COSTUMBRES

«Los ucranianos viven en unas casas bien mantenidas que le sonrien a uno. No se quedan satisfechos en lavarlas cada sema-

«Rus se compone de numerosos pueblos que son subdivididos en varias tribus. Entre ellas hay un pueblo llamado Ludana, que es el más numeroso. Con sus negocios llegan hasta Andalucía, Rumia. Cunstantinia y los Cosares».

(Al Massudi; un escritor arabe del s. X).

Баба шенгуха

Curandera

Los Ritos Orientales

El rito, en general, es una forma exterior en ejecución de una función pública. Hay ritos civiles y religiosos o eclesiásticos. El rito religioso comprende el idioma, usos propios y las leyes en lo que se refiere a las formas litúrgicas, como también en lo referente a la constitución jerárquica, régimen y disciplina de una Iglesia particular.

El primer rito cristiano - litúrgico es el rito oriental, é usado por N. S. Jesucristo en la Última Cena. Después nacen distintos ritos orientales y occidentales. El fundamento o causa de fenómeno de distintos ritos puede nombrarse la naturaleza, el idioma, las costumbres y cultura de distintas nacionalidades. No se ajustan las naciones a los ritos, sino al revez. Es la voluntad de Dios la variedad de distintas nacionalidades y consecuentemente de distintos ritos. Por esa razón nuestro Salvador mandó al Espíritu Santo a los Apóstoles con los dones de distintas lenguas. Las nacionalidades, como también la variedad de los ritos manifiestan en sí la infinita sabiduría y hermosura de Dios.

La Iglesia, la mejor intérprete de la voluntad divina, siempre cultivaba, desarrollaba y perfeccionaba los ritos litúrgicos. Los ritos son uno de los efectos culturales de trabajos y de la presencia de la Iglesia en una nación. Ya en el año 250 escribía Firmiliano, Obispo de Cesárea de Capadocia a Cipriano: «La variedad de ritos, propia de cada ciudad nunca motivó la desunión de la Iglesia Católica». San Agustín dice: «Conserve cada cual el rito de la Iglesia a la que pertenece». Lo mismo enseñaban San Basilio Magno, San Juan Crisóstomo y otros Padres de la Iglesia.

Los Romanos Pontífices siempre insistían en la conservación y práctica de su rito. Ellos publicaron muchos decretos en esta materia antigua y recientemente: El Decreto de la Congreg. de Prop. Fide de 7. II. 1624; 7. 7. 1624; El Papa Benedicto XIV - 1742, 1743, 1744 y 1755; Clemencio XII, Pio VII, Pio IX; Gregorio XVI, León XIII; Pio XI, Pio XII 23. XII, 1945 - Motu Proprio, «Crebrae allatae» 22. II. 1949 (AAS. 949, N. 3). Los Romanos Pontífices obligaban a los sacerdotes cumplir con las disposiciones rituales bajo gravísimas penas.

El Concilio Vaticano II. «La Santa Iglesia católica, que es el Cuerpo místico de Cristo, consta de fieles que se unen orgánicamente en el Espíritu Santo por la misma fe, por los mismos sa-

cramentos y por el mismo gobierno; estos fieles, reuniéndose en varias agrupaciones unidas a la jerarquía, constituyen las Iglesias particulares o los ritos. Entre estas Iglesias o ritos vige una admirable comunión, de tal modo que variedad en la Iglesia no sólo no daña a su unidad, sino que, más bien, la explicita; es deseo de la Iglesia católica que las tradiciones de cada Iglesia particular o rito se mantengan salvas e íntegras; (Decr. «Sobre las Iglesias Orientales», & 2).

«Todos los clérigos y seminaristas deben ser instruidos en los ritos y, sobre todo, en las normas prácticas, referentes a los asuntos interrituales; es más, los mismos laicos, en la catequesis, deben ser informados sobre los ritos y sus normas. Por último, todos y cada uno de los católicos, así como los bautizados en cualquier Iglesia o comunidad católicas, convertidos a la plenitud de la comunión católica, conservan en todas partes su propio rito, lo fomenten y observen con el mayor ahínco»... «Sepan y tengan por seguro todos los orientales que pueden y deben conservar siempre sus legítimos ritos litúrgicos y su disciplina y que sólo han de introducirse cambios por razón de su propio y orgánico progreso» (ib. & 4-6).

LEYES Y NORMAS sobre ADMINISTRACION de los SACRAMENTOS

Bautismo: Can. 98; I. Entre los varios Ritos Católicos, cada cual pertenece a aquél con cuyas ceremonias fué bautizado, a no ser que el bautismo haya sido tal vez administrado por un ministro de otro rito o con fraude, o por gran necesidad, si es que no pudo hallarse a mano un sacerdote del rito propio o con dispensa Apostólica, cuando se dió facultad para que alguien fuese bautizado con determinado rito sin quedar adscripto al mismo. 2. No se atreven los clérigos inducir en manera alguna a los latinos a abrazar un rito oriental, ni a los orientales a abrazar al latino. 3. Sin licencia de la Santa Sede Apostólica a nadie le es lícito pasar a otro rito, o, después de legítimo tránsito, volver al primero.

La Comisión intérprete de Código de Derecho Canónico ha declarado que, si a petición de los padres, hubiera alguno sido bautizado contra el Can. 756, CIC. que dice: «La prole debe ser bautizada en el rito de sus padres. Si uno de los padres pertenece al rito latino, y el otro al oriental, la prole debe ser bautizada en el rito del padre, a no ser que otra cosa se halle determinada por derecho especial. — Si solamente uno de los padres es católico, la prole debe ser bautizada en el rito de éste» —

pertenecerá al rito de los padres en el que debió ser bautizada conforme al canon 756.

Confirmación: «La disciplina referente al ministro de la confirmación, que rige entre los orientales desde los tiempos más antiguos, restáurese plenamente. Así pues, los presbíteros pueden conferir este sacramento con tal que se con crisma bendecido por el Patriarca o un Obispo».

«Todos los presbíteros orientales pueden conferir válidamente el sacramento de la confirmación, junto o separado del bautismo, a todos los fieles de cualquier rito, incluso de rito latino, con tal que guarden, para su licitud, las normas del derecho general y particular. También los sacerdotes de rito latino que tengan la facultad de confirmar pueden hacerlo a los orientales, de cualquier rito que sean, guardando para su licitud las normas del derecho general y particular». (Decr. Igles. Orient. & 13-14).

Eucaristía: Están obligados los fieles a asistir a la divina liturgia los domingos y días de fiesta, o, según las prescripciones o costumbres del propio rito, a la celebración del Oficio Divino. Para que pueden satisfacer más fácilmente esta obligación, se establece como tiempo útil para el cumplimiento del precepto desde la tarde del día anterior hasta el final del domingo o día festivo. Se recomienda encarecidamente a los fieles que reciban la sagrada Eucaristía en estos días, y aun con más frecuencia, e incluso diariamente». (Igl. Or.). Sobre la Primera Comunión — nada se dice.

«Son libres los fieles de cualquier rito para recibir con devoción el Sacramento de la Eucaristía, cual quiera que sea el rito en que haya sido consagrado. Es de aconsejar, sin embargo, que cada uno cumpla en su propio rito el precepto de la Comunión Pascual. Los moribundos deben recibir el Santo Viático en su propio rito, pero en caso de necesidad urgente, puede recibirlo en cualquiera de ellos». (CIC. Can 866).

«Por mucha duración que tenga la costumbre de recibir la Eucaristía en otro rito, no lleva consigo el cambio de éste» (CIC. Can. 98, & 5).

Matrimonio: Para la validez del matrimonio:

«El párroco y el Jерarca del lugar asisten válidamente al matrimonio: Solamente dentro de los confines de su territorio, en el cual asisten válidamente a los matrimonios, no sólo de sus súbditos, sino también de los que no lo son, con tal que sean del propio rito» (Cr. allatae, can. 86, & 1, N. 2).

Para licitud del matrimonio: Los matrimonios, en cambio, de católicos de mixto rito, deben celebrarse en el rito del varón y ante el párroco de éste, a no ser que el varón, teniendo el domicilio o cuasi domicilio en la región oriental, consienta que el

matrimonio se celebre en el rito de la esposa y ante el párroco de ésta» (Crebrae allatae, Can. 88. & 3).

«Las proclamas matrimoniales debe hacerles el párroco propio» (Cr. All. Can. 13). En el caso de que los contayentes sean de rito mixto, las proclamas deben hacerlas los párrocos de ambos. Si razones serias aconsejan contraer el matrimonio en el rito de esposa, el varón debe munirse le pase del párroco de su rito, y presentar el certificado de su bautismo.

El matrimonio entre dos personas bautizadas, de las cuales una sea católica y la otra no, como constituye por sí mismo un obstáculo a la completa fusión espiritual entre los esposos, no puede contraerse lícitamente sin previa dispensa del Ordinario del lugar.

LOS GRANDES RITOS ORIENTALES y sus variedades.

Cada rito oriental tiene feligreses católicos y ortodoxos.

El rito **Alejandrino** tiene Coptos católicos — 83.000, los ortodoxos — 25.000.000;

Los **Etíopes** catól. — 60.000, los ortod. — 9.000.000;

El **Rito Antiojano**: Maronitas catol. — 850.000; Malancarenses catol. — 125.000; Sirios catol. — 80.000; Jacobitas ortod. — 830.000; Armenios cat. — 133.000;

Rito Bizantino: La Santa Misa se celebra según el formulario litúrgico de San Basilio Magno (diez veces por año), de San Gregorio Magno (Liturgia de los dones Presantificados unos días en cuaresma) y de San Juan Crisóstomo se celebra todo el año. Rito bizantino tiene el mayor número de los fieles como también de variedades-subdivisiones: bizantino-griego; bizantino-melquita; bizantino-italo; bizantino-ibero o georgiano; bizantino-ruso; bizantino-búlgaro; bizantino-rumeno y bizantino-ucranio, o simplemente **UCRANIO.***)

---

*- UCRANIA, UCRANIANOS, «AUSTRIACOS», «POLACOS»

La palabra y denominación: «Ucrania» ya era conocida en el sig. XII. (Ver artículo «Reseña de la Historia de Ucrania», por Dr. J. Tauryzdzyj.). El ingeniero francés BOPLAN en el año 1649 escribió su «descripción de Ucrania», y en 1650 dibujó varios mapas utilizando la denominación «Ucrania».

Antiguamente se usaba la denominación «RUS-rutheno». Pero cuando los zares moscovitas deseando unificar nacional y políticamente todas las nacionalidades subyugadas por ellos, usaron el nombre «Russia-ruso, los ucranianos, para distinguirse de los rusos, empezaron usar más frecuentemente la denominación «Ucrania-ucranio». Cada nación tiene el derecho cambiar su nombre-denominación, como lo hicieron los Italianos, Franceses, Argentinos y otros.

La parte occidental de la Ucrania, de donde llegaron los primeros colonos ucranianos para Argentina en 1897, era ocupada en aquel época por Austria y después por Polonia, consecuentemente los salientes tenían pasaportes «austriacos

LOS UCRANIOS EN EL MUNDO

El Arzobispado Mayor Ucrano tiene catol — 5.000.000; Ucrania Carpática — 461.000; en Hungría — 195.000; en Bucovina — 2.000; emigrados en USA — 750.000, en Canada — 450.000, en Brasil — 110.000, en Argentina — 110.000, en Australia — 14.000, en Inglaterra — 15.000, en otros países — 11.000, no contando a los ortodoxos que cuentan alred. de 45 millones.

EXERCADO APOSTOLICO PARA LOS FIELES UCRANIANOS, en la Rep. Argentina.

Erección canónica — Bula Ucrainorum fidelium, de 9 de Febrero de 1968, con jurisdicción sobre todos los ucranianos en el país. Primer Exarca: S. E. Mons. Andrés Sapelak, DB, c. Ramón L. Falcón, 3960, - Buenos Aires, - Tel.: 67-4192.

El Exarcado ucranio católico tiene 11 parroquias: una en Capital Fed., 4 en Gran Buenos Aires: Sarandi, Lanus Oeste, Ramos Mejía y Villa Adelina; en Berisso (Pcia. Bs. -As.) — una, en Pcia. Misiones — 4: Posadas, Apóstoles, Oberá, Alem; y en Bowen (Pcia. Mendoza) — una. Total: 51 Iglesias y capillas; sacerdotes seculares — 5, sacerdotes religiosos — 15; Religiosas — 89, casas religiosas — 15, Colegios — 6; Centros vocacionales — 4; publicaciones religiosas — 2.

INSTITUTOS: Orden de los Padres Basilianos (OSEM) — 12 personas.

Casas: Buenos Aires, c. Curapaligue, 760, Tel. 66-3612; Apóstoles, c. Tarás Shevchenko, 155 Tel 211; sede Provincial, Parroquia, Colegio «San Josafat», Seminario Menor; Berisso: (Pcia. Bs. -

---

y polacos» y llegando a la Argentina eran registrados como «austriacos o polacos» aunque por su nacionalidad eran ucranianos. Hoy día la Galitzia forma parte de Rep. S. de Ucrania.

Algunos periodistas argentinos hoy día, por ignorancia o por mala voluntad, en lugar de nombrar a los ucranianos por su específico propio nombre, quiere decir «ucranios», les nombran por el nombre genérico: «eslavos». Es la verdad de que cada ucraniano es un eslavo, pero no viceversa: cada eslavo no es ucraniano. Los polacos, rusos, checos, croatas, ucranianos etc. — todos son eslavos, quiere decir pertenecen a la RAZA ESLAVA, pero raza y nacionalidad son dos cosas distintas, no se identifican. Nadie dice hoy de un español, francés, argentino etc. que son romanos, eso resultaría hoy día ofensivo, aunque todos estos pertenecen a la raza romana. La inteligencia, cultura y justicia exigen que cada uno sea nombrado-denominado según su propio nombre específico.

As.) — c. Ucrania, entre 1 y 2: Parroquia; **OBERA** — c. Gob. Barreiro 752 - Parroquia.

Orden de las Hermanas Basilianas: (OSBM) — 75 personas.

Buenos - Aires, c. Caracas 370, Sede Provincial, Pensionado, Tel. 66-145; **Berisso**, c. Ucrania, Tel. 61692, Noviciado, Colegio; **Apóstoles**, c. Suipacha; Colegio Cristo Rey, Pensionado; **Posadas**, c. P. Rademacher 135, Colegio San Basilio, Pensionado; **L. Alem** (Misiones) - Centro Catequístico; **Bowen** (Mendoza), c. Centenario s/n: Escuela Parroquial y Centro Cat. **Villa Adelina** (Pcia. Bs. - As.) - Centro Cat. y Jardín de Infantes.

Congregación de las Siervas de la Virgen Inmaculada — 10 personas. **Casas:** Buenos Aires, c. Ramon L. Falcón, 3960. Tel. 67-4192 - Centro Catequístico y Obras parroquiales; **Llavallol** (Pcia. Bs. - As.), c. Ucrania, 50 - Sede de la Superiora Regional, Noviciado, Centro Cat. — Obras Parroquiales; **Saenz Pena** (Chaco); Pensionado y Centro Cat.

Catequistas del Sagrado Corazón de Jesús: 5 personas.

Casa - Oberá, Colegio «Santa Olga», Pensionado, Centro Cat. — Obras parroquiales.

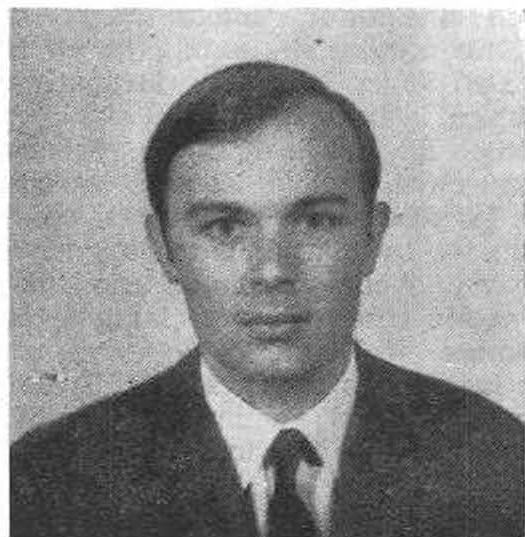
V. K.

Сраши 6парра

Sacristanes

Reseña de la historia Ucrania

Dr. Jeremias M. Tauryzkyj

destacado el prof. Projorovich en una conferencia celebrada en New York en el año 1963. La primera vez que se hablaba de «Rus» es en la explicación al trabajo de Aristóteles referentes al clima. Dicha obra fue escrita entre los siglos I antes de Cristo y II de nuestra era.

Al ir aumentando el poderío de Kyiv, capital de Rus' y a la vez capital de las tierras de los polanos, dicha denominación comenzó con el tiempo a abarcar otras regiones, para llegar en los tiempos de Bohdan Jmelnytskyj, Hetman de los Zaporogos, a comprender un extenso territorio que, incluso superaba en la extensión al que ahora conocemos como territorio de Ucrania. Por ello el Hetman Jmelnytskyj con todo derecho se intitulaba «Hetman de los cosacos zaporogos y de todos los rusos o ruthenos («Rus'» - en latín — Russenia-Ruthenia, y adj. rutheno). Todo

RUS — nuestro primitivo nombre: en el período más antiguo de la historia del país ahora denominamos UCRA-NIA, no se le llamaba así. Rus, fue nuestro genuino nombre. La teoría sobre la verdadera etimología de la palabra «RUS» que más fundamento y aceptación tiene y ha tenido, es la enunciada por nuestro gran historiador Miguel Hrushevskyj. En base a ella el nombre «Rus» es oriundo del territorio de Kyiv en el siglo VIII; el mismo se usaba mucho antes de la llegada de los normandos (variagos) comandados por RIURYK. Como lo ha

ello es avalado por el propio Het'man cuando en 1649, en la respuesta a los enviados polacos les dijo lo siguiente: «Quédense Uds. con su Polonia y defiéndanla, pero UCRANIA queda en nuestros manos, manos cosacos. Yo libero al pueblo rutheno de la hegemonía polaca». Entonces según B. Jmelnytskyj: Ucrania, Cosacos y Ruthenia significan una y la misma cosa.

Pero, cuando los moscovitas y su gobierno de zar Pedro I quisieron asimilar e identificar a la Ucrania con la Russia, ucranianos con los rusos usando para este fin el nombre: Russia, - los ucranianos para defenderse intrínsecamente de la asimilación, y para evitar la confusión política en el exterior, intensificaron el uso del nombre: «UCRANIA». Este nombre se usaba ya en la antigüedad, por ej. en los años 1187-89 en la crónica de Ipatiyv, cuando murió el Príncipe Vladimiro Hlibovych de Periaslav «y por él Ucrania con dolor lloraba». En el año 1215 los polacos «tomaron Berestia, Uhrovesk, Vereschyn, Stolpie, Komov y toda Ucrania». A fines del s. XVI en los albores de la república cosaca, dicha denominación — Ucrania — es utilizada para designar a las tierras comprendidas entre Kyiv y el curso medio del río Dnieper. Con el florecimiento de la nación cosaca durante las guerras del Het'man Jmelnytskyj, el nombre — Ucrania — se extiende sensiblemente y abarca también las tierras de Occidente. El zar Pedro I en su tratado con Turquía utiliza el nombre de Ucrania: «si bien Turquía tuvo pretenciones hacia el territorio de Ucrania a ambas márgenes del Dnieper...»

En Europa Occidental el nombre «Ucrania» fue popularizado principalmente por el ingeniero francés de nombre Boplán que vivió algún tiempo en Ucrania sirviendo a los polacos. En 1649 él escribió su «descripción de Ucrania» y en el año 1650 dibujó varios mapas utilizando la denominación «Ucrania». En el mapa holandés del XVII siglo figura también el nombre «Ucrania» y Johannes Christian Engel escribió historia de Ucrania: «Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Kosaken», Halle, 1796.

El nombre «Ucrania» era conocido en la antigüedad muy lejana, pero no era tan popularizado y oficializado, pues no había necesidad. Hay muchas naciones que durante su historia, por distintas razones, cambiaron su nombre, por ej. Lacio-Italia; Gallia-Francia; Provincias de la Plata, Gobernación de la Plata-Argentina, Paraguay (1617) etc.

EL REINADO de KYIV — sus orígenes.

Entre las innumerables tribus que habitaban el suelo de Ucrania - entonces - Rus', la que más se destacó, tanto por su organización como por la riqueza de la región que ocupaban, fue-

ron los «POLANY», tribu eslava que poblaba el sud'este de Ucrania a ambas márgenes del río Dnieper. Kyiv, que era la ciudad más grande y desarrollada, se convirtió en el centro de la vida política y comercial. Era a la vez la principal ciudad de los Polany, y a la llegada del invasor normando, se convirtió en la capital política del reinado de Kyiv, que con el tiempo extendió sus dominios a todas las tribus eslavas orientales.

S. Vladimiro

Los Reyes más importantes. Uno de los primeros y poderosos reyes del floreciente reinado de Kyiv, fue OLEH (879-914). Su gobierno se caracterizó por el auge y la expansión comercial. En el año 911 conquista Constantinopla y obliga al emperador griego a afirmar un amplio y ventajoso convenio comercial (F. Doegler «Bulgarisches Zartum u. Bizantinisches Kaisertum», Berlin, 1935). Su sucesor el rey Ihor, continuó la política de Oľeh y a su muerte dejó un hijo de nombre Sviatoslav, pero como él mismo era todavía un niño, el trono de Kyiv fue ocupado por la esposa de Ihor, la reina Olha (Olga). Su gobierno se caracterizó por la sabiduría de sus decisiones y la mesura de sus actos. Olha viajó a Constantinopla para visitar al emperador griego y concluir un tratado de paz, comercio y amistad. El emperador recibió a ella como reina de un Estado independiente y poderoso. La reina Olha fue la primera de los reyes de Kyiv que abrazó la fe cristiana.

Sviatoslav. (960 - (72), hijo de Ihor y Olha, fue por excelencia: un rey guerrero y conquistador. Su valentía, destreza y valor le dieron el apodo de «el conquistador» - zavoiovnyk. Realizó innumerables campañas principalmente contra las tribus enemigas que asolaban Ucrania, venció de los jázaros y conquistó Bulgaria, abriendo así el camino al comercio en gran escala.

Luego subió al trono de Kyiv - VLADIMIRO (979 - 1015), de temperamento guerrero, continuaba la política de su padre en el sentido de unificar en su derredor a todas las tribus eslavas orientales. El defendió el territorio étnico de Ucrania, rescató de Polonia las ciudades de Peremysl y Cherven. Durante su reinado fue la conversión oficial al cristianismo de toda Ucrania, el año 988. La reina Olha dió el primer paso, Vladimiro el Grande fue su realizador a nivel general. Destaquemos además, que Ucrania, en la época de su bautismo oficial, estaba vinculada con Roma y la religión aceptada era católica, quiere decir en la unión con la Santa Sede de Roma, pues la separación de las Iglesias se realizó el año 1054. El rito eclesiástico era byzantino, que con tiempo evolucionó y hoy día tiene su propio nombre — «Rito ucranio», como lo dice el Papa Pablo VI en su carta al Arzobispo Mayor y Metropolitano Card. Josyf SLIPYJ de 17 de Julio de 1971. (Cosmas Cronicon, Bib. I, Cap. 22. Mon. Ger. Hist. Berlin, 1922).

A la muerte de Vladimiro le sucede su hijo **IAROSLAV** (1019-1054): Su inteligencia y sabiduría no tenía límites ni paragón; cuenta la Historia que conocía más de 10 idiomas (Ingvar Anderson: Sveriges Historia», Stockholm, 1943). Durante su reinado la ciudad de Kyiv era la más beneficiada. Iaroslav construyó una nueva parte de la ciudad que se llamó «Nueva ciudad» - novei horod, embelleció Kyiv, extendió sus fortificaciones, construyó gran cantidad de iglesias entre las que se destaca la catedral de Sta. Sofia, famosa por su belleza. Durante el reinado del «Sabio» rey se reunió en un texto todo el derecho de la Rus' - Ucrania, que hasta ese entonces existía solo en forma consuetudinaria, no escrita, dispersa.

Iaroslav el Sabio tenía relaciones internacionales con muchos Estados. La primera esposa de Iaroslav fue Ingigert, hija de Olaf rey de Suecia. Al morir ésta, contrajo matrimonio con Ana, hija del emperador de Bizancio. Casó a una de sus hijas con el rey Haroldo de Noruega. Otra hija, Ana, se casó con Enrique I de Francia e incluso llegó a ejercer la regencia del reino francés al morir su esposo.

Vladimiro Monomaj (1125-1132) era uno de los poderosos reyes. Sus triunfos sobre los polovtsi-cumanes le trajeron la admiración y el respeto de su pueblo.

EL OCASO del IMPERIO de KYIV.

A norte de las tierras ucranias se formó nuevo Estado-Moscovia, sus ciudadanos eran una mezcla de finos y eslavos. Ellos odiaban y envidiaban a Ucrania por su riquezas, belleza y cultura. En el año 1169 Andrés Bogolubski con gran ejército avanzó sobre Kyiv, saqueándola y matando a sus habitantes. En el año 1223 llegan a Ucrania los tártaros y en el 1240 ellos conquistan Kyiv y destruyen, y esto dió lugar a decadencia del poderosa Rus de Kyiv.

REINADO DE HALYCHYNA (Galitzia) y VOLYNIA

Con aparición de los tártaros en la estepa, se había producido durante el s. XIII un lento retroceso de la población hacia el Oeste y la decadencia de Kyiv, y se forma el Estado ucraniano

Rey Leon I.

de las provincias occidentales bajo el nombre **Halychyna** y **Volynia**, que convirtiése en el sucesor verdadero y protector de Kyiv. El REINO de Halychyna y Volynia tiene como gobernantes a Príncipes y Reyes con la capital Hálych. En el año 1124 sube al trono el rey Volodymyrko. Su prospero gobierno se extendió

hasta 1153. A su muerte el reinado de Halychyna pasó a las manos del rey de Volynia, **Román** (1199 - 1205), el extendió su poder más allá de las fronteras de Halychyna (Galitzia) y Volynia, abarcando incluso Kyiv.

El hijo de Román, **Daniel** (1205 - 1264), el entabló relaciones internacionales con pueblos de Europa para defenderla de las invasiones de los tártaros. El tenía buenas relaciones con la Santa Sede y el Papa Eugenio IV envió a Daniel una corona, con la que fue coronado el año 1253, por un delegado del Papa como rey de Halychyna. Daniel ha fundado la ciudad de LVIV (Leópolis) en honor de su hijo León I (1303). Después vienen Yuriy (1308), León II, y Andrés. Los dos últimos mueren en el combate contra los tártaros.

La lucha contra los tártaros tuvo un vuelco favorable, cuando en ayuda de los ucranios (ruthenos) llegaron los Lituanos. Valiente pueblo venció a los tártaros y anexó a Ucrania bajo la égida de su rey. En la mayor parte la unión de Ucrania con Lituania se realizó en forma pacífica, Lituania respetaba las costumbres, religión y el idioma ucranio que resultó oficial. En el año 1569 se une Polonia con Lituania, y esta última pierde todo su poderio, con lo cual la hegemonía polaca se extiende a todas las tierras ucranias. Ya en el año 1340 el rey polaco Casimiro invadió y saqueó la ciudad real de Lviv y finalmente ocupó el país (1387), después de duras luchas con la población ucraniana que se resistía a la invasión polaca medio siglo. Polonia comenzó la tarea de polonizar territorios ucranios de Halychyna, fueron confiscadas las tierras de los nobles ucranianos (boiary) y quedaron a disposición de los polacos y extranjeros. Bajo la protección polaca llegaron numerosos judíos y alemanes, los cargos eclesiásticos quedaron vacantes a fin de poder confiarlos más tarde a los católicos latinos, los campesinos ucranianos eran esclavizados por los nuevos dueños.

LA NACION COSACA - EL «SICH».

En un principio los cosacos fueron solamente aldeanos y burgueses que escapaban a la presión polaca e iban precisamente al Zaporozhe, luego se les unieron los miembros de la nobleza. El primer jefe cosaco fue Demetrio Vyshneveckyj quién abandonó sus posesiones en Volynia. Aproximadamente en el año 1550, con apodo-Baida, Vyshneveckyj crea en la isla Jortetsia una fortaleza, llamada «SICH» de Zaporozhe, que pasó a ser el centro de la vida cosaca. Desde esta fecha comenzó una encarnizada guerra con los turcos y tártaros, vecinos hostiles de Ucrania.

Uno, de los jefes de los cosacos llamados «Het'man», que mas ayudo a la organización del ejercito cosaco era **Pedro Konashe-**

vych Sahaidachnyj (1616 - 1622), quién organizó varias expediciones contra turcos y en una llegó a incendiar los suburbios de Estambul, capital del Imperio Otomano. De la opresión polaca libero a Ucrania el gran Hetman Bohdan JMELNYCKYJ (1647 - 1657), hombre culto, capaz, enérgico, justo, gran organizador. Los polacos vencidos sucesivamente en Zhovti Vody, Korsun, Pylavtsi, el año 1649 firmó con polacos un tratado de paz en Zhoriv, por el cual Polonia reconocía a Jmelnyckyj en el carácter de Hetman de Ucrania. Así podemos tomar el año 1649 como fecha de renacimiento del Estado Ucraino.

Después los polacos se unieron con los tártaros, lo que llevo a Jmelnyckyj a unirse con los rusos en Pereiaslav 1654. El tratado establecía que Ucrania entraba en una alianza con Moscovia, la que a su vez se comprometía a no interferir en los asuntos ucranios, sus leyes y sus finanzas. La Rusia moscovita no cumplió con sus deberes y con este «tratado de Pereiaslav» comienza en Ucrania la época de «la Gran Ruina».

Bohdan Jmelnyckyj

Al Bohdan Jmelnyckyj sucedió su hijo Jurij, quién en poco tiempo devolvió el mando, renunciando, a su cargo y el alto mando eligió a **Ivan Vyhovskyj**. Este Hetman ganó la gran batalla con Moscú en Konotop. Le sucedieron los Hetmanes: Iuriy Jmelnyckyj, Paulo Teteria, Ivan Briujoveckyj, Petro Doroshenko (1665 - 1676), Damian Mnohohrishnej, Ivan Samijlovych, **Ivan Mazepa** (1687 - 1709). Este fue un gobernante capaz, habil diplomático, gran conocedor de las gentes y del mundo, utilizó su fortuna para la construcción de las iglesias, escuelas, hospitales, academias. Mazepa firmó una alianza con el rey de Suecia Carlos XII, pero el zar ruso Pedro I con su enorme ejército derrotó a los aliados en la batalla de Poltava 1709.

El Papa Inocencio XI (176 - 89) enterado de las victoriosas luchas de los cosacos ucranianos con turcos y tártaros invita a ellos defender a Vienna - Austria y la fe cristiana. Los cosacos organizarón una «División papal» alred. 5.000 soldados, los cuales decidieron la famosa victoria de Vienna sobre turcos en verano del año 1683, como escribía Nuncio Ap. de Cracovia al Papa 8 de Mayo de 1683.

Ultimos Hetmanes: Pylyp Orlyk, Paulo Polubotok, Danylo Apóstol, Ivan Skoropadskyj, Cirilo Rozumovskyj (1750 - 1764).

En 1775 — Catalina II emperátrix rusa, ordena la destrucción de «SICH» y el arresto de último Hetman Pedro Kalnyshovskyj y sus oficiales, a los cuales trató en forma cruel y despiadada. Kalnyshovskyj fue encarcelado en una casamata del monasterio ruso de Solovky (Ártica), donde vivió 25 años aislado hasta la edad de ciento doce años († 1803). El estado ucraniano cosaco había sido liquidado a fines del siglo XVIII, con la fuerza, tiranía y crueldad, pero de la sangre de los héroes nacen nuevos, innumerables héroes, propugnadores de la soberanía e independencia de la Nación ucrania.

Hacia 1845 se fundó en Kyiv una sociedad que planeó el primer programa político de los ucranios, era la «**Hermandad de los Santos Cirilo y Metodio**». El credo político de la Hermandad decía: «Ucrania debe ser una república democrática y libre y pertenecer a la federación eslava, sobre la base de completa igualdad con respeto a las demás naciones». Esta idea incendió las mentes de los escritores y poetas ucranios: de Markovych, Ivan Kotlarevskyj, Kamenskyj y en especial de Taras SHEVCHENKO, luchador por la libertad de las Nacionalidades, de Ivan Franko etc.

En el año 1890 un grupo de prominentes ucranios se reunió en Kyiv y Jarkyv para dar forma a la ideología nacionalista; ese ideal fue «un Estado ucranio independiente». Entre sus más destacados miembros se encontraba. Nicolás Mijnovskyj, «padre»

del moderno nacionalismo ucranio y autor de «Ucrania Independiente». En el s. XIX vimos que el movimiento nacional ucranio era más cultural que político. Pero en el s. XX el movimiento

Taras Shevchenko

pasó rápidamente a ser un movimiento político social que iba tomando incremento a pesar de la incesante persecución y opresión moscovita rusa.

Los rusos ortodoxos fanáticos, liquidaron por la fuerza la Iglesia Ucraniana Católica en todo su territorio en los años 1830-1876. En los «ukases» de 1863 y 1876 se prohibió inclusive la impresión de libros en idioma ucraniano, para impedir el desarrollo cultural del pueblo ucranio. En Halychyna (Galitzia) que en el año 1772 fue ocupada por Austria, la situación religiosa y cultural era mucho mejor, pero allí los polacos conservaban la primacía por medio de su nobleza, influente en la corte austríaca, y no permitían a los ucranianos llegar al pleno uso de los derechos políticos y culturales.

La primera guerra mundial despertó esperanzas entre los ucranianos en Kyiv y en la Ucrania Oriental y Occidental - Halychyna.

RENACIMIENTO DEL IDEAL NACIONAL UCRANIO

La guerra mundial del 1914 sorprendió a los ucranios divididos entre dos potencias luchantes: la Rusia y Monarquía Austro-Úngara.

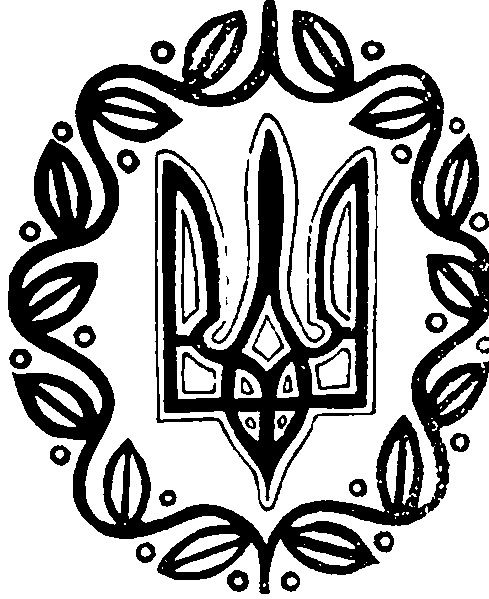
Después de tres duros años de guerra el gobierno zarista pierde su furza temible en todo territorio del Imperio moscovita. Al estallar la revolución popular contra el régimen de Moscú, en el marzo de 1917, la primera Nación subjugada que se independizó fué la Ucrania Central. Inmediatamente se forma en Kyiv el Gobierno revolucionario provisorio: «La Tsentralna Rada» (el Consejo Central). En una serie de reuniones más y más claramente se formula la voluntad de los ucranios de independizarse de Rusia. En fin por el Manifiesto Universal N° IV, 24 de Enero de 1918, Tsentralna Rada proclama la total Independencia de Ucrania; Establece forma republicana del nuevo Estado, y elige al puesto de presidente de la Nación a Dr. Myjailo Hrushevsky, destacado científico-historiador. — Al primer Gobierno le sucede después el Gobierno de Hetman Pablo Skoropadsky y tratado de paz con las Potencias Centrales, en Berestia - Lytovske, 9 de febrero de 1918.

Aprovecho también la oportunidad Ucrania Occidental, con su Capital — LVIV, formó su ejercito «Sichovi Strilci - Fusileros de Sich» y «consejo Nacional Ucrano» - Ukrainaska Nacionalna Rada y el 1 de Noviembre de 1918 proclamó su independencia nacional, como República Democrática de Ucrania Occidental, el presidente era Dr. Eugenio Petrushevych. El 22 de Enero de 1919 se proclamo en Kyiv la unión de los dos estados ucranianos y se formó un gobierno democrático republicano. Los gobernantes sucesivos eran: Presidente de la Nación — Prof. Myjailo Hrushevsky (1918); Hetman - Paulo Skoropadsky (1919); Jefe del «Directorio» — Simón Petlura (1919 - 1926). — El gobierno argentino reconoció a Ucrania libre el 5. II. 1921.

Muy pronto después de su autodeterminación, la República Ucraniana fué envuelta en luchas duras y amargas con los rusos zaristas y comunistas, que atacaron el país desde el Norte y Este. Además, los polacos (apenas resucitados, no teniendo enemigos externos de su independencia) atacaron la Ucrania desde el Oeste.

No obstante las luchas sangrientes heroicas todos los éxitos no podían salvar al Estado Nacional Ucrano. La guerra de tres frentes: los bolcheviques, los rusos monarquistas (general Denikin) y los polacos, además la falta de amuniones y medica-

mentos que permitiesen combatir la epidemia de fiebre tifoidea, que se declaró en el ejército, habían hecho imposible llevar más allá la guerra regular y el estado mayor ucraniano (no renunciando de su libertad) se decidió a adoptar la táctica de guerrillas.

Escudo nacional ucranio

La Conferencia de Embajadores (Inglaterra, Francia, Italia y Japón), el 15 de Marzo de 1923 reconoció como tierras polacas las de Ucrania Occidental, encargando al gobierno polaco de conceder a los ucranianos la autonomía política y cultural. Esta condición no era nunca cumplida por el gobierno polaco. Ucrania quedó subyugada por los comunistas y los polacos, pero no se rindió, ella vive luchando.

En el año 1921 nace la organización militar clandestina: (UVO), después Unión pro liberación de Ucrania (S. V. U.), la Asociación de Juventudes Ucranias (S. U. M.). Se organiza por el E. Konovalts Organización Nacionalista Ucranio (OUN), que actúa en grupos combatientes clandestinos. El líder de OUN - E. Konovalts fue asesinado por un agente bolchevique en Rotterdam en 1938. El comando directivo de OUN tienen el coronel Andrés Melnyk, Esteban Bandera. El último fue asesinado por un espía comunista en el año 1959.

Los comunistas para mantener los territorios ucranianos ocupados en su poder después de la guerra, organizaron una República ficticia «ucrania» cuyo gobierno se desprendió de las impor-

tantes funciones gubernamentales a favor del Gobierno comunista Central en Moscú.

Bajo el régimen comunista ruso la Ucrania sufrió pérdidas inmensurables y la matanza de sus líderes políticos, religiosos, y científicos. No contento con esto, los bolsheviks de Stalin provocaron el hambre artificial en todo territorio de la fértil Ucrania, y en consecuencia de este perdieron la vida en los años 1932-1933 7 millones de campesinos ucranios... asesinados por el hambre!

Después de la última Guerra Mundial (1939 - 1945) todos los territorios etnográficos ucranios están nuevamente en poder de la Unión Soviética.

Al estallar la Segunda Guerra Mundial nace el Nuevo Ejército Guerrillero Ucranio (UPA), el comandante fue Tarás Chuprynka (Gregorio Shujevych), matado por los comunistas el 5 de marzo de 1950. Antes de finalizar la guerra se organiza «SS - División Halychyna» para defender su patria.

Ucrania espera el momento oportuno para recuperar su liberación nacional, política, religiosa y cultural del poderio ruso-comunista para vivir libre y dignamente su vida propia nacional y religiosa.

АДРЕСИ СВЯЩЕНИКІВ ТА УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ
В АРГЕНТИНІ

1. Преосв. Андрій САПЕЛЯК, Д. Б. Апост. Екзарх українців в Аргентині: і "Вісник" Апост. Екзархату:
с. Ramón Falcón, 3960, Buenos-Aires, Tel. 67-4192.
2. Преп. о. Василь Король, Д. Б.
3. Преп. о. Гр. Гарасимович
4. Всеч. о. Іван Балук,
с. Matheu, 1575, Villa Maipú (San Martín), Prov. Bs-As.
5. Всеч. о. Михайло Гримач,
Supiciche, 1224, Sarandí (Prov. Buenos-Aires).
6. Всеч. о. Др. Василь Винничук,
Parroquia San Cayetano, Boven, Prov. Mendoza.
7. Всеч. о. Еміліян Риндич,
Rademacher, 135, Posadas, Misiones.
8. Преп. о. Данило Новак, Д. Б.
Parroquia Ucrainiana, L. Alem, Misiones.
9. Преп. о. Йосиф Пісінгер,
Casilla correo 51, Encarnación, Paraguay
10. Впр. о. Доротей ШИМЧІЙ, ЧСВВ,
с. Taras Shevchenko, 155, Apostoles, Misiones.
11. Преп. о. Юрій Мельничин, ЧСВВ.
12. Преп. о. Володимир Ковалик, ЧСВВ.
13. Преп. о. Панкратій Нюнька, ЧСВВ.
14. Преп. о. Іриней Білан, ЧСВВ.
15. Преп. о. Христофор Хомин, ЧСВВ.
16. Преп. Брат Маріян Халуца, ЧСВВ.
17. Преп. о. Орест Карплюк, ЧСВВ.
Gov. Barreyro, 752, Oberá, Misiones.
18. Преп. о. Пасив Шевага, ЧСВВ.
19. Преп. о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ.
с. Curpaligue, 760, Buenos-Aires.
20. Преп. о. Дмитро Кащук, ЧСВВ.

с. Ucrania, 1733, Berisso (Prov. Buenos Aires).

ВПР. СЕСТРИ ВАСИЛІЯНКИ: Провінціальный Заряд:

с. Caracas, 370, Buenos Aires.

Дім в Беріосо,
Hermanas Basilianas, с. Ucrania, 1737, Berisso (Prov. Buenos-As.)

Дім у Віллі Аделіна,
с. Ucrania, 2560, Villa Adelina (San Martin), Prov. Buenos-As.

Дім в Апостолес,
«Colegio Cristo Rey», Apostoles, Misiones.

Дім в Посадас,
«Colegio San Basilio Magno», Rademacher, 137 Posadas, Misiones.

Дім в Алем,
Hermanas Basilianas, L. Alem. Misiones.

Дім в Бовен,
с. Centenario s/n. Boven, Mendoza.

ВПР. СЕСТРИ СЛУЖЕБНИЦІ:
с. Ramón Falcón, 3960 Buenos Aires.

Дім в Ляважоль,
с. Ucrania, 50, Llavallo!, (Prov. Buenos Aires).

Дім в Чако,
Hermanas Siervas de la Virgen Inmaculada, Saenz Peña, Chaco.

Катехитки Пресв. Серія Ісусового: дім в Обера:
Colegio «Santa Olga», Oberá, Misiones.

Дім в Парагваю:
«Colegio Santa Olga», с. Cerro Corá, 362, Encarnación, Paraguay.

Українська Центральна Репрезентація,
с. 24 de Noviembre, 438, Buenos Aires.

Централя Т-ва. "Просвіта" й орган "Українське слово",
с. Soler, 5039, Buenos-Aires.

Централя Т-ва "Відродження" і орган "Наш Клич",
с. Maza 150, Buenos-Aires.

Братство Св. Покрова Укр. Авток. Церкви і орган "Дзвін",
cas. correo 160, Buenos Aires.

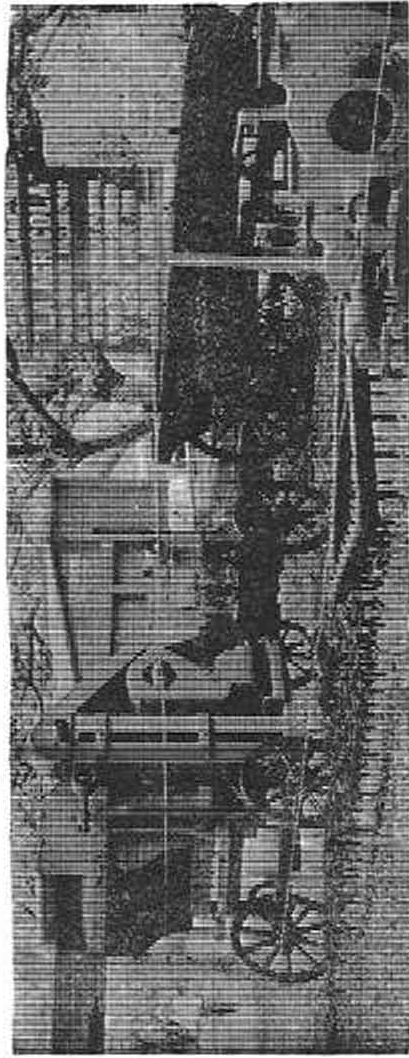

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Хроніка дому ОО. Василян в Апостолес від 1908 р.
2. Хроніка Осель обслуговуваних ОО. Василянми в Бельгранцині.
3. Олекса Мартинюк: "Історія еміграції, дати українських емігрантів в Аргентині, Трес Калонес 1953 р.
4. о. А. Великий ЧСВВ: "Історія СС. Служебниць", Рим 1958 р.
5. Українці у вільному світі, Ювілейна книга Укр. Нар. Союзу, 1954, ст. 215-226. Дзерсей Ситі, ЗДА.
6. Ювілейна Пам'ятка (25-ліття Провінції Христа Царя СС. Василянок (1939 - 1964). Буенос Айрес 1965.
7. Пресов. Андрій Сапеляк: "О. Степан Вапрович — місіонар — ісповідник, Рим, 1970.
8. "Життя" 1967 (число окреме).
9. Ювілейний Альманах Василянських Студентів у Бразилії 1897-1947, Ірасима-Грудентопіль, 1946.
10. Цензо національ де побляціон - 1970.
11. Еміліо Скротатті: "Ля terra прометіда Місіонес, ель парайзо терреналь, Буенос Айрес, 1944.
12. Естаніслао Пізік: "Лос Полякос ен ля Републіка Аргентіна", 1820 - 1900, Буенос Айрес, 1944.
13. Ватентін Барріос: "Місіонес, оазіс маравіллозо", Апостолес, 1953.
14. Хуан Чайковскі: "Ун сольдадо дель Еванхеліс" (Бреве біографія дель Падре Хосе Баєрляйн - Маріянокі, прімер кура — парокко ен Азара) Посадас, 1971.
15. "Аргентіна офресе те і мате", публікаціон де Банко де Бостон, Буенос Айрес, 1970.
16. Ля кольонізаціон Поляка ен Місіонес, 1897 - 1922, Буенос Айрес, 1922.

FABRICA DE TRILLADORAS e IMPLEMENTOS AGRICOLAS
«LA AGRICOLA» de Esteban CHUDYK

Dirección: Dr. Juan L. Mallorquin 1734, Tel. 548
ENCARNACION — Paraguay

Sucursal:

Pedro JUDYK

Av. Uruguay 2980 — POSADAS — Misiones — Argentina

EMPRESA DE COLECTIVOS

WARENYCIA Y CIA.

Línea: POSADAS — APOSTOLES

Salidas de POSADAS: 6.30 hs. — 13.00 (Por San Carlos, Ctes) y 18.00 hs.

Salidas de APOSTOLES: 6.00 hs. — 16.10 (Por San Carlos, Ctes) y 13.00 hs.

Informes:

POSADAS: Local 9, T. E. 3703

APOSTOLES: Terminal de Colectivos

EMPRESA DE TRANSPORTE COLECTIVOS

“EL TIGRE”

de José SEMCZUK

Línea Nr. 1. APOSTOLES — OBERÁ (Salidas diarias)

De Apóstoles 4.30 hs. de Oberá 15.00 hs.

**Línea Nr. 2. APOSTOLES — S. JUAN — C. TAIRANCO
— CERRO AZUL**

De Apóstoles: 4.30 y 11.30 hs.

De Cerro Azul: 7.30 y 14.00 hs.

En Homenaje a los Abnegados Pioneros que con FE y CORAJE han sembrado la fecunda semilla de la colonización de esta hermosa - MISIONES

CASA ZANEK

de

Nicolas ZANEK

ALMACEN DE RAMOS GENERALES

ALMACEN POR MAYOR Y POR MENOR

FRUTAS Y VERDURAS

Villa Libertad — Libertad 211

APOSTOLES — Provincia de Misiones

**COOPERATIVA DE PLANTADORES
DE TÉ DE APOSTOLES Ltda.**
Matricula 3902

T E D O B L E «t»
Marca Registrada

Moreno y G. Spano — T. E. 44 — APOSTOLES, M-nes.
Dirección Tel: «TEA»

LA COOPERATIVA DE PLANTADORES DE TÉ DE APOSTOLES LIMITADA, fue fundada el 1 de Julio de 1956 por un grupo de Colonos de la zona de Apóstoles en su mayoría descendientes de Imigrantes UCRANIANOS y POLACOS. Hoy nuclea a más de un centenar de productores de Té de las Colonias de Apóstoles, Misiones y Colonia Liebig, Corrientes.

Exporta Té a nuestro país vecino Chile y para el mercado interno fracciona su producto en paquetes y saquitos, que por sus cualidades ha ganado un lugar de prestigio entre los mejores Té de este País.

«EL UCRANIANO»

Tienda:
Ramos Generales
de
Juan BURNIK
Gral. Roca y Alvear

TORNERIA MECANICA

Soldadura
de
Jorge BURNIK
APOSTOLES, Misiones

MOLINO DE YERBA MATE «LOS 7 HERMANOS»

Productores de la yerba mate «DULCEAMARGO»

La yerba que día a día conquista más paladares, por su exquisito sabor y alta calidad.

Se efectúan envíos por encomienda postal a cualquier punto del país.

Comerciantes Mayoristas: Consultar precios.

Dirección Postal:

Los 7 Hermanos S. R. L.
Av. Ucrania 917 — T. E. 190
APOSTOLES — MISIONES

Sastrería y Tintorería

LA UKRANIANA

de

Uladislao HOLOVACHUK

Limpieza de trajes a seco con modernas maquinas
Planchado a vapor.

Sastrería de medida fina.

Corte moderno para Damas y Caballeros.

anexo:

CASA «DANI»

JOYERIA — REGALOS — NOVEDADES

Alvear 1098

APOSTOLES, Misiones

Jose Warenycia S.R.L.

«Todo para todos»

Fundada 1912, APOSTOLES. - Direc. Teleg.

WARENYCIA, Casilla correo 12

Al Servicio de la Colonia y la Ciudad.

Se adhiere jubilosamente al 75 aniversario de la llegada de los primeros Colonos

Ucranianos y Polacos.

Belgrano 901/33,

T. E. 12.

APOSTOLES, Mnes

ACADEMIA SARMIENTO APOSTOLES

DACTILOGRAFIA — TAQUIGRAFIA
REDACCION COMERCIAL — CONTABILIDAD

Delia D. de SEWCZUK

Tucuman 120

APOSTOLES, Misiones

En adhesión al 75-aniversario
de la llegada de los primeros colonos Ucranios
a APOSTOLES, provincia Misiones

CLUB SOCIAL Y DEPORTIVO

ARGENTINO — UCRANIANO

Alvear y Salta

APOSTOLES, Misiones

SASTRERIA

para Damas y Caballeros

de

Eugenio BORESKY

Belgrano 1462

APOSTOLES, Misiones

Libreria y Revisteria

anexo Despensa

“ALEJANDRITO”

Gen. Paz 1477

APOSTOLES - Misiones

BASILIO KOSIUK Y CIA. S. R. L.

EMPRESA CONSTRUCTORA
de OBRAS CIVILES E INDUSTRIALES

OFICINA:

RAMALLO 3357 BUENOS AIRES

T. E.: 701 - 6337

701 - 3298

DEPOSITOS DE MATERIALES:

c.THAMES 4350

SAN JUSTO

Conrado Lampika

Tienda y Almacen

Acopio de Frutas del Pais

CARMEN DEL PARANA, — Paraguay

y

Molino de Arroz

Av. Gral. Caballero y Tte. H. Conzalez

ENCARNACION — Paraguay

FABRICA DE CARROCERIAS

— de —

Miguel GRABOBIEZKI

Avenida J. Kennedy 157

APOSTOLES, Misiones

CARPINTARIA "SAN JOSE"

de

ESTEBAN SENIUK

L. N. Alem s/n

—

Barrio San Martin

APOSTOLES - Misiones

Empresa El Crucero

Línea:

APOSTOLES (M-nes) — SANTO TOME (Ctes)

Salidas: 6,00 y 14.30 hs. — Salidas: 6.00 y 12.00 hs.

Alvear 1458

APOSTOLES, Misiones

Empresa El Condor

de Emiliano SEMCZUK

Colonia Liebig (Ctes) — POSADAS (Mnes)

Todos los días de C. Liebig: 4.30 y 9.00 hrs.

Regresa: 12.30 y 16.00 hrs.

Tucuman 131

APOSTOLES, Misiones

Jose Scromeda

Reparaciones de motores

Especialidad en Ajustes

Avenida Las Heras 1410

APOSTOLES, Misiones

ASERRADERO "MODELO"

de Juan TELEBAN

Aserraje de Maderas en General

Venta de Maderas

Avda. Las Heras y Suipacha

APOSTOLES, Misiones

Empresa GARRUCHOS

— de —

Basilio SEMCHUK

Lavalle 252

APOSTOLES - Misiones

HERRERIA

Trabajos de Agricultura

de Teodoro DOUBNIA

Avenida J. Kennedy 276

APOSTOLES, Misiones

PANADERIA y DESPENSA

I T A T I

de

Pablo SNIHUR

Gen. Paz y Suipacha

T. E. 142

APOSTOLES — Misiones

ASOCIACION MEDICA APOSTOLES S. R.L.

Servicio medico permanente

Dr. Fernando J. Abraham — Dr. Julio C. Humada

Medicos

Cirugia en General

Clinica — Partos — Radiografias

Se atienden Mutualidades

— : : —

Alvear y C. Pellegrini

T. E. 144

APOSTOLES — Misiones

CASA FRANCISCO DOBOSZ E HIJO

FERRETERIA DE RAMOS GENERALES

Bazar — Pinturas ALBA — Artefactos
Electricos

Alvear 1434

APOSTOLES, Misiones

CASA MIGUEL MUSSI E HIJOS

Tienda — Merceria — Roperia — Zapateria

NOVEDADES

Belgrano 1434

APOSTOLES, Misiones

Sastreria "LA ELEGANCIA"

de Estanislao ZADOROZNE

Cortes Modernos — Hechuras Garantidas
Precios modicos

Alvear 1556

APOSTOLES, Misiones

Casa BORDAKEVICH

Tienda — Roperia — Merceria — Zapateria

Belgrano 1360

APOSTOLES, Misiones

WARENYCIA y ANDRUJOVICH S. A. C. I. e I.

CONCESIONARIOS D.O.D.G.E

OBERÁ — APOSTOLES — PUERTO RICO

y L. N. ALEM.

Provincia de MISIONES

**ALBERTO BRUNO
DLUTOWSKI**

Agente

Y P F

Estación De Servicio Autorizada

Adherida al AUTOMOVIL CLUB

ARGENTINO

Belgrano 1025 T. E. 118

APOSTOLES - Misiones

FOTO PIEN

Fotocopias al instante.

COMPROMISOS — CASAMIENTOS — CUMPLEAÑOS

FIESTAS FAMILIARES — FOTOS en COLORES

ALBUMES. — Ventas de rollos. — Maquinas

Fotograficas — Etc.

FOTOS A DOMICILIO

Juan PIEN

Tarás Shevchenko 256

APOSTOLES, Misiones

CASA KRAMER

— de —

PEDRO OZIOMEK

Con 50 años de vida comercial.

DESPENSA — BAZAR — FERRETERIA — MUEBLERIA

Chapas de Cinc — Chapas Galvanizadas

Alambres con púas y lisos

Pinturas y Barnices

Muebleria - Divanlites - Camas y Colchones

Alvear 1104

APOSTOLES, Misiones

Si Desea Un Buen Mate TOMAR,
Debe Yerba DERKACH COMPRAR.

Es un producto de
Establecimiento «EL ARGENTINO»

Sucesión de
Pedro DERKACH
Alvear 1584   APOSTOLES, Misiones

GINA CAPPELLARI Vda. de SOLARI, S. R. L.

FABRICA DE MOSAICOS — FERRETERIA
MATERIALES PARA CONSTRUCCION
SANITARIOS — ELECTRICIDAD — VIDRIOS
PINTURAS «COLORIN»

DISTRIBUIDORES DE CEMENTO PORTLAND
«SAN MARTIN»

Belgrano 1299 — T. E. 67 — APOSTOLES, Misiones

Muebleria "VICTORIA"

Fabrica de juegos completos

y

ROPEROS — MESAS — SILLAS

Especialidad en
Muebles sueltos

SOFA — CAMAS «DAWENPORT»

Talleres en Berisso

de

JUAN W O W K

Nueva Perseverancia 4533 — BERISSO, (Bs. As.)

УКРАЇНСКА СТОЛЯРНЯ В БЕРІССО

Степана Никона

ВИКОНУЄ

ВСЯКІ

РОБОТИ

ДЕРЕВНОГО

ПРОМИСЛУ.

ЦІНИ УМІРКОВАНІ

Calle Comercio 4436 — BERISSO, — FCNGR.

Leon Spaciuk e Hijos

CONCESIONARIOS AUTOMOTORES FORD

Tractores MASSEY FERGUSON

e implementos agrícolas.

REPUESTOS y SERVICIO MECANICO.

Belgrano 1112

T. E. 5

APOSTOLES, Misiones

Pedro NAZARUKA, S. e C. p. A.

Tienda Almacen y Ramos Generales
Molino Yerba Mate (Lomas del Campo)

San Jose - Misiones

Ganadería, Plantaciones EUCALIPTUS,
YERBA MATE y SECADERO COLECTIVO

San Carlos - Corrientes

